

พระสยาม
BOT MAGAZINE

ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2565

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

ในปีที่ 80 ของธนาคารแห่งประเทศไทย เราได้เข้าถึงผู้คนหลากหลายมากขึ้น หนึ่งในนั้นคือ ศิลปินคนพิเศษจากมูลนิธิ ณ ทิตติคุณ ที่มาร่วมเขียนภาพในโอกาสครบรอบ 80 ปี โดยภาพบนหน้าปกวารสารพระสยาม BOT MAGAZINE ฉบับพิเศษนี้ ชื่อภาพ "จากอีกฟากฝั่ง (From the Other Side of the Bank)" โดยคุณภากรณ์ ศรีสวัสดิ์ ศิลปินคนพิเศษแนว impressionism ภายใต้การดูแลของคุณสานุ เผื่อนพงศ์ ซึ่งผลงานชิ้นนี้พร้อมผลงานอื่น ๆ อีกหลายภาพ ถูกจัดแสดงอยู่ที่วังบางขุนพรหม จนถึงวันที่ 31 มกราคม 2566

พระสยาม
BOT MAGAZINE

ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2565

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

ในปีที่ 80 ของธนาคารแห่งประเทศไทย เราได้เข้าถึงผู้คนหลากหลายมากขึ้น หนึ่งในนั้น คือ ศิลปินคนพิเศษจากมูลนิธิ ณ ทิตติคุณ ที่มาร่วมเขียนภาพในโอกาสครบรอบ 80 ปี โดยภาพบนหน้าปกวารสารพระสยาม BOT MAGAZINE ฉบับพิเศษนี้ ชื่อภาพ "จากอีกฟากฝั่ง (From the Other Side of the Bank)" โดยคุณภากรณ์ ศรีสวัสดิ์ ศิลปินคนพิเศษแนว impressionism ภายใต้การดูแลของคุณสานุ เผื่อนพงศ์ ซึ่งผลงานชิ้นนี้พร้อมผลงานอื่น ๆ อีกหลายภาพ ถูกจัดแสดงอยู่ที่วังบางขุนพรหม จนถึงวันที่ 31 มกราคม 2566

Editor's Welcome

เจ้าของ :
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ :
ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ

บรรณาธิการ :
ดร.ชญาวดี ชัยอนันต์

กองบรรณาธิการ :
อุบลรัตน์ จันทรังษ์
นฤมล เวสารัชกิจ
พิมพ์วรีย์ กิตติสารกุล
จุฑามาศ ศิรประชา
ณัฐนี รชตะนันทน์
ษกาณ เตชชาติวนิช
พัฒน์นรี อุตมะ
คมเพชร กรองกระจ่าง
นฤพนธ์ รักษ์พงษ์
ศรุต รัตนวิจิตร

สื่อสารกับ ธปท.
ธนาคารแห่งประเทศไทย - Bank of Thailand
Bank of Thailand
Bank of Thailand
@bankofthailand
bankofthailand.official
Bank of Thailand

ย้อนกลับไปเมื่อปลายปี 2564 วารสารพระสยาม BOT MAGAZINE ฉบับที่ 6/2564 เริ่มเฉลิมฉลองในวาระที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ก้าวเข้าสู่ปีที่ 80 และในโอกาสสำคัญนี้ตลอดทั้งปี 2565 ธปท. จึงจัดกิจกรรมหลากหลาย ตั้งแต่พาเราย้อนรำลึกอดีตของ ธปท. ผ่านมุมมองผู้นำยุคก่อน ไปจนถึงเปิดรับฟังความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการนำประเทศไทยก้าวข้ามความท้าทายด้านเศรษฐกิจการเงินในอนาคต

เราเริ่มต้นปีด้วยการรับฟังเรื่องเล่าจากอดีตผู้ว่าการ ธปท. ซึ่งแต่ละท่านได้สั่งสมประสบการณ์และผ่านมรสุมทางเศรษฐกิจการเงินมานับครั้งไม่ถ้วน และงานสัมมนาวิชาการ BOT Symposium 2022 ก็ถูกจัดขึ้นภายใต้ธีม "ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย" ที่นำเสนอการต่อยอดงานด้านการดูแลเสถียรภาพของ ธปท. ด้วยการวางรากฐานของระบบเศรษฐกิจและการเงินที่เอื้อต่อการสร้างโอกาส และการมีส่วนร่วมให้กับคนรุ่นต่อไป

ไม่เพียงเท่านั้น เพื่อสะท้อนว่า ธปท. พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะในการทำนโยบายด้านต่าง ๆ จากประชาชน เรายังได้จัดการแข่งขัน BOT Policy Hackathon 2022 และ CBDC Hackathon โดยมีข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ในด้านการเงินดิจิทัล การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาหนี้สิน รวมถึงต่อยอดการนำสกุลเงินที่ออกโดยธนาคารกลางไปใช้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในอนาคต

ปี 2565 นี้ ยังเป็นช่วงที่เรากำลังก้าวออกจากวิกฤตโควิด 19 และเพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัวภายใต้กระแสดิจิทัลและความยั่งยืนได้อย่างราบรื่นในระยะต่อไป ธปท. จึงได้วาดภาพอนาคตของภาคการเงินไทย ผ่านการออกรายงาน "ภูมิทัศน์ใหม่ของภาคการเงินไทย เพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน (Financial Landscape)" ด้วยจุดประสงค์เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางพัฒนาภาคการเงินจากสาธารณชน ให้แนวนโยบายดังกล่าวตอบโจทย์ความต้องการได้เหมาะสมและเป็นรูปธรรม ทั้งยังทยอยเผยแพร่เอกสารทิศทางและนโยบายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ 3 เรื่อง ได้แก่ (1) การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ : แนวทางการกำกับและการบริหารความเสี่ยงต่อระบบการเงิน (2) ทิศทางพัฒนาระบบการชำระเงิน และ (3) ทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และยังมีอีกหลายฉบับที่จะทยอยตามมาในปีหน้า

ปี 2565 เป็นอีกปีที่ ธปท. ทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงินไทยอย่างเต็มความสามารถ ตามพันธกิจตั้งแต่แรกก่อตั้งเมื่อ 80 ปีที่แล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่า เรายังไม่หยุดพัฒนาเพื่อให้การทำงานของเราตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาตราบเท่าที่ธนาคารกลางยังคงอยู่ เพื่อทำหน้าที่ดูแลความกินดีอยู่ดีของประชาชน

สุดท้ายนี้ ดิฉันในฐานะบรรณาธิการของวารสารพระสยาม BOT MAGAZINE ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ร่วมเดินทางผ่านปีที่ 80 เคียงข้างผู้อ่านทุกท่าน และขอเป็นตัวแทนผู้จัดทำกล่าวสวัสดีปีใหม่ 2566 ดังที่ ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. เล่าไว้ในการให้สัมภาษณ์ฉบับนี้ว่าจะเป็นอีกปีที่เศรษฐกิจการเงินโลกผันผวน แต่เศรษฐกิจไทยจะยังไปต่อได้ ก็ขอให้เป็นปีกระต่ายทองที่อ่อนโยนกับทุกคนนะคะ แล้วพบกันใหม่ในโอกาสต่อไปค่ะ

ดร.ชญาวดี ชัยอนันต์
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายองค์กรสัมพันธ์

CONTENTS

พระสยาม BOT MAGAZINE ISSUE 4/2565

04 HIGHLIGHT
80 ปี ธปท. แบงก์ชาติมีไว้ทำไม
คำถามแห่งยุคสมัย
และคำตอบของอนาคตเศรษฐกิจการเงินไทย

10 GOVERNOR'S TALK
8 ทศวรรษธนาคารแห่งประเทศไทย
พร้อมรับมือความท้าทายภายใต้บริบทใหม่

17 LIBRARY & ARCHIVES
มองไปข้างหน้า สู่โลกอนาคต

18 THE KNOWLEDGE
- ก้าวสู่ดินแดนที่เราไม่เคยรู้จัก :
  ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยและเข็มทิศนโยบายฉบับกระชับ
- BOT SYMPOSIUM 2022
  ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย

32 THOUGHT LEADER
Grow Old Gracefully
งดงามในยามปัจฉิมวัย

40 SPECIAL SCOOP
ภูมิปัญญา 6 แบบของอดีตผู้ว่าการ ธปท.
หลักคิดนโยบายการเงิน จากวิกฤตต้มยำกุ้งถึงโลก VUCA

54 GLOBAL TREND
เปิดประเด็นความท้าทายของธนาคารกลาง
กับงาน BOT-BIS Conference
"Central Banking Amidst Shifting Ground"

58 FINANCIAL WISDOM
HAPPY NEW YEAR!!
ส่งความสุขปีใหม่ให้ตัวเอง เก็บเงินให้สำเร็จตามเคล็ดลับนี้

60 เศรษฐกิจติดดิน
การเดินทางของ ManA
จากธุรกิจครอบครัว สู่ตำนานของฝากพรีเมียม

64 INSPIRATION
- "ศิลปินคนพิเศษ"
  ร่วมแสดงงานศิลปะฉลอง 80 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย
- สอน-เสริม-สร้าง
  เปิดแนวคิด "3 ส" ช่วยปลดภาระหนี้สินเกษตรกรยุค 5G
- 5P ปักหมุด 3 เสาหลัก
  สร้างระบบนิเวศสีเขียวในสังคม
- "ห้าให้" ขยสิทธิ "Data Portability"
  สร้างแพลตฟอร์ม Alternative Data
  เพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการสินเชื่อ

80 ปี ธปท. แบงก์ชาติมีไว้ทำไม
คำถามแห่งยุคสมัย และคำตอบของอนาคตเศรษฐกิจการเงินไทย

ปัญญาชนสาธารณะคนสำคัญของไทย ศาสตราจารย์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ เขียนบทความชวนคิดถึงการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อไว้อย่างแหลมคมว่า สถาบันและองค์กรทางสังคมทั้งหมดควรถามตัวเองว่า มีตัวเองไว้ทำไม เพราะคำถามนี้เป็นคำถามแห่งยุคสมัย เป็นคำถามของศตวรรษใหม่ ที่อาจกินเวลาไปอีกหลายศตวรรษข้างหน้า

31°c
Warsaw

พร้อมกันนั้น อาจารย์ยังชี้ให้เห็นด้วยว่าคำถาม "มีไว้ทำไม" ไม่จำเป็นว่าจะต้องนำไปสู่การยุบเลิกสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ลงหมด แต่มักจะทำให้เกิดการปรับตัวให้เหมาะกับโลกและสังคมที่เปลี่ยนไป เรียกได้ว่ารูปลักษณ์ภายนอกอาจเปลี่ยนไปไม่เหมือนเดิม แต่ภาระหน้าที่เดิมก็ยังอยู่

ปี 2565 นับเป็นวาระครบรอบ 80 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งก่อตั้งอย่างเป็นทางการในปี 2485 เป็นโอกาสอันดียิ่งในการระลึกถึงประวัติศาสตร์และผลงานที่ผ่านมาของ ธปท. ในฐานะธนาคารกลาง ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ดูแลเสถียรภาพของเศรษฐกิจไทย

อย่างไรก็ตาม การระลึกถึง ธปท. ก็คงไม่มีวิธีใดเหมาะสมไปกว่าการย้อนกลับไปสำรวจบทบาท คุณค่า และความหมายของ ธปท. ในวันที่เศรษฐกิจการเงินไทยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ความผันผวนไม่แน่นอนของเศรษฐกิจการเงินโลกที่เป็นผลมาจากสงครามและความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ รวมไปถึงการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเงินดิจิทัลที่สร้างนวัตกรรมทางการเงินมากมาย แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มความเสี่ยงให้กับระบบด้วย

หากพูดในภาษาของอาจารย์ สิ่งที่ควรทำในวาระครบรอบ 80 ปีของ ธปท. คือ การทดลองตั้งคำถามว่า "แบงก์ชาติมีไว้ทำไม" ยังคงมีบทบาท คุณค่า และความหมายต่อสังคมเศรษฐกิจไทยปัจจุบันหรือไม่อย่างไร พระสยาม BOT MAGAZINE ขอรวบรวม คัดสรร และบันทึกบางคำตอบที่เห็นได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในวาระพิเศษตลอดปี 2565 นี้

"เปลี่ยนแปลง" เพื่อยืนหยัดดูแลเศรษฐกิจไทย

"ความเสี่ยงสำคัญที่สุดที่จะกระทบความน่าเชื่อถือขององค์กรของเรา หรือองค์กรใด ๆ ที่ถูกก่อตั้งมาเป็นเวลานานแล้ว ก็คือการที่องค์กรนั้นไม่สามารถปรับตัวให้ทันสถานการณ์ ซึ่งอาจทำให้องค์กรไม่สามารถทำตามพันธกิจได้ในที่สุด"

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 21

80 ปี สำหรับธนาคารกลางอาจไม่ใช่ตัวเลขที่มีมนต์ขลังมากนัก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับธนาคารกลางแห่งแรกของโลกอย่าง Sveriges Riksbank ซึ่งก่อตั้งในปี 2211 หรือกว่า 354 ปีก่อน แต่กระนั้นหากเทียบกับธนาคารกลางอื่นในเอเชีย ธปท. ถือว่าอาวุโสเป็นอันดับสาม รองจากธนาคารกลางญี่ปุ่น (140 ปี) และธนาคารกลางอินเดีย (87 ปี)

สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าอายุจริง คือ ประสบการณ์ ความรู้ และความน่าเชื่อถือที่สั่งสมมาภายในองค์กร เพราะ 80 ปีของ ธปท. ดำเนินไปอย่างคู่ขนานกับพัฒนาการของเศรษฐกิจไทยสมัยใหม่ (modern economic development) มาโดยตลอด กล่าวได้ว่า ทุกวิกฤตและความท้าทายที่สังคมเศรษฐกิจไทยเผชิญตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จนมาถึงวิกฤตเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากโควิด 19 ในปัจจุบัน ย่อมมีบทบาทของ ธปท. เป็นส่วนสำคัญเสมอ

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกิจกรรมจำนวนมากที่จัดขึ้นในวาระ 80 ปี ธปท. สิ่งที่ถูกเน้นย้ำและสื่อสารมากที่สุดกลับไม่ใช่เรื่องราวความเป็นมา หรือความสำเร็จในอดีตของ ธปท. หากแต่เป็นคำถามใหญ่ถึงทิศทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมหลักเนื่องในวาระครบรอบ 80 ปี ธปท.

BOT Financial Landscape Consultation Session: เปิดมุมมองภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย	24 กุมภาพันธ์ 2565
เหลียวหลัง แลหน้า กับผู้ว่าการ ธปท.	4 เมษายน 2565
BOT Policy Hackathon 2022	18 เมษายน-1 กรกฎาคม 2565
BOT Symposium 2022: ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย	29 กันยายน 2565
CBDC Hackathon	5 สิงหาคม-28 ตุลาคม 2565
BOT Digital Finance Conference 2022	27-29 ตุลาคม 2565
BOT 80th Anniversary BOT-BIS Conference on "Central Banking amidst Shifting Ground"	2 ธันวาคม 2565

สแกนเพื่อเข้าชมรายละเอียด

1 เสวนา "ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย" ภายในงาน BOT Symposium 2022
2, 3 การออกบูธของบริษัทด้านฟินเทคและบริษัทที่ปรึกษา ภายในงาน BOT Digital Finance Conference 2022

การเงินไทย และบทบาทของ ธปท. ในแบบที่ควรจะเป็นในอนาคต

และในบรรดาเรื่องราวทั้งหมด คีย์เวิร์ดคือคำว่า "การเปลี่ยนแปลง"

กิจกรรมหลักของ ธปท. ที่จัดขึ้นตลอดปี 2565 ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นความพยายามเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของ ธปท. ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิทัศน์ใหม่ทางการเงิน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านด้านดิจิทัลและความยั่งยืนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ส่งผลต่อภาคการเงินไทย ทั้งในแง่ของการเปิดโอกาสในการพัฒนาบริการทางการเงิน และความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน และอาจซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำให้รุนแรงขึ้น

ไฮไลต์สำคัญของประเด็นนี้ปรากฏในงาน "BOT Financial Landscape Consultation Session: เปิดมุมมองภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย" และ "BOT Symposium 2022: ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย" โดยทั้งสองเวทีชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจการเงินไทยในอนาคตจะเปิดกว้างมากกว่าเดิม และการกำกับดูแลจะต้องเพิ่ม "ความยืดหยุ่น" เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรมและการปรับตัวของทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการทางการเงิน ในขณะเดียวกันก็ต้องวิ่งตามให้ทันความเสี่ยงใหม่ ๆ ด้วย ที่สำคัญคือภาคการเงินต้องสามารถสนับสนุนภาคเศรษฐกิจจริง (real sector) ให้ได้มากขึ้น เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจและภาคธุรกิจสามารถปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ในการรับมือกับภูมิทัศน์ทางการเงินใหม่ ธปท. ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปรับการดูแลเศรษฐกิจการเงินไทย จากที่เคยให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพให้ภาคการเงินมีความมั่นคง ไม่ผันผวน มาเป็นการดูแลอย่างยืดหยุ่นเพื่อสร้าง "ความเข้มแข็งทนทาน (resiliency)" ให้พร้อมรับมือและฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงให้มากขึ้น

โดยหน้าที่แบบดั้งเดิม ธนาคารกลางทั่วโลกมีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพ ลดความเสี่ยงของระบบการเงินและกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินอย่างเข้มงวด การเลือกปรับทิศทางของ ธปท. จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทั้งท้าทายและสำคัญอย่างยิ่งยวด ไม่ใช่แค่กับ ธปท. หากแต่หมายรวมถึงเศรษฐกิจการเงินไทยในภาพรวม

"ประสบการณ์" และ "ความน่าเชื่อถือ" คือทุนสำหรับการเปลี่ยนแปลง

ดร.เศรษฐพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. เคยให้สัมภาษณ์ไว้อย่างแหลมคมว่า "ทุน" สำคัญที่ ธปท. สามารถสะสมไว้ได้ คือประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ เพราะเอาเข้าจริง หากเทียบธนาคารกลางของประเทศเกิดใหม่สักประเทศหนึ่งกับธนาคารกลางที่ดำเนินการมาเป็นเวลานาน ความรู้ทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ นโยบายการเงิน การใช้โมเดลต่าง ๆ หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ คงจะไม่ได้มีใครเก่งยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แต่สิ่งที่ธนาคารกลางใหม่ ๆ ยังไม่มีและยังไม่สามารถสั่งสมได้ก็คือประสบการณ์และความน่าเชื่อถือนั่นเอง

คำถามที่สำคัญคือ ธปท. จะใช้ประสบการณ์และความน่าเชื่อถือที่สั่งสมมานี้ มาเป็นตัวถ่วงไม่ให้เราปรับตัว หรือจะมาเป็นเครื่องทุ่นแรงให้เราสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

คำตอบต่อคำถามข้างต้นปรากฏให้เห็นในเวที "เหลียวหลัง แลหน้า กับผู้ว่าการ ธปท." ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนการทำหน้าที่ของอดีตผู้ว่าการ ธปท. เพื่อส่งต่อภูมิปัญญาและหลักคิดในการทำงานสู่อนาคต โดยความพิเศษยิ่งคือ การกลับมาแชร์ประสบการณ์ทำงานบนเวทีเดียวกันของอดีตผู้ว่าการ ธปท. 6 ท่าน ที่รับตำแหน่งต่อเนื่องกันมาตั้งแต่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 จนถึงปี 2562 ที่เกิดวิกฤตโควิด 19 หรือครอบคลุมกว่า 2 ทศวรรษหลังของเศรษฐกิจไทย (สำหรับผู้สนใจเนื้อหาบนเวทีนี้ สามารถอ่านรายละเอียดในคอลัมน์ Special Scoop ฉบับนี้)

ไฮไลต์หลักของเวที "เหลียวหลัง แลหน้า กับผู้ว่าการ ธปท." คือ การสะท้อนให้เห็นว่า วิถีของ ธปท. มิใช่วิถีของการทำซ้ำสิ่งเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลง หากเกิดจากการเรียนรู้จากวิกฤตต่าง ๆ และนำบทเรียนเหล่านั้นมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

และคงมีแต่ "วิถีแห่งการเปลี่ยนแปลง" เช่นนี้เท่านั้นที่ทำให้ ธปท. จะยังคง "ยืนหยัดเพื่อดูแลเศรษฐกิจไทย" ได้

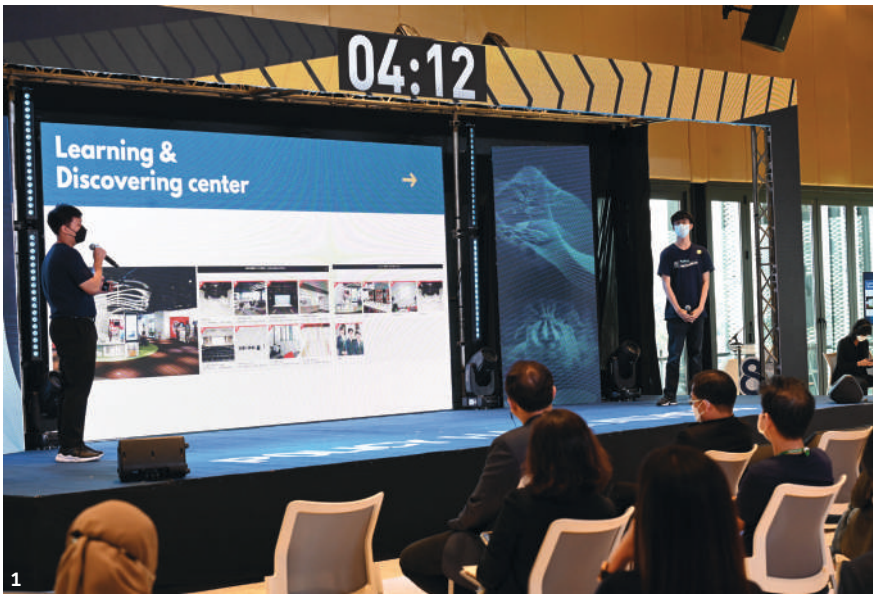

1 การนำเสนอผลงานของทีมที่เข้ารอบ 12 ทีมสุดท้าย ในงาน BOT Policy Hackathon 2022
2 งาน CBDC Hackathon แข่งขันนำเสนอแนวคิดการประยุกต์ใช้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง

ทำงานใหญ่จากความร่วมมือ ตกผลึกจากการรับฟัง

ตลอดระยะเวลา 80 ปีที่ผ่านมา ธปท. เพียงหน่วยงานเดียว คงไม่สามารถทำหน้าที่ดูแลความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจการเงินไทยได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน รวมถึงความร่วมมือในเวทีต่างประเทศ เพื่อดำเนินนโยบายที่ตอบโจทย์และนำไปปฏิบัติได้จริงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจ และ ธปท. ยังให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเงินและความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของไทย

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากกิจกรรมหลักทั้ง 7 กิจกรรมในช่วงวาระ 80 ปี ธปท. จะพบว่า ธปท. เปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาควิชาการและสาธารณะโดยทั่วไปเข้ามามีส่วนในการกำหนด สะท้อน และออกแบบทิศทางของเศรษฐกิจการเงินไทยร่วมกับ ธปท. ในทุกกิจกรรมและหลายระดับ ตั้งแต่การเปิดรับฟังความคิดเห็นทั่วไปผ่านทางเว็บไซต์ไปจนถึงการอภิปรายบนเวทีเสวนาวิชาการอย่างเป็นทางการ

นอกจากการรับฟังอย่างตั้งใจและลงลึกแล้ว ในปีนี้ ธปท. ยังจัด BOT Policy Hackathon 2022 โดยเปิดรับสมัครให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาแข่งขันออกแบบนโยบายอย่างสร้างสรรค์ 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการแข่งขันออกแบบนโยบายด้านการพัฒนา 3 ด้าน คือ การเงินดิจิทัล การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาหนี้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการเงินอย่างยั่งยืน ส่วนครั้งที่สองเป็นการแข่งขันเสนอแนวคิดการประยุกต์ใช้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC) เพื่อต่อยอดนวัตกรรมทางการเงินและธุรกิจ และแก้ไขข้อจำกัดของระบบการเงินในปัจจุบัน

การจัด Policy Hackathon นอกจากจะเป็นช่องทางในการระดมความคิดและรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนทั่วไปผ่านการแลกเปลี่ยนความเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่อยู่ใน ธปท. ออกไปสู่สาธารณะภายนอกด้วย

ในแง่หนึ่ง การเปิดให้ทุกคนมาช่วยกันคิดและพัฒนาภาคการเงินไปด้วยกัน เป็นการยอมรับอย่างจริงใจของ ธปท. ต่อสาธารณะว่า โลกกำลังเปลี่ยนเร็ว และ ธปท. เองก็อาจจะไม่ได้มีคำตอบสำหรับคำถามทั้งหมด แต่ ธปท. ก็เชื่อว่า ปัญญารวมหมู่ของคนไทยจะช่วยหาคำตอบได้

เรื่อง : มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล / เรียบเรียง : กองบรรณาธิการ

8 ทศวรรษธนาคารแห่งประเทศไทย พร้อมรับมือความท้าทายภายใต้บริบทใหม่

ในฐานะธนาคารกลางที่กำกับดูแลเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงิน และสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ก้าวข้ามผ่านความท้าทายมาหลายครั้ง ซึ่งถือเป็นหมุดหมายที่สำคัญและตอกย้ำความเป็นสถาบันของแบงก์ชาติที่ยังยืนหยัดต่อไปได้อย่างมั่นคง ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กลับมานั่งคุยในคอลัมน์ Governor's Talk อีกครั้ง เพื่อเล่าถึงคุณค่าและหลักการสำคัญที่แบงก์ชาติยึดถือ รวมถึงกระบวนการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของตลาดที่ไม่เคยหยุดนิ่ง และดูท่าจะผันผวนมากขึ้นอีกนับจากนี้

Q: ธปท. เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมานานถึง 80 ปีแล้ว ในมุมมองของ ดร.เศรษฐพุฒิ มีอะไรที่ต้องปรับเปลี่ยน อะไรที่ยังคงเดิมและต้องรักษาเอาไว้บ้าง

"สิ่งที่ ธปท. ยังไม่เปลี่ยนคือหน้าที่หลักในการดูแลเสถียรภาพทั้งเสถียรภาพด้านราคา สถาบันการเงิน และระบบการชำระเงิน ซึ่งถือเป็นแก่นของเราที่ไม่เคยเปลี่ยน แต่รูปแบบการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต้องเปลี่ยน เพื่อให้ทำภารกิจได้ตามเป้าหมาย อย่างเรื่องเสถียรภาพราคา จากเดิมที่เราใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นเป้าหมาย หลังวิกฤตปี 2540 เราก็หาตัวยึดเหนี่ยว (nominal anchor) ตัวใหม่ จึงปรับไปใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (inflation targeting framework) ซึ่งก็ยังถูกปรับเปลี่ยนแนวทางการนำมาใช้ ให้เหมาะกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเงินมาอย่างต่อเนื่อง

"อย่างเรื่องเสถียรภาพสถาบันการเงิน เดิมเราจะเน้น microprudential regulation ดูรายละเอียดเป็นรายสถาบัน อันนี้ก็ยังทำอยู่ แต่ตอนนี้ทั้งโลกเห็นความสำคัญของ macroprudential regulation ด้วย คือดูเป็นภาพรวมทั้งระบบ ตอนนี้สถาบันการเงินแต่ละที่มีความเข้มแข็งกันหมด แต่อาจจะมีปัจจัยความเสี่ยงที่แฝงอยู่ เช่น สมมติเกิดมีปัญหาฟองสบู่อสังหาริมทรัพย์ ตอนสถานการณ์ปกติ หลักประกันของแบงก์ก็ยังดูดี แต่จริง ๆ อาจมีปัญหาที่ฝังลึกอยู่และอาจส่งผลกระทบในวงกว้าง หรือการดูความเชื่อมโยงจากอุตสาหกรรมอื่นกับกลุ่มธนาคาร อย่างเช่นบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทประกันภัยที่อาจส่งผลกระทบกับสถาบันการเงินได้ ซึ่งทำให้เราต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) อย่างใกล้ชิดขึ้น นี่เป็นการทำงานที่เปลี่ยนไป แต่แก่นเรื่องการดูแลสถาบันการเงินเราไม่ได้เปลี่ยน

"ส่วนเรื่องระบบการชำระเงิน ผมว่าเห็นความเปลี่ยนแปลงชัดที่สุด จากเดิมถ้าพูดถึงระบบการชำระเงิน เราจะคิดถึงแต่เงินสด ตู้เอทีเอ็ม หรือการใช้บัตรเครดิต แต่ตอนนี้คนหันมาใช้พร้อมเพย์ และ mobile banking กันมากขึ้นชัดเจน การดูแลก็ต้องปรับให้เหมาะสม ให้ครอบคลุมผู้ให้บริการและผู้ใช้งานทุกกลุ่ม

"เรื่องความเปลี่ยนแปลงเราต้องแยกกันให้ได้ว่าเป็น 'แก่น' หรือ 'กระแส' อย่างช่วงหลัง ๆ มีเรื่องนวัตกรรมทางการเงินเข้ามาเยอะ แต่เราก็ต้องดูว่านวัตกรรมเหล่านั้น มันตอบโจทย์และมีประโยชน์ที่ชัดเจน และต้องชั่งน้ำหนักประโยชน์ของนวัตกรรมกับความเสี่ยงต่อเสถียรภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเราด้วย"

Q: ดังนั้นถ้ามีคนถามว่าแบงก์ชาติของเราก้าวทันโลก ก้าวทันตลาดหรือไม่ ก็น่าจะตอบว่าทันแน่นอน

"ผมคิดว่าเราไม่ได้ล้าหลังในหลายเรื่อง เราติดตามบางอย่างที่ต่างประเทศทำกัน แต่บางเรื่องเราก็ไม่ได้ตามเขา ตัวอย่างที่ชัดเจนคือเรื่องดิจิทัลที่เราทำได้ดี อย่างเรื่องพร้อมเพย์ที่โตเร็วมากถ้าเทียบกับต่างประเทศ หรือนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น

การชำระเงินระหว่างประเทศ (cross-border payment) เราก็มีการเชื่อมโยงที่เยอะที่สุดในอาเซียน เราเป็นประเทศแรกในโลกคู่กับสิงคโปร์ที่ทำระบบ fast payment ผ่านโครงการ PromptPay-PayNow ซึ่งเป็นการเชื่อมพร้อมเพย์ของเรากับ PayNow ของสิงคโปร์

"ส่วนนวัตกรรมสกุลเงินดิจิทัลโดยธนาคารกลาง (CBDC) เราก็ได้ศึกษาทดสอบไปพอสมควรทั้ง wholesale CBDC (สำหรับสถาบันการเงิน) และ retail CBDC (สำหรับประชาชนทั่วไป) ตอนนี้เรามองว่าที่จะเป็นประโยชน์คือการใช้ wholesale CBDC เพื่อช่วยแก้ปัญหาต้นทุนการชำระเงินข้ามประเทศ ตอนนี้เรามีโครงการ mBridge ที่ร่วมกับฮ่องกง จีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รวมทั้งธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BIS) ด้วย[1] mBridge เป็น 1 ใน 3 โครงการในโลกที่ดำเนินการเรื่องนี้ในปัจจุบัน เราจึงเป็น 1 ใน 10 ของธนาคารกลางที่เข้ามาทำ และมีธนาคารกลางประเทศอื่นขอเข้ามาสังเกตการณ์ด้วย ดังนั้น ผมตอบได้เลยว่าเราไม่ล้าหลัง แต่เราไม่ได้เน้นแค่เรื่องทันการณ์ทันสมัยจนไม่ตอบโจทย์ประเทศ ซึ่งต้องดูความต้องการและความเสี่ยงต่าง ๆ ให้รอบคอบด้วย"

Q: ในช่วงที่ผ่านมา วิกฤตที่ใหญ่มากของโลกคือโควิด 19 ระหว่างนั้นก็มีวิกฤตซ้อนอยู่ในวิกฤตอีก แบงก์ชาติจัดการอย่างไรและปรับตัวเพื่อรับมือกับวิกฤตที่ผ่านมาอย่างไร

"ไม่ใช่เฉพาะ ธปท. แต่ทุกภาคส่วนช่วยกันแก้ปัญหาและคิดว่าทำได้ดีในระดับหนึ่ง แต่การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของเราช้าเพราะได้รับผลกระทบหนักกว่าหลายประเทศ ที่เห็นชัดคือภาคการท่องเที่ยวที่ก่อนโควิด 19 มีนักท่องเที่ยว 40 ล้านคนต่อปี ลดเหลือไม่กี่แสนคน นักท่องเที่ยว 40 ล้านคนมีการใช้จ่ายอยู่ที่ 12% ของจีดีพี มีผลประโยชน์ทางอ้อมจากการจ้างงานคนจำนวนมากถึง 1 ใน 5 ของแรงงานทั้งประเทศ เมื่อตรงนี้หายไป ผลกระทบต่อการจ้างงานและจีดีพีจึงสูงมาก แต่นโยบายต่าง ๆ ที่ออกไปก็ช่วยลดผลกระทบได้มาก จากที่

> "ตัวอย่างที่ชัดคือเรื่องดิจิทัลที่เราทำได้ดี อย่างเรื่องพร้อมเพย์ที่โตเร็วมากถ้าเทียบกับต่างประเทศ หรือนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น การชำระเงินระหว่างประเทศ (cross-border payment) เราก็มีการเชื่อมโยงที่เยอะที่สุดในอาเซียน เราเป็นประเทศแรกในโลกคู่กับสิงคโปร์ที่ทำระบบ fast payment ผ่านโครงการ PromptPay-PayNow ซึ่งเป็นการเชื่อมพร้อมเพย์ของเรากับ PayNow ของสิงคโปร์"

คาดว่าปีแรกจีดีพีจะติดลบไปเกือบ 10% สุดท้ายก็ติดลบ 6% ซึ่งสะท้อนว่าการดำเนินนโยบายในภาพรวมมาถูกทางแล้ว

"บทบาทระหว่างภาคการเงินและภาคการคลัง เราประสานงานและแบ่งหน้าที่กันได้ดี ในช่วงวิกฤตของทุกประเทศ พระเอกจะเป็นนโยบายการคลังที่เข้ามาช่วยผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เราเห็นการขาดดุลการคลังและหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้นเป็นเรื่องปกติ แรงกระตุ้นที่ได้จากนโยบายการคลังนี่เองที่พยุงภาพเศรษฐกิจให้ไม่หนักไปกว่านี้

"ส่วนภาคการเงิน ธปท. ก็เล่นบทบาทของเรา สิ่งที่ทำให้นโยบายของประเทศออกมาโดยรวมแล้วค่อนข้างมีประสิทธิภาพคือ 'การจัดลำดับความสำคัญ' ซึ่งสำหรับภาคการเงิน สิ่งสำคัญที่สุดก็คือต้องทำให้แน่ใจว่าระบบการเงินยังทำงานได้ใกล้เคียงปกติที่สุด

"โดยปกติเมื่อเศรษฐกิจเจอวิกฤต กลไกการปล่อยสินเชื่อก็จะเริ่มไม่ทำงาน เศรษฐกิจหดตัว สินเชื่อก็จะหดตัว ถ้าเราปล่อยให้เป็นแบบนั้นผลกระทบก็จะหนักมาก คนเดือดร้อนจะไม่มีสภาพคล่อง สิ่งแรกที่เราต้องทำคือทำให้กลไกนี้ยังทำงานต่อไปได้ปกติหรือใกล้เคียงปกติที่สุด ซึ่งถ้าดูตัวเลขของสินเชื่อโดยรวมในระบบสถาบันการเงินของเราในช่วงวิกฤตก็โตในอันดับต้น ๆ ของภูมิภาคและเป็นระดับที่น่าพอใจ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็ต้องทำให้เหมาะสม เพื่อให้สถาบันการเงินเล่นบทบาทหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจต่อไปได้

"เราเข้าไปจัดการกับช่องว่างที่ยังมีอยู่ อย่างเช่นการกระจายตัวของสินเชื่อ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ที่เข้าถึงสินเชื่อไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานานแล้ว สินเชื่อกลุ่มนี้

[1] ธปท. ร่วมกับธนาคารกลางฮ่องกง (Hong Kong Monetary Authority: HKMA) ธนาคารกลางแห่งสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (Central Bank of the United Arab Emirates: CBUAE) และสถาบันศึกษาสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Digital Currency Institute of the People's Bank of China: PBC DCI) โดยการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนานวัตกรรมของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements Innovation Hub: BISIH) ณ ฮ่องกง ทดสอบการนำ wholesale CBDC ใน 4 สกุล มาใช้โอนและแลกเปลี่ยนเงินระหว่างประเทศในธุรกรรมจริงเป็นครั้งแรกของโลก ภายใต้โครงการ multiple Central Bank Digital Currency Bridge (mBridge) ที่พัฒนาต่อยอดจากโครงการ Inthanon-LionRock ระยะที่ 2 ในปี 2564

หดตัวมาตั้งแต่ก่อนเกิดโควิด 19 ด้วยซ้ำ พอมีมาตรการทั้ง soft loan และสินเชื่อฟื้นฟูก็สามารถใส่เงินเข้าไปในระบบได้ประมาณ 350,000 ล้านบาท ทำให้สินเชื่อ SMEs จากที่หดตัว กลับมาเติบโตได้อีกครั้ง

"นอกจากการจัดลำดับความสำคัญแล้ว เรายังเน้นไปที่การจัดการและการทำให้เกิดผลสำเร็จ (implementation) ผมย้ำกับทีมเรื่องการออกมาตรการที่ได้ผลจริง มีเป้าหมายที่ชี้วัดได้ การทำงานต้องยืดหยุ่นและทำให้เกิดขึ้นได้จริง อะไรที่ต้องแก้เพื่อให้ทำงานดีขึ้นก็ต้องทำ อย่าไปยึดติด อย่างสินเชื่อฟื้นฟูก็เกิดจากการปรับปรุงมาตรการเดิมเพื่อให้ธุรกิจรายเล็กเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินยอมรับความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อนั้นได้ด้วย นโยบายการเงินต้องปรับและผ่อนปรนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อย่างตอนนี้เงินเฟ้อสูงขึ้น เราก็ไม่ได้เหยียบคันเร่งแบบตอนเกิดโควิด 19 ใหม่ ๆ แล้ว ก็พยายามปรับเข้าสู่สมดุลมากขึ้น การปรับขึ้นดอกเบี้ยนโยบาย เราก็ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เหมาะสมกับโจทย์ของประเทศ"

Q: การขึ้นดอกเบี้ยของเราที่ผ่านมา ไม่ได้ behind the curve?

"ก่อนหน้านี้มีกระแสว่าเราขึ้นดอกเบี้ยน้อยไป ช้าไป หรือเปล่า ก็ต้องกลับมาดูว่าการจะดำเนินนโยบายอะไร ก็ต้องให้เหมาะสมกับบริบทของเรา บางประเทศขึ้นทีละ 0.75% แต่บริบทเขาต่างจากเรามาก อย่างแรกเลยคือ เศรษฐกิจของเขาฟื้นแล้ว อุปสงค์ของเขาฟื้นและร้อนแรง ค่าจ้างแรงงานและเงินเฟ้อสูง ส่วนเศรษฐกิจเราฟื้นช้า ทุกวันนี้ยังกลับมาไม่ถึงช่วงก่อนโควิด 19 รวมถึงหนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง จะไปขึ้นดอกเบี้ยเร็วและแรงเหมือนเขาก็ไม่ได้ โอกาสในการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องของเราอาจจะสะดุด

"ลักษณะรูปแบบเงินเฟ้อก็ต่างกัน เงินเฟ้อของเรามาจากฝั่งอุปทาน เป็นเรื่องของราคาพลังงานและอาหารสดเป็นหลัก แต่ของประเทศที่ขึ้นดอกเบี้ยแรง ๆ สาเหตุมาจากความร้อนแรงฝั่งอุปสงค์ เขาเลยต้องเหยียบเบรกแรง เราไม่ได้อยู่ในบริบทนั้น ซึ่งก็เห็นว่าเงินเฟ้อทั่วไปของเราเริ่มลดลงจาก 7.9% มาเป็น 5.9%[2] ซึ่งยังสูงกว่าที่เราอยากเห็น แต่แนวโน้มคือลดลงแล้ว เงินเฟ้อเราไม่หนีดเหมือนอีกหลายประเทศ"

[2] ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565

Q: ในช่วงต่อจากนี้จะมีทั้งเรื่องเลือกตั้ง ภูมิรัฐศาสตร์ โครงสร้างเศรษฐกิจ แบงก์ชาติประเมินความท้าทายของเศรษฐกิจไทยจากนี้อย่างไร

"ความท้าทายระยะสั้นมีมากกว่าที่เคยประเมินไว้ ที่ผมอยากจะเน้นคือภาพรวมของเศรษฐกิจโลกปี 2566 จะมีความท้าทายจากความผันผวนไม่น้อย จะเกิดการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในตลาดหลักอย่างสหรัฐอเมริกา ยุโรป หรือจีน ที่คนก็รอดูว่าจะเป็นอย่างไรกันต่อ เงินเฟ้อก็ยังเป็นตัวกดดันการทำงานของธนาคารกลางทั้งโลก ตัวเลขเงินเฟ้อโลกไม่ได้ลงมาง่าย ๆ ค่อนข้างหนืดทีเดียว เลยทำให้หลายประเทศต้องขึ้นอัตราดอกเบี้ยในระดับที่เร็ว แรง และนานกว่าที่ตลาดคาดไว้

"สำหรับผมเรื่องที่ท้าทายมากกว่าคือ เสถียรภาพทางการเงิน (financial stability) ซึ่งน่ากังวลกว่าเดิมจากสัญญาณต่าง ๆ ที่เริ่มเห็นกันบ้างแล้ว ว่าเกิดปัญหาลักษณะน้ำลดตอผุด จากเดิมที่สภาพคล่องเยอะ ดอกเบี้ยต่ำ ครั้งนี้ประเทศหลัก ๆ ขึ้นดอกเบี้ย (น้ำลด) เร็วกว่าที่คิด และก็เห็นตอหรือปัญหามากกว่าที่เคยประเมินไว้ แต่ก็ไม่คิดว่าจะเกิดวิกฤตการเงินโลกขนาดปี 2551 เพราะฝั่งสถาบันการเงินยังดูแข็งแรงดี แต่คราวนี้ปัญหาไปเกิดตรงจุดที่เราไม่ได้คาดไว้ อย่างเช่นตลาดพันธบัตรของสหราชอาณาจักร หรือในตลาดพันธบัตรของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถูกมองว่าเป็นตลาดที่ใหญ่และปลอดภัยที่สุด สัญญาณเหล่านี้สะท้อนโอกาสที่เราจะเห็นการสะดุดในตลาด ถ้ามองในภาพรวมของโลก การฟื้นตัวจึงไม่ได้ราบรื่น

"แต่ผมเชื่อว่าเศรษฐกิจของไทยจะยังฟื้นตัวได้ต่อเนื่อง คิดว่าปี 2566 จะโตมากกว่า 3% และสูงกว่าปีนี้ด้วย เพราะแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจยังมี ปกติเมื่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง การส่งออกก็จะชะลอลงด้วย ปีหน้าการส่งออกของบ้านเราอาจได้รับผลกระทบเยอะจนน่าจะโตเพียง 1% แต่ตัวขับเคลื่อนคือการบริโภคภายในประเทศและการท่องเที่ยว ที่แนวโน้มยังเติบโตได้ดี อย่างรายได้ของคนไทยก็อยู่ในทิศทางที่ดีขึ้น และนักท่องเที่ยวก็กลับมามากกว่าที่คาดไว้ เดิมมองว่าปี 2565 จะมีนักท่องเที่ยวมา 6 ล้านคน ตอนนี้ก็ปรับเพิ่มอีกอาจเป็น 10 ล้านคน คนยังอยากเดินทางมาเที่ยวไทย เพราะประเทศเราน่าเที่ยว ค่าใช้จ่ายไม่แพง แม้เขาอาจจะใช้จ่ายไม่มากเท่าเดิม แต่ก็ยังจะช่วยพยุงเศรษฐกิจเราให้ไปต่อได้

> สำหรับผมเรื่องที่ท้าทายมากกว่าคือ เสถียรภาพทางการเงิน (financial stability) ซึ่งน่ากังวลกว่าเดิมจากสัญญาณต่าง ๆ ที่เริ่มเห็นกันบ้างแล้ว ว่าเกิดปัญหาลักษณะน้ำลดตอผุด จากเดิมที่สภาพคล่องเยอะ ดอกเบี้ยต่ำ ครั้งนี้ประเทศหลัก ๆ ขึ้นดอกเบี้ย (น้ำลด) เร็วกว่าที่คิด และก็เห็นตอหรือปัญหามากกว่าที่เคยประเมินไว้ แต่ก็ไม่คิดว่าจะเกิดวิกฤตการเงินโลกขนาดปี 2551 เพราะฝั่งสถาบันการเงินยังดูแข็งแรงดี แต่คราวนี้ปัญหาไปเกิดตรงจุดที่เราไม่ได้คาดไว้”

“อีกเรื่องที่สำคัญคือการดำเนินนโยบายที่เหมาะสม ทั้งการเงินและการคลัง ซึ่งต้องคำนึงเรื่องผลกระทบต่อเสถียรภาพ ตอนนี้ตลาดการเงินของโลกค่อนข้างอ่อนไหว ประเทศไหนที่ดำเนินนโยบายไม่เหมาะสมก็สุ่มเสี่ยงที่จะเจอผลกระทบรุนแรงตามคำกล่าวที่ว่า ‘market will punish bad policies’ ตอนนี้นักลงทุนเขาให้น้ำหนักเรื่องเสถียรภาพการเงินการคลังของประเทศมากกว่าความพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยซ้ำ ตอนนี้มีบทเรียนที่ค่อนข้างชัดเจนจากต่างประเทศอยู่แล้ว เราจึงไม่ควรทำนโยบายแปลก ๆ ที่หวังผลระยะสั้นหรือนโยบายประชานิยม และควรมองผลกระทบในระยะยาวเป็นสำคัญ นโยบายเหล่านี้ไม่ได้แก้ไขปัญหา มีผลข้างเคียงและยังอาจทำให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของเราสะดุดได้”

Q: แล้วความท้าทายในระยะยาวจะเป็นอย่างไร

“ความท้าทายระยะยาวที่ใหญ่มาก ๆ สำหรับโลกคงหนีไม่พ้นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ในปีที่ผ่านมา เราเห็นความเสียหายมหาศาลจากน้ำท่วมในหลายประเทศ นี่ไม่ใช่แค่ตัวเลขจีดีพี แต่เรื่องนี้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ ส่วนความท้าทายที่ใหญ่ในลำดับถัดมาคือ ภูมิรัฐศาสตร์ โลกมีสัญญาณการแบ่งขั้ว แต่มองหาผลลัพธ์หรือบทสรุปยากมาก ไทยและอีกหลายประเทศในโลกเติบโตมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ พอเริ่มมีการแบ่งฝ่ายแล้วเราจะปรับตัวอย่างไรในฐานะที่เป็น supply chain ที่ทำการค้ากับหลายประเทศ

“ความท้าทายระยะยาวที่เราน่าจะรับมือได้คือ การสร้างโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ดูจากภาพรวมเศรษฐกิจของเราแล้วเราโตมาจากอุตสาหกรรมเดิม ๆ ซึ่งเริ่มถึงจุดอิ่มตัว ถ้าคิดแบบเดิม ความสามารถในการสร้างรายได้แบบเดิมนั้นไม่พอ เลยต้องสร้างโอกาสให้คนรุ่นใหม่คิดอะไรใหม่ ๆ หน้าที่ของรัฐคือ สร้างระบบนิเวศที่เอื้อให้เกิดสิ่งใหม่ ความท้าทายของ ธปท. เป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนา เดิมเราคิดว่าโครงสร้างพื้นฐานคือถนนหนทาง แต่โครงสร้างพื้นฐานสมัยใหม่ยังหมายรวมถึงระบบดิจิทัล จุดประสงค์ไม่ต่างกัน คือ ทำไว้เพื่อให้คนเข้าถึงง่ายขึ้น สร้างโอกาสให้เกิดของใหม่ ๆ”

Q: ถ้าอย่างนั้นแบงก์ชาติจะปรับการทำงานอย่างไรในโลกที่มีบริบทใหม่

“เราต้องมีสิ่งที่เรียกกันภายในว่า ‘หางเสือ’ เพื่อเตือนว่านี่คือทิศทางที่เราต้องไป มี 4 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรกจะตอบโจทย์ความท้าทายระยะสั้นคือ ทำอย่างไรให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศราบรื่น เราต้องใช้นโยบายที่เหมาะสม จะเห็นได้จากการปรับมาตรการทางการเงินให้เข้าสู่ระดับปกติ ไม่ได้ทำมาตรการที่เป็นยาแรงและปูพรมแล้ว ปรับเป็นมาตรการที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

“เรื่องที่สองคือต้องทำให้การฟื้นตัวเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ตอนนี้ปัญหาที่สำคัญคือหนี้ครัวเรือนซึ่งเราก็พยายามแก้ไขมาโดยตลอด เดิมมีมาตรการพักหนี้ในวงกว้างเพราะล็อกดาวน์กระทบทั้งประเทศ แต่ก็ทำได้แค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เราต้องแก้ปัญหาอย่างตรงจุดและยั่งยืน เราต้องมองไปข้างหน้าและแก้ปัญหาแบบครบวงจรด้วย กระบวนการทำงานจึงคิดตั้งแต่ก่อนการก่อหนี้ ระหว่างเป็นหนี้ ไปจนถึงหนี้ที่มีปัญหา

“อย่างระยะก่อนเป็นหนี้ เราส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางการเงินเพียงพอที่จะบริหารจัดการได้ มีคนไม่น้อยที่เข้าไม่ถึงความรู้ทางการเงินพื้นฐาน อย่างการเปรียบเทียบภาระดอกเบี้ยและความเร่งด่วนในการชำระหนี้แต่ละก้อน เพื่อแก้ปัญหาให้ได้อย่างยั่งยืน เราก็ไปจับมือกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างกระทรวงศึกษาธิการ ทำโครงการให้ความรู้ทางการเงินที่เจาะกลุ่มนักศึกษาอาชีวะชื่อ Fin. ดี We Can Do!!! หรือจับมือกับบริษัทเอกชนทำโครงการ Fin. ดี Happy Life!!! สำหรับกลุ่มคนทำงาน เพราะถ้าการเงินดี ชีวิตก็จะดีด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดคือการรักษาความน่าเชื่อถือ เราเป็นองค์กรใหญ่ที่อยู่มาถึง 80 ปี คนรุ่นก่อน ๆ อาจจะมอบความเชื่อถือให้เราจากการเป็นองค์กรที่ดำรงอยู่มายาวนาน แต่ในปัจจุบันเท่านั้นมันไม่พอ ผมเชื่อว่าความน่าเชื่อถือของเราไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์ที่เราออก ไม่ได้มาจากสำนักงานยิ่งใหญ่หรือวัตถุใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม แต่มาจากการทำภารกิจได้สำเร็จ การสื่อสารจะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากเพื่อให้คนเข้าใจว่าเราทำอะไร เมื่อเขาเข้าใจก็จะเกิดความเชื่อใจและเชื่อมั่นให้เราทำหน้าที่ต่อไป"

"เรื่องที่สามคือความยั่งยืน โดยเฉพาะผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยเราติด 1 ใน 10 ของประเทศที่จะได้รับผลกระทบหนักที่สุดจากภาวะโลกร้อน แล้วแรงงาน 1 ใน 3 ของเราอยู่ในภาคการเกษตร ถ้าเจอทั้งน้ำท่วม ฝนแล้งตลอดก็มีปัญหา ยังมีประเด็นเรื่องสังคมเมืองพื้นที่อุตสาหกรรม หรือโครงสร้างเศรษฐกิจที่เราพึ่งพาการท่องเที่ยวเยอะ ก็จะได้รับผลกระทบจากปัญหานี้ด้วย ภาคการเงินก็ต้องมีบทบาทคือไม่เป็นอุปสรรคและต้องส่งเสริมเรื่องความยั่งยืนในประเทศไทย องค์กรใหญ่ ๆ เขาตระหนักเรื่องนี้ค่อนข้างดีอยู่แล้ว แต่ SMEs ยังเหนื่อยจากโควิด 19 อยู่ อาจจะยังรับมือและเตรียมพร้อมเรื่องนี้ไม่ไหว ธปท. ก็ต้องมีส่วนช่วยเรื่องการเปลี่ยนผ่านของพวกเขาอย่างเป็นระบบ ควรมีมาตรฐานกลางเพื่อชี้วัดได้อย่างชัดเจน ซึ่งเราก็ผลักดันเรื่องมาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมหรือ taxonomy มาได้สักระยะแล้ว

"ส่วนเรื่องที่สี่คือการพัฒนาระบบดิจิทัล โจทย์สำคัญคือการวางโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบโจทย์และช่วยสร้างโอกาสใหม่ เราได้ปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคออกไปพอสมควร ภูมิทัศน์ทางการเงินที่เราอยากเห็นคือ open infrastructure หรือระบบการชำระเงินที่เปิดให้ผู้เล่นรายใหม่ เช่น non-bank เข้ามาสร้างนวัตกรรม และความเท่าเทียม open data คือการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากข้อมูลของตนเองรวมทั้งลดทอนขั้นตอนต่าง ๆ ลงได้ และ open competition เปิดให้ผู้เล่นรายใหม่เข้ามาแข่งขันได้มากขึ้น อย่างเรื่อง virtual banking

"นอกจากนี้ ในปี 2566 เราก็จะทดลองใช้ retail CBDC สำหรับประชาชนเพื่อให้ได้เรียนรู้และเข้าใจทั้งในแง่เทคนิคและการใช้งาน เมื่อพร้อมก็จะนำไปใช้จริง ข้อดีของ CBDC ที่ต่างจากพร้อมเพย์คือสามารถใส่เงื่อนไขสำหรับการชำระเงินหรือโอนเงินให้ประชาชนในกรณีเป็นโครงการของภาครัฐ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ออกนโยบายได้ และเราอยู่ระหว่างพัฒนาโครงการ PromptBiz ที่จะเข้ามาลดต้นทุนการทำธุรกิจและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อให้ SMEs"

Q: แบงก์ชาติจะมีรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไปอย่างไร มีกลุ่มใหม่กลุ่มใดบ้างที่ต้องเข้าไปทำงานด้วย

"แน่นอนว่ารูปแบบการทำงานของเราต้องเปลี่ยน เราทำเองคนเดียวไม่ได้ ทั้งเรื่องหนี้ครัวเรือน เรื่องความยั่งยืน คนที่เราร่วมมือด้วยขยายวงมากกว่าแต่ก่อน เราอาจจะเคยชินกับสมาคมธนาคารไทย กระทรวงการคลัง หรือ ก.ล.ต. แต่ตอนนี้ ธปท. ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และบริษัทห้างร้านอื่น ๆ ด้วย

"อีกเรื่องที่สำคัญคือภัยทางการเงิน ข้อดีของระบบดิจิทัลคือสร้างโอกาส โดยเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีผลข้างเคียงคือ อาจเกิดภัยทางการเงิน ซึ่งการจะดูแลเรื่องพวกนี้ เราก็ไปทำงานกับกลุ่มคนในวงที่กว้างขึ้น อย่างเช่น บริษัทโทรคมนาคม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) หรือตำรวจด้านอาชญากรรมไซเบอร์ ซึ่งก็เห็นผลค่อนข้างดี

"ยกตัวอย่างการส่งข้อความหลอกลวงหรือคอลเซนเตอร์ เราคุยกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อลดปัญหาเรื่องนี้ ก็เห็นผลจากตัวเลขการร้องเรียนที่ลดลง นอกจากนี้ เราทำงานกับอินฟลูเอนเซอร์หลายคนเพื่อช่วยเตือนให้ประชาชนระวังตัว นี่เป็นก้าวใหม่ของ ธปท. ที่ร่วมงานกับคนอื่น ๆ มากขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศ ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงคนในวงการการเงิน แต่จะข้ามไปอุตสาหกรรมหรือภาคส่วนอื่น

"สิ่งสำคัญที่สุดคือการรักษาความน่าเชื่อถือ เราเป็นองค์กรใหญ่ที่อยู่มาถึง 80 ปี คนรุ่นก่อน ๆ อาจจะมอบความเชื่อถือให้เราจากการเป็นองค์กรที่ดำรงอยู่มายาวนาน แต่ในปัจจุบัน เท่านั้นมันไม่พอ ผมเชื่อว่าความน่าเชื่อถือของเราไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์ที่เราออก ไม่ได้มาจากสำนักงานยิ่งใหญ่หรือวัตถุใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม แต่มาจากการทำภารกิจได้สำเร็จ การสื่อสารจะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากเพื่อให้คนเข้าใจว่าเราทำอะไร เมื่อเขาเข้าใจก็จะเกิดความเชื่อใจและเชื่อมั่นให้เราทำหน้าที่ต่อไป" ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 21 กล่าวทิ้งท้าย

MUST READ

มองไปข้างหน้า สู่โลกอนาคต

โลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มาพร้อมกับความเสี่ยงและความท้าทายใหม่ ๆ เราจึงขอแนะนำหนังสือ 3 เล่ม ที่จะเป็นประโยชน์ในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับมือ และสร้างโอกาสจากความท้าทายในอนาคต

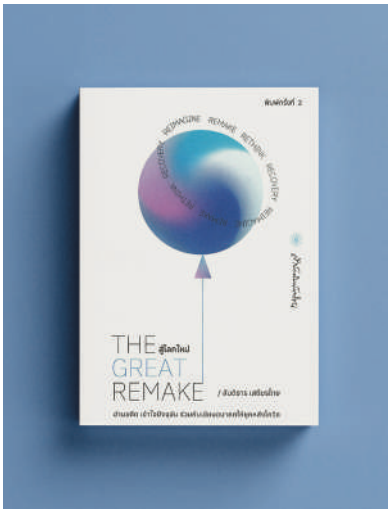

THE GREAT REMAKE สู่โลกใหม่

โดย สันติธาร เสถียรไทย

ท่ามกลางสารพัดวิกฤตที่เข้ามาเป็นตัวเร่งให้การเปลี่ยนแปลงเกิดเร็วยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้คือหนึ่งในคู่มือที่จะช่วยให้ผู้คนและองค์กรต่าง ๆ สามารถวิ่งตามอนาคตได้ทันแล้วก้าวข้ามอุปสรรคสู่โลกใหม่ได้ดังต้องการ

"THE GREAT REMAKE" ชวนเขียนอนาคตในแบบฉบับของตัวเอง ผ่านเนื้อหา 4 ส่วนสำคัญคือ Rethink อ่านอนาคตที่เร่งเข้ามา Recovery รับมือวิกฤตแห่งยุค Reimagine คิดใหม่ยุทธศาสตร์อนาคต และ Remake สร้างคนเพื่ออนาคต ที่จะช่วยให้ข้ามพ้นวิกฤต พร้อมกับสร้างโอกาสใหม่ได้ในระยะยาว

METAVERSE อนาคต โอกาส และความเสี่ยง

โดย ทักษพร พีรพัฒนโกคิน

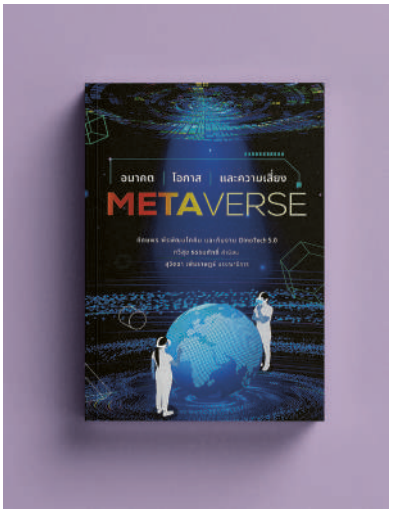

ชวนทำความรู้จักกับ Metaverse เทคโนโลยีมาแรงแห่งยุคที่บริษัท Big Tech ให้ความสนใจและทุ่มทรัพยากรในการพัฒนา ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งที่ยิ่งใหญ่ของวงการเทคโนโลยีอีกครั้ง หลังจากที่โลกได้รู้จักกับอินเทอร์เน็ต

หนังสือเล่มนี้บอกเล่าเนื้อหาหลากหลายมิติของ Metaverse จากการ research ข้อมูลหลากหลายแหล่งเพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้พื้นฐาน พร้อมกรณีศึกษาและการนำไปใช้ที่ช่วยต่อจิกซอว์ภาพอนาคต โอกาส และความเสี่ยงของเทคโนโลยีสุดล้ำนี้ ที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในอนาคต

2030 : อนาคตอันใกล้ ไม่มีอะไรเหมือนเดิม

โดย เมาโร เอฟ. กิลเยน

โลกที่เรารู้จักในวันนี้จะไม่มีอยู่อีกต่อไปในปี 2573 (ค.ศ. 2030) หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานของ เมาโร เอฟ. กิลเยน ศาสตราจารย์ด้านการจัดการระหว่างประเทศ อาจารย์ประจำวิทยาลัยวอร์ตันและผู้เชี่ยวชาญด้านเทรนด์ตลาดโลก ที่ศึกษาแนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในปี 2573 นำข้อมูลการเปลี่ยนแปลงมาวิเคราะห์จนเกิดเป็นข้อสมมติฐาน พร้อมคำทำนายที่อ้างอิงจากหลักฐานที่พิสูจน์ได้ ตลอดจนชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงและทางออกที่เป็นรูปธรรมเพื่อช่วยขะลอปัญหา

ผู้เขียนได้รวบรวมเทรนด์การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่จะพลิกโฉมการใช้ชีวิตของผู้คนในหลากหลายมิติ จำลองภาพอนาคตอันใกล้นี้มาไว้บนหน้ากระดาษ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจสถานการณ์ เตรียมตัวรับมือกับโอกาสและความท้าทายในอนาคต

สามารถอ่านหนังสือทั้งสามเล่มนี้ได้ที่ห้องสมุดพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย

ก้าวสู่ดินแดนที่เราไม่เคยรู้จัก : ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย และเข็มทิศนโยบายฉบับกระชับ

ในบางแง่มุม โลกเศรษฐกิจการเงินทุกวันนี้ก็คล้ายกับโลกในศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นยุคแห่งการสำรวจดินแดนใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครรู้จัก มนุษย์มีเทคโนโลยีการเดินเรือที่จะพาตัวเองไปไกลได้เท่าที่ใจฝัน กับเข็มทิศที่คอยกำกับไม่ให้หลงทาง หากไปถึงดินแดนใหม่อย่างปลอดภัย รางวัลที่ได้คือทรัพยากรและความมั่งคั่ง

เปรียบเปรยเช่นนี้ย่อมหมายความว่า "ภูมิทัศน์ใหม่ของภาคการเงิน" ก็เป็นดินแดนที่เราไม่เคยรู้จัก เรารู้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลกำลังเปลี่ยนภาคเศรษฐกิจการเงินไปอย่างมหาศาล หากเราไปถึงน่านน้ำใหม่ได้อย่างปลอดภัย โอกาสและความเป็นไปได้ใหม่ก็รออยู่ ทว่าความเสี่ยงอันตรายก็คอยสะกิดเตือนให้เราต้องรอบคอบ ระมัดระวัง เพราะเดิมพันของความผิดพลาดอาจหมายถึงวิกฤต

จากเทคโนโลยีการเดินเรือสู่เทคโนโลยีดิจิทัล แม้รูปแบบจะเปลี่ยนแปลงไป แต่การสำรวจภูมิทัศน์ใหม่ไม่ว่ายุคไหนก็ต้องการเข็มทิศ ที่อย่างน้อยคอยกำกับว่าเรากำลังมุ่งหน้าไปถูกทิศทาง

พระสยาม BOT MAGAZINE ชวนอ่านทิศทางและแนวนโยบายการเงินภายใต้ภูมิทัศน์การเงินใหม่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จัดทำ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพอนาคตโลกการเงินชัดเจนมากขึ้น

ดินแดนที่หนึ่ง :
โลกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน[1]

สถานการณ์

โลกของเรากำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมที่รวดเร็ว และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อสมาชิกในประชาคม โดยประเทศไทยได้รับทั้งผลกระทบทางตรงจากปัญหาโลกรวน เช่น สภาพภูมิอากาศไม่ตรงฤดู ภัยธรรมชาติรุนแรงขึ้น และทางอ้อมจากแรงกดดันด้านนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ

ความท้าทายของประเทศไทยคือ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยยังพึ่งพาการใช้พลังงานจากถ่านหินและน้ำมันสูงถึง 60% ของการใช้พลังงานทั้งหมด และอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยจึงมิใช่เรื่องง่าย การจะทำได้สำเร็จต้องดำเนินการแต่เนิ่น ๆ และการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนทั้งใน (1) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (2) มิติด้านเศรษฐกิจ และ (3) มิติด้านสังคม เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ส่งผลกระทบเชิงลบในวงกว้าง

ภูมิหลังของภาคการเงิน

ภาคการเงินมีบทบาทสำคัญในการจัดสรรเงินทุนให้แก่ระบบเศรษฐกิจ และมีส่วนในการกำหนดทิศทางและโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ หากภาคการเงินจัดสรรเงินทุนไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะให้กับภาคธุรกิจและครัวเรือนที่ปรับตัวได้ช้า ก็จะเป็นตัวเร่งให้การปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจเร็วขึ้นและเป็นไปอย่างราบรื่น ในทางกลับกัน หากการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่เกิดขึ้น ภาคการเงินก็จะเสียโอกาสในการลงทุนกับภาคเศรษฐกิจเกิดใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถกระจายความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม

หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินในต่างประเทศจึงหันมาให้ความสำคัญกับการเงินเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและจริงจัง โดยกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศในยุโรป สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์ ได้บังคับใช้มาตรฐานการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะมิติด้านความมั่นคงและเสถียรภาพระบบการเงินเพื่อรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบฐานข้อมูล กระบวนการรับรองกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียว (verification) ที่เป็นมาตรฐาน และการสนับสนุนการลงทุนใหม่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างระบบนิเวศด้านความยั่งยืนในระยะยาว

ตัวเลขสำคัญ

15-30%

ของยอดสินเชื่อทั้งหมดของระบบธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนเป็นสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยคาร์บอนสูง

43.6%

ของจีดีพีคือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น หากประเทศไทยไม่สามารถปรับตัวได้ในปี 2591

25%

คือ มูลค่าคาดการณ์ของอุตสาหกรรม BCG ต่อจีดีพีไทยในปี 2568

48%

คือ ธุรกิจ SMEs ที่ระบุว่ายังขาดแหล่งเงินทุนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ที่มา : Moody's (2565), สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) (2564) และ SME Climate Hub (2565)

ทิศทางที่เราจะไป

ธปท. ในฐานะที่เป็นผู้กำกับดูแลผู้ให้บริการในภาคการเงิน กำหนดทิศทางการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อสนับสนุนบทบาทของภาคการเงินเพื่อให้สามารถตอบโจทย์ด้านสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

(1) การปรับกระบวนการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินเพื่อให้มีบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจ (product and services) เพื่อให้สถาบันการเงินผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ และดำเนิน

[1] สรุปและเรียบเรียงจากเอกสารและทิศทางแนวนโยบายของ ธปท. เรื่อง "ทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย" สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็มได้ที่ www.bot.or.th/landscape/green/executive-summary

ธุรกิจอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่ต้นทุนสิ่งแวดล้อมไม่ถูกนำมาคิดในค่าบริการ

(2) การทำมาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (taxonomy) เพื่อลดความลักลั่นในการปรับตัวของธุรกิจ และเพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรฐานกลางในการจัดหมวดหมู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถนำไปใช้อ้างอิงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้อย่างสอดคล้องกันทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและในระดับสากล

(3) การจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นระบบเข้าถึงได้ และมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงิน (data and disclosure) เพื่อให้ประเทศไทยมีระบบข้อมูลกลางด้านสิ่งแวดล้อมที่ใช้ร่วมกันทั้งในและนอกภาคการเงิน

(4) การออกแบบโครงสร้างแรงจูงใจ (incentive) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคการเงินที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สถาบันการเงินมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายในราคาจูงใจ สามารถลดต้นทุนและปรับตัวได้ในระยะเปลี่ยนผ่าน

(5) การสร้างองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรในภาคการเงิน (capacity building) เพื่อให้สถาบันการเงินมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งที่รออยู่ ณ ดินแดนใหม่

ภาครัฐ สามารถดำเนินนโยบายได้ตรงจุด สอดคล้องกับบริบทของประเทศ และสามารถเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยมี Thailand Taxonomy เป็นมาตรฐานกลาง และมีข้อมูลสนับสนุนการดำเนินนโยบายอย่างเพียงพอ

กลุ่มสถาบันการเงิน ได้รับความเชื่อมั่นรวมทั้งมีผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตอบโจทย์การปรับตัวของภาคธุรกิจด้วยราคาที่เหมาะสมกับต้นทุนและความเสี่ยง

ภาคธุรกิจ สามารถแข่งขันได้ดีขึ้นจากการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตและขั้นตอนดำเนินการของบริษัทได้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ผู้ประกอบการ SMEs ทราบถึงช่องว่างในการปรับตัวของตนเอง สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อช่วยให้ปรับตัวด้วยต้นทุนที่ไม่เป็นภาระมากจนเกินไป และสามารถอยู่รอดได้ในระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นักลงทุนและประชาชน มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงจากการเปิดเผยข้อมูลที่มีมาตรฐาน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน เลือกใช้บริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่สนับสนุนกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดินแดนที่สอง : ระบบการชำระเงินในวันที่สังคมไทยกำลังจะไร้เงินสด[2]

สถานการณ์

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภาคการเงินไทยเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ดิจิทัลอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ผู้คนถูกผลักให้เข้าสู่โลกดิจิทัลทั้งเพื่อหาโอกาสใหม่ ๆ และเพื่อการดำรงชีวิตในภาวะวิกฤตที่ต้องรักษาระยะห่างทางสังคม ข้อมูลชี้ว่า ในระหว่างปี 2560-2564 การชำระเงินดิจิทัล (digital payment) ของไทยเติบโตสูงขึ้น 5 เท่า โดยในปี 2564 มีธุรกรรมเป็นจำนวนกว่า 20,700 ล้านรายการ มูลค่ารวม 460 ล้านล้านบาท

ความท้าทายสำคัญของภาคการเงินไทย คือ การพัฒนาระบบการชำระเงินให้มีความทันสมัย สามารถเชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการ ภาคธุรกิจ ภาครัฐ และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภายใต้การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น เท่าทัน และมีประสิทธิผล โดยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงเชิงระบบที่กระทบในวงกว้าง

ภูมิหลังของภาคการเงิน

ตลอด 20 ปีที่ผ่านมา ระบบการชำระเงินไทยได้วางรากฐานทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมาย และด้านการกำกับดูแลมาอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจการเงินดำเนินได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากสังคมเงินสดไปสู่สังคม

[2] สรุปและเรียบเรียงจากเอกสารและทิศทางแนวนโยบายของ ธปท. เรื่อง “ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย” สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็มได้ที่ www.bot.or.th/landscape/payment/overview

ที่ใช้เงินสดน้อยลง ส่งผลให้ช่องทางและการให้บริการทางการเงินมีความหลากหลายมากขึ้น การจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบชำระเงินจึงต้องคำนึงถึงความท้าทายต่าง ๆ เช่น การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ ความหลากหลายซับซ้อนของบริการและผู้ให้บริการการชำระเงิน ภัยคุกคามไซเบอร์ และกลโกงรูปแบบใหม่ รวมไปถึงการเติบโตของ "สินทรัพย์ดิจิทัล" ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของโลกการเงิน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของการบริหารความเสี่ยงที่ดี

ทิศทางที่เราจะไป

ธปท. วางทิศทางการพัฒนาด้านการชำระเงิน ภายใต้หลักการ openness, inclusivity และ resiliency ได้แก่

(1) openness การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและข้อมูลด้านการชำระเงินร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมการแข่งขันใน 3 ด้าน ดังนี้

- open infrastructure ให้มีการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่เชื่อมโยงกันได้ สามารถเข้าถึงผู้เล่นที่หลากหลาย ครอบคลุมผู้ใช้บริการทั้งภาคประชาชนและภาคธุรกิจ ภายใต้โครงสร้างธรรมาภิบาลและโครงสร้างราคาที่เหมาะสม รวมทั้งเตรียมการรองรับการเงินในรูปแบบใหม่ โดยการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและการชำระเงินดิจิทัลสำหรับภาคธุรกิจ
- open data ให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชำระเงินดิจิทัล ภายใต้ธรรมาภิบาลด้านข้อมูลทั้งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัยของข้อมูลที่เพียงพอ โดยดำเนินการบูรณาการข้อมูลธุรกรรมชำระเงินของภาคการเงินและภาครัฐ และการพัฒนาโครงสร้างข้อมูลด้านชำระเงินใหม่ (Regulatory Data Transformation: RDT)
- open competition สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันของผู้ให้บริการชำระเงิน และผลักดันการนำเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาบริการและนวัตกรรมการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการปรับแนวทางและมาตรฐานเพื่อให้ผู้ให้บริการที่หลากหลายใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญร่วมกัน และยกระดับบทบาทประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านการชำระเงินระหว่างประเทศในภูมิภาคและเวทีสากล

(2) inclusivity การส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินที่เข้าถึงและเข้าใจ

ธปท. วางเป้าหมายให้ระบบการชำระเงินดิจิทัล เป็นทางเลือกหลักของคนไทย จึงผลักดันให้บริการและช่องทางการชำระเงินดิจิทัลมีความครอบคลุมมากขึ้น พร้อมกับการใช้งานอย่างมั่นใจ โดยดำเนินการหลัก 2 ด้าน ดังนี้

- adoption ขยายและส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินดิจิทัลของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ให้ทั่วถึงและครอบคลุมยิ่งขึ้น ผ่านการใช้งานกับบริการสาธารณะ การปิด gap ของการชำระเงินภาคธุรกิจ และการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ
- literacy การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งาน ผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการ และการระมัดระวังป้องกันภัยเพื่อใช้งานได้อย่างปลอดภัย ด้วยการปรับแนวทางการสร้างความรู้ให้เกิดผลในวงกว้างอย่างเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการในเชิงรุก และสร้างความร่วมมือทั้งในระดับภาคการเงิน และการเชื่อมโยงภาคการเงินกับภาครัฐ

(3) resiliency การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิผล รองรับการเปลี่ยนแปลงและเท่าทันความเสี่ยงยุคดิจิทัล โดยสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี การพัฒนานวัตกรรม และการบริหารจัดการความเสี่ยงยุคดิจิทัลได้อย่างเท่าทัน ซึ่งมีหลักดังนี้

- regulation หลักเกณฑ์การกำกับดูแลระบบชำระเงินที่ยืดหยุ่น สามารถรองรับนวัตกรรมและความเสี่ยงใหม่ได้ โดยการทบทวนและปรับปรุงกรอบและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลระบบชำระเงินที่ได้คำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน (Regulatory Impact Assessment: RIA) สอดรับตามระดับความเสี่ยง (risk proportionality) ตลอดจนรองรับการเงินในรูปแบบใหม่
- supervision ปรับเปลี่ยนวิธีการกำกับดูแลให้รองรับโลกดิจิทัล โดยการพัฒนาเครื่องมือการกำกับดูแลที่ทันสมัย (supervisory technology) ปรับรูปแบบ/วิธีการกำกับดูแล และสร้างกลไกความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านการกำกับดูแลให้รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน

ตัวเลขสำคัญ

22%
คือ จำนวนผู้ใช้บริการธนาคารที่สาขาลดลงในปี 2564

8%
คือ จำนวนผู้ใช้บริการตู้เอทีเอ็มลดลงในปี 2564

116.2 ล้าน
คือ จำนวนบัญชี e-money ทั้งหมดในปี 2564

สิ่งที่รออยู่ ณ ดินแดนใหม่

ระบบการชำระเงินไทย มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินที่สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจการเงิน มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ รองรับการใช้ประโยชน์จากผู้เล่นที่หลากหลาย ก่อให้เกิดนวัตกรรมบริการชำระเงินที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ และมีโครงสร้างธรรมาภิบาลด้านการชำระเงินที่เหมาะสม เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา รวมทั้งมีการกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น มีประสิทธิผล และเท่าทันความเสี่ยงใหม่ในยุคดิจิทัล

ประชาชน มีบริการ digital payment ที่หลากหลาย เลือกใช้ได้อย่างตรงความต้องการ โดยมีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการใช้บริการ สามารถดูแลป้องกันภัยทางดิจิทัลในเบื้องต้นได้อย่างเหมาะสม และได้รับการดูแลให้มีทางเลือกและมีโอกาสให้เรียนรู้เพื่อปรับตัว

ธุรกิจ มีบริการชำระเงินที่ตอบโจทย์การทำธุรกิจการค้าและการชำระเงินดิจิทัลได้สะดวก ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจทั้งด้านการประหยัดเวลา ลดเอกสาร ลดต้นทุน และการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสินเชื่อได้ดีขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพการดำเนินธุรกิจ และสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ผู้ให้บริการชำระเงิน เพิ่มโอกาสและความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการปรับตัวให้สอดรับกับโลกการเงินดิจิทัล ด้วยเกณฑ์การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น ไม่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการ และเอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม ภายใต้การกำกับดูแลความเสี่ยงใหม่อย่างเท่าทันในยุคดิจิทัล

ดินแดนที่สาม : ธนาคารพาณิชย์กับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล[3]

สถานการณ์

ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Assets: DA) กำลังได้รับความสนใจอย่างมาก ทั้งด้วยเหตุผลเชิงปรัชญาและทฤษฎีที่เชื่อว่า สินทรัพย์ประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องพึ่งตัวกลางและไม่รวมศูนย์ และเหตุผลทางการเงินที่สินทรัพย์ดิจิทัลกลายเป็นเครื่องมือในการลงทุนแบบใหม่ที่ให้ผลตอบแทนสูงในระยะสั้น ๆ

นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและความนิยมของสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นตัวเร่งให้ภาคธุรกิจซึ่งรวมถึงกลุ่มธุรกิจการเงินของธนาคารพาณิชย์หันมาสนใจการลงทุนด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยเฉพาะ หรือการปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลคล่องตัวทันกับความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ซึ่งรวมไปถึงการลดข้อจำกัดที่อาจเกิดจากกฎเกณฑ์การกำกับดูแลด้วย

ความท้าทายอย่างยิ่งต่อภาคการเงินไทย คือ สินทรัพย์ดิจิทัลมีศักยภาพสูงในการก่อให้เกิดการพัฒนาบริการทางการเงินของประเทศมากขึ้น หากใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางของภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย จะเป็นผลดีต่อผู้ใช้บริการทางการเงินและเศรษฐกิจโดยรวม อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็มาพร้อมความเสี่ยงในหลายรูปแบบเช่นกัน ทั้งความเสี่ยงต่อระบบการเงิน ความเสี่ยงต่อผู้ประกอบธุรกิจ และความเสี่ยงต่อผู้ถือครองสินทรัพย์ดิจิทัล

ภูมิหลังของภาคการเงิน

แต่เดิมบทบาทของธนาคารกลางทั่วโลก คือ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่ง ธปท. ก็สามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงหลังจากวิกฤตการณ์ปี 2540 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การรักษาเสถียรภาพมีต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการพัฒนานวัตกรรมการเงินใหม่ ๆ รวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัล ที่มีศักยภาพในการตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้ดีและทั่วถึงมากขึ้น

ความท้าทายของการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลคือ การสร้างความสมดุลระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น การตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและการกำกับดูแลจึงต้องเป็นไปอย่างรอบคอบมากขึ้น เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางที่เหมาะสมให้กับระบบการเงินดั้งเดิมและการเงินดิจิทัลให้สามารถอยู่ด้วยกันได้ โดยเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการทางการเงินและเศรษฐกิจโดยรวม

ทิศทางที่เราจะไป

ธปท. เลือกวิธีการกำกับดูแลกรณีที่กลุ่มธนาคารพาณิชย์มีการประกอบธุรกิจที่ซับซ้อนที่อาจมีความเสี่ยงสูง โดยปรับใช้กับโครงสร้างกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทุกรูปแบบ ทั้งกรณีที่บริษัทโฮลดิ้งเป็นบริษัทแม่ และกรณีธนาคารพาณิชย์เป็นบริษัทแม่เอง โดยยึดตามหลักการกำกับดูแลที่สอดคล้องตามระดับความเสี่ยง (risk proportionality) ดังนี้

(1) เพิ่มความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ เพื่อเปิดโอกาสในการแข่งขัน สนับสนุนนวัตกรรมในภาคการเงิน โดยมีมาตรการสำคัญ เช่น

- ยกเลิกเพดานการลงทุนในธุรกิจเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) เพื่อให้กลุ่มธนาคารพาณิชย์ใช้ประโยชน์จาก FinTech ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้มากขึ้น
- อนุญาตให้กลุ่มธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ DA อย่างค่อยเป็นค่อยไป สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้นวัตกรรมในกลุ่มผู้ให้บริการทางการเงิน ยกระดับการดำเนินงานและให้บริการแก่ประชาชน มีแนวทางคุ้มครองผู้ใช้บริการที่เหมาะสม และไม่กระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน โดยกำหนดให้บริษัทในกลุ่มธนาคารพาณิชย์สามารถลงทุนในกิจการที่ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลได้ไม่เกิน 3% ของเงินกองทุน

(2) ยกระดับแนวทางกำกับดูแลกลุ่มธนาคารพาณิชย์ เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการขยายไปสู่ธุรกิจดิจิทัล โดยมีมาตรการสำคัญ เช่น

- ยกระดับในการกำกับดูแลด้านธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันการขัดแย้งของผลประโยชน์และการควบคุมภายในโดยเฉพาะกรณีที่บริษัทในกลุ่มดำเนินธุรกิจซับซ้อนและมีการดำรงตำแหน่งของกรรมการที่ซ้ำกันระหว่างธนาคารพาณิชย์

[3] สรุปและเรียบเรียงจากเอกสารและทิศทางแนวนโยบายของ ธปท. เรื่อง "การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ : แนวทางการกำกับและการบริหารความเสี่ยงต่อระบบการเงิน" สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็มได้ที่ www.bot.or.th/landscape/da-supervision/overview

และบริษัทแม่ที่เป็นบริษัทโฮลดิ้ง หรือบริษัทในกลุ่มที่ดำเนินธุรกิจซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้การตัดสินใจของคณะกรรมการไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ฝากเงินและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- ยกระดับการกำกับดูแลกองทุนให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับความเสี่ยงใหม่ที่ยังไม่สามารถประเมินได้ชัดเจนจากสินทรัพย์ดิจิทัล อาทิ การให้นำมูลค่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองมาหักออกจากเงินกองทุนเต็มจำนวน เพื่อรองรับความเสี่ยงของสินทรัพย์ที่ถือครองอยู่ และการต้องจัดทำ stress test ภายใต้ภาวะวิกฤตที่ครอบคลุมความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

สิ่งที่รออยู่ ณ ดินแดนใหม่

ระบบการเงินไทย ปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเหมาะสม รักษาสมดุลระหว่างความเร็วและคุณภาพได้อย่างลงตัว

ธุรกิจ สามารถปรับตัวได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีมาตรฐานการให้บริการทัดเทียมกับที่สาธารณชนคาดหวังจากธนาคารพาณิชย์

ประชาชน ได้เพิ่มโอกาสในการใช้นวัตกรรมและบริการทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการ เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน และได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรม

ดินแดนที่สี่ : แก้หนี้ครัวเรือน ปลดระเบิดเวลาเศรษฐกิจไทย[4]

สถานการณ์

หนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างมายาวนาน และถูกซ้ำเติมให้รุนแรงขึ้นในช่วงโควิด 19 ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2565 หนี้ครัวเรือนของไทยสูงถึง 88% ของจีดีพีซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยสะดุดไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงินและการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาว

ความท้าทายของเศรษฐกิจและสังคมไทย คือ ปัญหาหนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาที่แก้ยาก ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีมหภาคเพียงอย่างเดียว ทั้งมาตรการลดหนี้ ยืดระยะเวลาการชำระหนี้ หรือพักชำระหนี้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ปัญหาหนี้ครัวเรือนส่วนหนึ่งต้องแก้ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งการจับจ่ายใช้สอยและการกู้หนี้ยืมสินของคนไทยควบคู่กัน

ภูมิหลังของภาคการเงิน

โดยหลักการ การก่อหนี้มิใช่ปัญหาในตัวเอง เพราะแต่ละคนอาจมีเหตุจำเป็นในชีวิตที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่ว่าการก่อหนี้นั้นเกิดขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด อย่างไรก็ตาม เริ่มเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า หนี้ครัวเรือนในสังคมไทยเป็นหนี้เพื่อการบริโภคและก่อให้เกิดรายได้น้อย ซึ่งแม้ช่วยกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจแต่ก็ได้เพียงในระยะสั้น ขณะที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความยั่งยืนในระยะยาว เมื่อระดับหนี้ที่สูงเกินตัวเริ่มฉุดไม่ให้เกิดการจับจ่ายใช้สอย กระทบต่อกำลังซื้อ และที่สำคัญในระดับปัจเจกบุคคลคนที่มีปัญหาหนี้สินมักจะพะวักพะวนยากที่จะทำงานได้เต็มศักยภาพ นำไปสู่ปัญหาผลิตภาพในระดับองค์กรธุรกิจและในระดับประเทศ

การแก้หนี้ครัวเรือนจึงเป็นส่วนหนึ่งของการวางรากฐานภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย เพราะถือว่าเป็นความเสี่ยงสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย หากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะเป็นปัจจัยฉุดรั้งการเติบโตของเศรษฐกิจและเป็นระเบิดเวลาที่อาจปะทุขึ้น จนกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน

ทิศทางที่เราจะไป

ธปท. เห็นว่า การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนจะต้องมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ทำแบบครบวงจร ตั้งแต่ก่อนก่อหนี้ ขณะเป็นหนี้ และเมื่อมีปัญหาชำระหนี้ (2) ทำถูกหลักการ (รู้ว่าอะไรควรทำ vs ไม่ควรทำ) โดยต้องรักษาสมดุลที่ดีระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ และ (3) ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (ภาคการเงิน ภาครัฐ เอกชน ลูกหนี้) ทั้งนี้สำหรับนโยบายมหภาคที่ควรนำมาทำและไม่ควรทำ มีดังนี้

แนวทางแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนที่ควรทำ

(1) การแก้หนี้เดิมที่มีอยู่ ซึ่ง ธปท. ทำมาโดยตลอดตั้งแต่ช่วงก่อนโควิด 19 เช่น ควบคุมเพดานดอกเบี้ยผิดนัด และปรับ

[4] สำหรับเอกสารและทิศทางแนวนโยบายเรื่อง "การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืนของ ธปท." อยู่ระหว่างการจัดทำและจะเผยแพร่ต่อไป

ลำดับการตัดชำระหนี้ การเพิ่มทางเลือกในการปรับโครงสร้างหนี้ และการดูแลกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษด้วยมาตรการเฉพาะจุดเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ต่อเนื่อง

(2) ดูแลการก่อหนี้ใหม่อย่างมีคุณภาพ โดยผลักดันให้สถาบันการเงินให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบมากขึ้น (responsible lending) โดยระยะแรก จะออกเกณฑ์ที่เน้นคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ไม่ให้สถาบันการเงินโฆษณากระตุ้นการใช้จ่ายเกินจำเป็น และพิจารณาออกหลักเกณฑ์ให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้กู้ในการผ่อนชำระหนี้โดยมีเงินเหลือเพียงพอต่อการดำรงชีพ (affordability) โดยจะพิจารณาช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้กระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

(3) การสร้างวินัยทางการเงินให้กับลูกหนี้ที่ผ่านมา ธปท. ได้ดำเนินการผ่านโครงการเสริมทักษะทางการเงินต่าง ๆ เช่น กลุ่ม first jobber ในระยะต่อไป ธปท. มีแผนจะยกระดับทักษะทางการเงินแก่กลุ่มฐานรากมากขึ้น ผ่านการสร้างเครือข่ายกับผู้นำชุมชน เช่น กระทรวงมหาดไทยและ กทม.

แนวทางแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนที่ไม่ควรทำ

(1) พักชำระหนี้และพักดอกเบี้ยเป็นวงกว้างเป็นเวลานาน มาตรการนี้แม้จะช่วยลูกหนี้ในระยะสั้น แต่ไม่อาจแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ลูกหนี้จะยังคงมีหนี้อยู่และอาจมีภาระเพิ่มจากช่วงเวลาที่ยืดหนี้ นอกจากนี้ยังอาจทำให้ลูกหนี้เสียวินัยทางการเงินด้วย ซึ่งจะส่งผลเสียต่อลูกหนี้ในระยะยาว

(2) ลบหรือแก้ประวัติข้อมูลในเครดิตบูโร มาตรการนี้ดูผิวเผินเหมือนทำให้ลูกหนี้มีประวัติดีขึ้น แต่ในความเป็นจริงกลับทำให้สถาบันการเงินไม่สามารถประเมินลูกหนี้ได้ จนทำให้ไม่กล้าปล่อยสินเชื่อใหม่ ทำให้ลูกหนี้สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ยากขึ้นในที่สุด

สิ่งที่รออยู่ ณ ดินแดนใหม่

เศรษฐกิจการเงินไทย เติบโตได้อย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น

สถาบันการเงิน ปล่อยสินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ประชาชน ได้รับสินเชื่อที่เป็นธรรมมากขึ้น สำหรับผู้ที่เป็นหนี้ก็สามารถปลดหนี้และความกังวลใจ สามารถใช้ศักยภาพของตัวเองในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

BOT SYMPOSIUM 2022
ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย

งานสัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ประจำปี 2565 จัดขึ้นในวันที่ 29 กันยายน 2565 ภายใต้ธีม “ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย (Strengthening Economic and Financial Foundations for the Next Generation)” เพื่อนำเสนอประเด็นเรื่องการวาง “รากฐาน” ของระบบเศรษฐกิจและการเงินที่เอื้อต่อการสร้างศักยภาพและการมีส่วนร่วมให้กับคนรุ่นต่อไป ที่จะเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจไทยในอนาคต

โดยในงาน ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. กล่าวถึงคนไทยรุ่นใหม่จำนวนมากที่ขาดความมั่นคงในอนาคต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะบั่นทอนแรงจูงใจ ความพร้อม และโอกาสที่จะพัฒนา ลงทุน บุกเบิกธุรกิจใหม่ ๆ ตลอดจนการก้าวเข้ามาเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ความไม่มั่นคงนี้เกิดจากหลายปัจจัย โดยปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การที่ระบบต่าง ๆ ในประเทศปรับไม่ทันบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและผันผวน ทำให้คนรุ่นใหม่จำนวนมากไม่พร้อมรับมือกับอนาคต

ดร.เศรษฐพุฒิยังกล่าวถึงการสร้างความมั่นคงให้กับคนรุ่นใหม่ที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและเสริมสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจให้สอดรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยจะต้องเปิดโอกาสให้กับทุกคนอย่างเท่าเทียม เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสอย่างจริงจัง ระบบเศรษฐกิจจะต้องเอื้อให้สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ และมีโครงข่ายความคุ้มครอง (safety nets) เพื่อให้พวกเขากล้าที่จะบุกเบิกแสวงหาโอกาสใหม่ในการลงทุน

นอกจากนี้ ภายในงานสัมมนาครั้งนี้ยังมีนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญอีกหลายท่านนำงานศึกษาที่เกี่ยวข้องมานำเสนอและเสวนาแลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกัน พระสยาม BOT MAGAZINE จึงขอสรุปงานวิจัยส่วนหนึ่งมาในบทความนี้

เมื่อโลกหมุนไว : นโยบายการเงินกับการปรับตัวต่อความท้าทายใหม่

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเงินโลกจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งการทวนกลับของกระแสโลกาภิวัตน์ทางการค้า (deglobalization) กระแสความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และการก้าวสู่โลกยุคดิจิทัลที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและภูมิทัศน์ระบบการเงินไทย ทั้งในด้านผลิตภาพและระดับศักยภาพของเศรษฐกิจไทย ความสัมพันธ์ของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจ เงินเฟ้อ ความเสี่ยงทางการเงิน และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดนี้ทำให้การดำเนินนโยบายการเงินไทยในระยะข้างหน้าท้าทายขึ้น

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ หัวใจสำคัญของการดำเนินนโยบายการเงินยังคงเป็นการชั่งน้ำหนัก (trade-off) ระหว่างเป้าหมายต่าง ๆ โดยคณะผู้เขียนเห็นว่าการชั่งน้ำหนักที่สำคัญสำหรับการดำเนินนโยบายการเงินมี 2 ด้าน ได้แก่

1. การชั่งน้ำหนักระหว่างเงินเฟ้อ และการเติบโตของเศรษฐกิจ (inflation-growth trade-off) นโยบายการเงินต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการขยายตัวของเศรษฐกิจและการดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมาย แต่ท้าทายขึ้นเพราะนโยบายการเงินมีความสามารถที่จำกัดในการดูแลเงินเฟ้อ ที่ผ่านมาสาเหตุที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อส่วนใหญ่มาจากปัจจัยด้านอุปทานและปัจจัยจากต่างประเทศ ซึ่งอยู่เหนือการควบคุมของนโยบายการเงิน นอกจากนี้ พลวัตของเงินเฟ้อที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในเศรษฐกิจการเงินโลกก็ทำให้การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อมีความท้าทายขึ้น

2. การชั่งน้ำหนักระหว่างผลในระยะสั้นและระยะยาว (intertemporal trade-off) การดำเนินนโยบายการเงินในปัจจุบันส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจในอนาคต เช่น อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเป็นเวลานานส่วนหนึ่งส่งผลให้เกิดการสะสมภาระหนี้ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งฉุดรั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจในอนาคต โดยการชั่งน้ำหนักดังกล่าวท้าทายขึ้นเพราะที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยสะสมความเปราะบางทางการเงินในหลายมิติ ในอนาคต ภาคการเงินจะยิ่งมีบทบาทและความเชื่อมโยงมากขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งความเปราะบางในภาคการเงินอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจรุนแรงขึ้นได้ การดำเนินนโยบายการเงินจึงต้องคำนึงถึงผลต่อเศรษฐกิจในระยะปานกลางด้วย

ความท้าทายที่เพิ่มเข้ามาอีกมิติคือผลกระทบของนโยบายการเงินที่ไม่เท่ากันในแต่ละภาคส่วน ซึ่งเกิดจากความแตกต่างในระดับย่อย เช่น ความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ ความมั่งคั่งหรือภาระหนี้ แม้ว่าความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจจะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ระดับความเปราะบางน่ากังวลขึ้น ดังนั้น นอกจากอัตราดอกเบี้ยนโยบายซึ่งเป็นเครื่องมือที่ส่งผลกระทบทั้งระบบแล้ว ก็อาจต้องใช้เครื่องมือนโยบายอื่น ๆ ควบคู่กันไปเพื่อลดผลกระทบที่แตกต่างกันในแต่ละภาคส่วน

ผู้วิจัยเสนอว่ากรอบนโยบายการเงินที่เหมาะสมและพร้อมรองรับความท้าทายที่มากขึ้น และความไม่แน่นอนในระยะข้างหน้าควรมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ (1) holistic and integrated คิดรอบด้าน มองเศรษฐกิจและการใช้เครื่องมือเป็นองค์รวม จากที่อาจเคยพิจารณาเป้าหมายและเครื่องมือนโยบายแยกออกจากกัน (2) medium-term orientation คำนึงถึงผลต่อเศรษฐกิจในระยะปานกลางมากขึ้น จากที่เคยให้ความสำคัญกับการดูแลเศรษฐกิจในระยะสั้นเป็นหลัก และ (3) symmetric view ตอบสนองอย่างสมดุลและให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถทางนโยบายให้มากขึ้น จากเดิมที่เคยให้น้ำหนักกับการกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สะท้อนจากอัตราดอกเบี้ยทั่วโลกที่อยู่ในระดับต่ำเป็นระยะเวลานานในช่วงที่ผ่านมา

กรอบนโยบายการเงินที่เหมาะสมจะต้องมาควบคู่กับการยกระดับกรอบและเครื่องมือการวิเคราะห์เศรษฐกิจการเงิน รวมถึงข้อมูลรูปแบบใหม่และเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและความสัมพันธ์ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในภาพรวมและความแตกต่างในระดับย่อย นอกจากนี้ ต้องผสมผสานเครื่องมือนโยบายให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น โดยใช้มาตรการที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและปิดข้อจำกัดของแต่ละเครื่องมือ รวมไปถึงการสื่อสารของธนาคารกลางที่จำเป็นต้องมีบทบาทเข้มข้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น ท่ามกลางความไม่แน่นอนที่ธนาคารกลางต้องเผชิญ

ผู้เขียน : ณชา อนันต์โชติกุล พิม มโนพิโมกษ์ นนท์ พฤกษ์ศิริ และขวัญรวี ยงตันสกุล
ธนาคารแห่งประเทศไทย

เงิน สัญญา และสเตเบิลคอยน์

เงินเป็นเงิน เพราะสังคมเชื่อมั่นว่าเป็นเงิน แต่เงินเองก็มีหลายรูปแบบ และสิ่งที่ทำให้เงินมีค่าก็แตกต่างกัน อย่าง Rai Stone ที่เป็นแผ่นหินปูนแกะสลักขนาดใหญ่ที่ถูกใช้เป็นเงินในเกาะ Yap ที่อยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นตัวอย่างที่มักถูกนำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงมิติต่าง ๆ ของสิ่งที่ใช้เป็นเงินได้

หนึ่งในความท้าทายในปัจจุบันคือการสร้างเงินสดดิจิทัล เพราะ (1) เงินสดเป็นเงินสัญลักษณ์ (token money) ใครถือคนนั้นเป็นเจ้าของ (2) เงินสดมีความเป็นส่วนตัว (private) ไม่ต้องเปิดเผยตัวตนในการใช้งาน และ (3) การใช้เงินสดไม่จำเป็นต้องขออนุญาตใคร แต่ฐานข้อมูลดิจิทัลต้องมีผู้บันทึกข้อมูล จึงขึ้นอยู่กับกติกาในการใช้งานที่เจ้าของฐานข้อมูลกำหนดขึ้นมา ทำให้การมีเงินสดดิจิทัลเป็นเรื่องยาก

แต่ในปัจจุบันมีรูปแบบการบันทึกข้อมูลผ่านบล็อกเชนทำให้มีข้อมูลสิ่งที่มีการใช้งานคล้ายเงินสดได้ เช่น Bitcoin ซึ่งหาก

พิจารณาเป็นเงิน ก็ถือเป็น private, digital, outside money[1] ที่อยู่ใน permissionless blockchain หน่วยข้อมูลนี้มีบทบาททั้งเป็นเงิน (money) และสกุลเงิน (currency) มีอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนเมื่อเทียบกับสกุลเงินอื่น เพราะเมื่อปริมาณหน่วยข้อมูลไม่ยืดหยุ่น ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน อัตราแลกเปลี่ยนก็ไม่แน่นอน จึงมีการสร้างหน่วยข้อมูลใหม่ในบล็อกเชนที่สามารถเขียน smart contract ลงไปได้ เพื่อให้เพิ่มและลดปริมาณหน่วยข้อมูลอย่างยืดหยุ่นได้และมีอัตราแลกเปลี่ยนอิงกับสกุลเงิน (stablecoin) เสมือนเป็นการสร้างเงินรูปแบบใหม่โดยอิงกับสกุลเงิน ซึ่งสกุลเงินเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อเป็น unit of account หรือไม้บรรทัดวัดค่า จึงจะเห็นได้ว่า ระบบการเงินได้วิวัฒนาการจากการใช้เงินที่มีอยู่เป็นสกุลเงิน (money is currency) สู่การสร้างเงินขึ้นมาใหม่เพื่อกำหนดสกุลเงิน เพื่อท้ายที่สุดแล้ว เอกชนสามารถสร้างเงินกันเองให้เพียงพอต่อความต้องการใช้งานได้ (money based on currency) อย่างเช่นเงินรับฝากในบัญชีธนาคาร เป็นต้น หน้าที่ของรัฐจึงเปลี่ยนไปจากการผลิตเงินให้พอเพียงต่อการใช้งาน เป็นการดูแลรักษาสกุลเงินเพื่อให้เอกชนสามารถทำธุรกรรมกันได้อย่างเหมาะสม

การทำงานของ stablecoin คล้ายการทำงานของระบบการเงิน มีทั้งรูปแบบ outside money คล้ายการพิมพ์ธนบัตรแลกกับสำรองเงินตรา ซึ่งงบการเงินก็จะคล้ายกับธนาคารกลาง ในบางกรณีก็มีการสร้างสินทรัพย์ดิจิทัลของตนขึ้นมาเพื่อเป็นทุนสำรอง อย่างเช่น Terra's UST และ LUNA ซึ่งมักเรียกว่า algorithmic stablecoin และมีทั้งรูปแบบ inside money คล้ายเงินรับฝากในบัญชีธนาคารพาณิชย์ที่เกิดขึ้นจากการก่อหนี้ระหว่างกัน อย่างเช่น DAI ของ MakerDAO มักเรียกกันว่า Collateralized Debt Position Stablecoin ซึ่งงบการเงินก็จะคล้ายกับธนาคารพาณิชย์

stablecoin ในระบบทำให้เกิดธุรกรรมต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น รวมถึงการก่อหนี้ระหว่างกันด้วย แต่ permissionless blockchain ทำให้เกิดเครือข่ายที่กว้าง ลึก และซับซ้อน ประกอบกับการทำงานของ smart contract ที่แม้ว่าการปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดจะทำให้เกิดความเสียหายรุนแรงต่อระบบขึ้นจนลูกลามก็จำเป็นต้องทำ เพราะ smart contract บังคับให้ต้องทำตามสัญญาโดยอัตโนมัติ จะยืดหยุ่นหรือใช้วิจารณญาณไม่ได้ ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า Decentralized finance (DeFi) นั้น อาจจะไม่ยืดหยุ่นและไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งก็ถือเป็นความท้าทายในโลกการเงินที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและอุปสรรคด้านข้อมูลต่าง ๆ ระบบการเงินในปัจจุบันจึงมีกลไกต่าง ๆ มาทดแทน เช่น สถาบันการเงินที่ยอมรับความเสี่ยงไว้เอง ไปจนถึงการมีหน่วยงานเพื่อกำกับดูแล ระบบการเงินจึงจะมีเสถียรภาพและสามารถป้องกันความเสี่ยงเชิงระบบได้ เหตุการณ์ใน DeFi ต่าง ๆ ที่คล้ายกับวิกฤตการเงินจึงแสดงให้เห็นว่า smart contract อย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอต่อการรักษามูลค่าของเงิน

ผู้เขียน : รศ. ดร.คณิสร์ แสงโชติ
อาจารย์ประจำภาควิชาการธนาคารและการเงิน
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กับดักหนี้กับการพัฒนาเศรษฐกิจการเงินครัวเรือนฐานราก

เศรษฐกิจการเงินของครัวเรือนฐานรากของไทยมีความซับซ้อนหลากหลาย และท้าทายไม่แพ้ครัวเรือนกลุ่มอื่น ๆ ของประเทศ งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ร่วมกับการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเงินของเกษตรกรไทยกว่า 6 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ ซึ่งกำลังมีปัญหาหนี้สินในวงกว้าง และศึกษากลไกการติดกับดักหนี้ซึ่งกำลังจะกลายเป็นกับดักแห่งการพัฒนาของกลุ่มนี้ โดยพบว่า สามปัญหาที่ท้าทายการบริหารจัดการเงินของครัวเรือนเกษตรกรไทย คือ (1) รายได้น้อย ไม่พอใช้จ่ายจำเป็น และไม่พอชำระหนี้ (2) รายได้ไม่สม่ำเสมอ ทำให้มีปัญหาสภาพคล่องในหลายเดือนต่อปี และ (3) รายได้ทั้งในและนอกภาคเกษตรมีความไม่แน่นอนสูง และมีความเสี่ยงเชิงระบบที่อาจบริหารจัดการยาก เช่น ภัยพิบัติและตลาด ซึ่งโดยเฉลี่ยเกิดขึ้นทุก 3 ปี และอาจเกิดบ่อยและรุนแรงขึ้นจากภาวะโลกรวนและความไม่แน่นอนที่สูงขึ้นในอนาคต โดยข้อมูลพฤติกรรมการเงินรายเดือนแสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนเกษตรกรกว่า 18% มีรายได้ไม่พอจ่ายในทุกเดือน 67% มีปัญหาสภาพคล่องระหว่างเดือน และมีเพียง 15% ที่ยังคงมีรายได้พอจ่ายทุกเดือน แต่ทุกกลุ่มก็มีรายได้ไม่แน่นอนและเปราะบางสูง

[1] เงินนอก (outside money) คือ เงินที่มีมูลค่าจากสัญญาประชาคม (social contract) แม้อาจจะไม่มีประโยชน์อื่นนอกจากการถือครองและส่งมอบต่อ แต่ก็สามารถใช้เป็นเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนได้ ในขณะที่เงินที่แพร่หลายในปัจจุบัน เช่น ตั๋วแลกเงินหรือบัญชีเงินฝาก ถือเป็นหนี้สินระหว่างผู้ฝากกับธนาคารพาณิชย์ เป็นเงินใน (inside money) หรือสัญญาทางเศรษฐศาสตร์ (economic contract) ที่มูลค่าขึ้นอยู่กับความสามารถและความยินยอมในการชำระหนี้

เครื่องมือทางการเงินยังไม่ตอบโจทย์ แต่กลับนำมาซึ่งปัญหาหนี้ ครัวเรือนเกษตรกรมีความตระหนักรู้ทางการเงินน้อย และยังไม่สามารถใช้การออมและประกันภัยมาช่วยจัดการปัญหาการเงินได้ ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมน้อย และไม่ได้ออมเป็นสินทรัพย์ทางการเงิน ทำให้ผลตอบแทนต่ำ เสี่ยงสูง หรือสภาพคล่องต่ำ การทำประกันภัยก็ยังไม่ครอบคลุมความเสี่ยงของรายได้ ที่ผ่านมาครัวเรือนจึงใช้สินเชื่อเป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการเงิน และสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้จากสถาบันการเงินที่หลากหลายทั้งในและนอกระบบ ทำให้กว่า 90% มีหนี้สิน โดยมีหนี้เฉลี่ยปริมาณมากถึง 450,000 บาท และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยหนี้ที่เพิ่มขึ้นมาจากหนี้เดิมที่ชำระไม่ได้ และหนี้ใหม่ที่ก่อเพิ่มทุกปี แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรกำลังใช้สินเชื่อกันอย่างไม่ยั่งยืน

สามปัญหาสำคัญของระบบการเงินฐานราก ที่กำลังฉุดรั้งการใช้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของครัวเรือน คือ (1) ปัญหาการขาดแคลนข้อมูล ทำให้สถาบันการเงินไม่รู้ศักยภาพการชำระหนี้ที่แท้จริงของเกษตรกร และไม่มีข้อมูลระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน อาจทำให้การปล่อยสินเชื่อยังไม่ทั่วถึงและตอบโจทย์ทุกกลุ่มไม่ได้ ที่สำคัญอาจไม่เหมาะสมกับความเสี่ยงและเกินศักยภาพของครัวเรือน งานวิจัยพบว่าครัวเรือนยังมีความต้องการสินเชื่อเพิ่มโดยเฉพาะเพื่อทำเกษตรและลงทุน ในขณะที่ 57% มีหนี้สินรวมจากทุกแหล่งสูงเกินศักยภาพในการชำระ และมีพฤติกรรม "การหมุนหนี้" ในวงกว้าง (2) ปัญหาการออกแบบสัญญาชำระหนี้ ที่อาจไม่ได้ตั้งอยู่บนความเข้าใจปัญหาการเงินเกษตรกร ทำให้เมื่อกู้ไปแล้วครัวเรือนไม่สามารถชำระหนี้ได้จริง และ (3) ปัญหาในการติดตามและบังคับชำระหนี้ โดยเฉพาะเจ้าหนี้รายใหญ่อย่างสถาบันการเงินของรัฐ ที่งานวิจัยพบว่าครัวเรือนมักจะเลือกผิดนัดเป็นอันดับแรก ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินชุมชนหรือนอกระบบ ซึ่งอาจใกล้ชิดกับเกษตรกรและมีกลไกการบังคับชำระหนี้ที่เข้มข้นกว่า นอกจากนี้ เมื่อศึกษาสินเชื่อที่ใช้การค้ำประกันกลุ่มกว่า 303,779 กลุ่มทั่วประเทศ ซึ่งเคยเป็นนวัตกรรมของกลไกการบังคับชำระหนี้ในอดีต กลับพบว่ามีปัญหาการชำระหนี้ในวงกว้าง และกำลังกลายเป็น "สินเชื่อแห่งความแตกแยก"

จากปัญหาเศรษฐกิจการเงินครัวเรือนและปัญหาของระบบการเงินฐานราก สู่กับดักหนี้และกับดักแห่งการพัฒนา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงกลไกการติดกับดักหนี้ ที่เริ่มจากปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร การใช้เครื่องมือทางการเงินที่ไม่เหมาะสมมาจัดการปัญหาการเงิน ประกอบกับความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการเงินฐานราก ทำให้ครัวเรือนใช้สินเชื่อจนเกินศักยภาพและมีปัญหาหนี้ ซึ่งก็ย้อนมาทำให้ปัญหาเศรษฐกิจการเงินครัวเรือนรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นวงจร นอกจากนี้ การติดกับดักหนี้ทำให้ภูมิคุ้มกันของครัวเรือนลดลง ฉุดรั้งการเข้าถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต และกำลังกลายเป็นกับดักแห่งการพัฒนา

การจะช่วยให้เกษตรกรไทยหลุดพ้นจากกับดักเหล่านี้ และสามารถใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นจะต้องแก้ให้ครบวงจร ทั้งปัญหาระบบการเงินฐานราก ปัญหาหนี้ และปัญหาเศรษฐกิจการเงินครัวเรือน โดยมี 6 นโยบายสำคัญ คือ (1) การแก้ปัญหาระบบการเงินฐานรากให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการสร้างข้อมูล และใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการใช้ข้อมูลในระบบการเงินฐานราก การออกแบบเครื่องมือทางการเงินที่ตอบโจทย์การพัฒนาของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ โดยเอาความเข้าใจปัญหาของครัวเรือนเป็นตัวตั้ง และการเพิ่มบทบาทสถาบันการเงินชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรในการปิดช่องว่างการเข้าถึงการเงินอย่างทั่วถึงและยั่งยืน (2) การแก้หนี้เดิมเพื่อให้ครัวเรือนสามารถปลดหนี้ได้ในที่สุด ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการมุ่งเป้า การปรับโครงสร้างหนี้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและเป็นธรรม การสร้างแรงจูงใจ การสร้างความตระหนักรู้ และมีตัวกลางมาช่วยเกษตรกรแก้หนี้ร่วมกับสถาบันการเงิน (3) การเติมหนี้ใหม่อย่างทั่วถึง ตอบโจทย์และยั่งยืนขึ้น โดยใช้ข้อมูลมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการทำประกันสินเชื่อ และทบทวนรูปแบบของสินเชื่อที่ใช้ในการค้ำประกันกลุ่มให้ยั่งยืนขึ้น ซึ่งต้องทำไปพร้อม ๆ กับ (4) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้ครัวเรือน (5) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและความรู้เท่าทัน

ทางการเงิน และที่สำคัญคือ (6) การปรับเปลี่ยนนโยบายช่วยเหลือของรัฐเพื่อสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องและสอดคล้องจากนโยบายเดิม ๆ ที่เน้นการช่วยเหลือระยะสั้นไปเป็นนโยบายที่เน้นช่วยให้ครัวเรือนสามารถชำระและปลดหนี้ได้ในระยะยาว

ผู้เขียน : โสมรัศมิ์ จันทรัตน์ ลัทธพร รัตนวรารักษ์
นักวิจัยจากสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย
และชญานี ชวะโนทย์ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Climate Change กับอนาคตอุตสาหกรรมไทย

การเปลี่ยนนโยบายการใช้พลังงานจากเดิมที่ใช้พลังงานจากฟอสซิลมาใช้พลังงานสะอาดตามที่ปรากฏทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยนั้น ทำให้อุตสาหกรรมไทยมีต้นทุนสูงขึ้น ซึ่งต้นทุนการใช้พลังงานคิดเป็น 10-20% ของมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการของอุตสาหกรรมไทย ขณะที่พลังงานสะอาดยังมีสัดส่วนเพียงประมาณ 10% ของการใช้พลังงานในระบบทั้งหมดของไทยเท่านั้น

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพลังงานย่อมมีผลกระทบต่อโครงสร้างการจัดการพลังงานไฟฟ้าของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากในช่วง 5 ทศวรรษที่ผ่านมา ระบบพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทยใช้ระบบจัดการที่เรียกว่า "ระบบผู้ซื้อรายเดียว (enhanced single buyer)" ซึ่งมีผู้ทำหน้าที่ซื้อไฟฟ้ารายเดียวคือการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ขณะที่การไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทำหน้าที่จำหน่ายไฟ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปลี่ยนมาใช้พลังงานสะอาดแล้ว ระบบการไฟฟ้าจะเปลี่ยนแปลงไป โดยมีผู้ซื้อผู้ขายจำนวนมาก นอกจากแหล่งที่มาของพลังงานจะมีหลากหลายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพลังงานแสงแดด พลังงานไฮโดรเจน หรือพลังงานหมุนเวียนอื่น ๆ แล้ว วิธีการจำหน่ายก็จะเปลี่ยนแปลงด้วย โดยรัฐบาลไทยออกนโยบายเปลี่ยนแปลงพลังงานที่เรียกว่า "4D+1E"[2] เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยในส่วนของการลดละเลิกกฎเกณฑ์ที่ไม่จำเป็น และเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานไฟฟ้าในอุตสาหกรรมภาคอื่นนั้น ถือเป็นปัจจัยเฉพาะของประเทศไทย และมีความสำคัญมาก โดยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของ

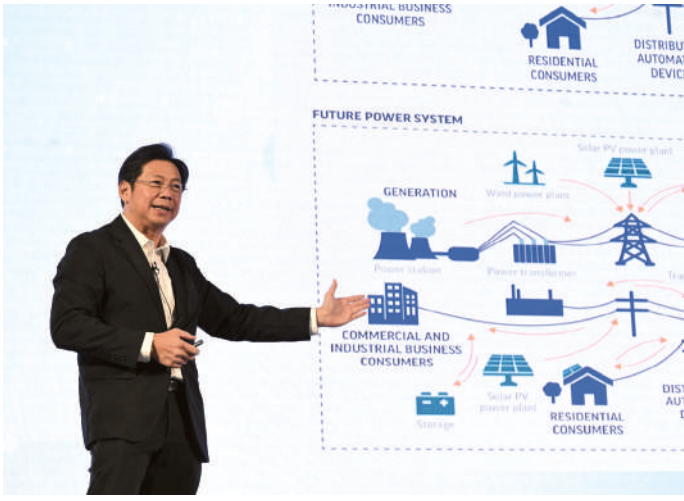

หลายภาคส่วนในการทำให้เกิดขึ้นจริง เช่น สภาหอการค้าฯ สมาคมธนาคารไทย และสภาอุตสาหกรรมฯ

การเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าระหว่างประเทศถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SMEs ในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งได้รับแรงกดดันจากนโยบายของบริษัทแม่ให้เปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของพลังงานที่ใช้ในการผลิต ความท้าทายสำคัญคือ หากเป้าหมายของประเทศไม่สอดคล้องหรือช้ากว่าความต้องการของโลก ภาคอุตสาหกรรมไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทันตามมาตรฐานใหม่แล้ว ก็มีโอกาสสูงที่จะสูญเสียการส่งออกจำนวนมาก ในกรณีที่มีการสั่งซื้อสินค้าส่งออก 10 อันดับสูงสุดของไทยน้อยลง 30% ก็เท่ากับจะสูญเสียรายได้ไปกว่า 1.2 ล้านล้านบาท

ในช่วงที่ทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้กำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นมามากมาย ไทยควรใช้โอกาสนี้ในการแก้ปัญหา สร้างกลไกตลาดที่รวบรวมทุกภาคส่วนมาช่วยกันแก้ปัญหาเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจไทย และสร้างเศรษฐกิจสีเขียวให้เป็นจริงได้ต่อไป

ชมการสัมมนาย้อนหลังได้ที่
pier.or.th/conferences/
2022/symposium

ผู้เขียน : ดร.สุวิทย์ ธรณินทร์พานิช
ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานหมุนเวียน
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

[2] ประกอบด้วย Digitalization, Decarbonization, Decentralization, De-regulation และ Electrification

GROW OLD GRACEFULLY
งดงามในยามปัจฉิมวัย

"ท่านเป็นครู
ท่านมีใจบริสุทธิ์
ท่านเป็นนักบริหาร
ท่านเป็นผู้มีความยุติธรรม
ท่านให้โอกาส"

คำโปรยปกหลังหนังสืออัตชีวประวัติและงานของ ดร.เสนาะ อูนากูล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) รองนายกรัฐมนตรี เลขาธิการสภาพัฒน์ และอีกสารพัดบทบาทตลอดระยะเวลาเกือบเจ็ดสิบปีที่ ดร.เสนาะ ก้าวเข้าสู่โลกแห่งงานเพื่อสาธารณะ นับตั้งแต่เข้ารับราชการที่กรมบัญชีกลางในปี 2498 จวบจนปัจจุบันที่ยังรับหน้าที่เป็นประธานคณะที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของอีอีซี (Eastern Economic Corridor หรือสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก : สกพอ.) ที่ ดร.เสนาะบอกว่ายังสนุกกับการได้ทำงานในวัย 91 ปี

อีกไม่ถึงสิบปี ดร.เสนาะ จะมีอายุครบหนึ่งร้อยปี อีกไม่ถึงสิบปีที่ ดร.เสนาะย้ำหลายครั้งว่าจะเป็น "ยุคทอง" ของประเทศไทย สิบปีที่จะลิขิตว่าประเทศไทยจะเดินหน้าไปในทิศทางไหน เราจะพ้นกับดักรายได้ปานกลางได้หรือไม่ หรือเราจะวุ่นวายกันภายในจนตามโลกไม่ทัน สิบปีสำคัญของประเทศ รวมทั้ง ดร.เสนาะเองที่เล่าว่านอกจากพันธกิจในการพัฒนาประเทศแล้ว พันธกิจชีวิตครอบครัวก็สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน พันธกิจนั้นคือคำถามที่ท่านถามทิ้งไว้เมื่อยี่สิบห้าปีที่ผ่านมาในหนังสืออัตชีวประวัติว่า จะชราอย่างมีค่า (grow old gracefully) และจากไปอย่างสงบ (die peacefully) ได้อย่างไร

ใจบริสุทธิ์...จุดเริ่มต้นของพลัง

"เอ้ามา วันนี้อยากคุยอะไร"

"ท่านผู้ว่าการ" ทักทายทีมงานยามเข้าผ่านหน้าจอจากบ้านที่ตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา บ้านที่ท่านอธิบายให้พอเห็นภาพว่าเห็นเขาใหญ่จากไกล ๆ บ้านที่ท่านและภรรยาใช้เวลาส่วนใหญ่ในทุกวันนี้ บ้านที่มีลูกหลานสลับกันมาเยี่ยมเยียนไม่ขาดสาย บ้านที่ท่านบอกว่าเป็นบั้นปลายชีวิตที่สุขพอประมาณ ครั้นทุกข์บ้างก็ผ่านไปได้ด้วยการใช้ชีวิตวิถีพุทธ

"ทุกวันนี้ตื่นมาก็ชอบออกมานั่งข้างนอก อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี ได้ทำเกษตรเล็ก ๆ ที่สวนใกล้บ้าน อยู่นี่แล้วไม่อยากกลับกรุงเทพฯ เลย แต่ก็ต้องกลับไปเจอหมอบ้างเดือนละครั้ง แต่เสร็จธุระก็รีบกลับ ลูกหลานสลับกันมาหา เขาจัดการเวลากันเองว่าใครจะมาวันไหน วันไหนไม่มีใครมาก็อยู่กันสองสามีภรรยาพร้อมด้วยผู้ช่วยดูแล เข้ามาอ่านและฟังข่าว ใช้ไอแพดที่ลูกชายซื้อมาให้ดู YouTube ฟังข่าวต่างประเทศ อยู่ปากช่องแต่ได้ฟังคนทั่วโลกเลย มีอะไรให้ดูให้ฟังเยอะไปหมด ทำให้เราต้องคอยฝึกแยกแยะความจริงออกจากความเท็จ ได้ใช้วิจารณญาณ สมองได้ทำงานไปด้วย ไม่ล้าสมัย ได้ติดตามสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในโลกตะวันตกและโลกตะวันออก

"เทคโนโลยีทำให้ไม่มีข้อจำกัด ย้ายมาอยู่ต่างจังหวัดก็ยังทำงานได้ ตอนนี้ก็เป็นประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ให้กับอีอีซี ทำร่วมกับ ดร.คณิศ (แสงสุพรรณ) ที่เคยทำงานด้วยกันตั้งแต่อยู่สภาพัฒน์ ทำมาได้ห้าปีก็เห็นความคืบหน้าเยอะมาก แต่ต้องรออีกห้าปีขึ้นไปถึงจะเห็นผลเต็มที่ เป็น major infrastructure และ knowledge based industry ที่จะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ยุคทองอีกครั้งหนึ่ง แทบจะเรียกได้ว่าเศรษฐกิจดีที่สุดใน 100 ปีก็ว่าได้ ถือว่ามีความสุขพอสมควร มีอิสระเสรี มีทั้งชีวิตส่วนตัว ทั้งงาน นับว่าเป็นชีวิตเกือบศตวรรษที่ยังพอไปได้"

ดร.เสนาะเล่าถึงกิจวัตรประจำวันในวัยเกือบหนึ่งร้อยปีว่าสิ่งที่ทำให้มีความสุขกำลังพอดีคือชีวิตครอบครัว และงานที่ทำให้สมองตื่นตัวต้องคอยติดตามข่าวสาร กระแสการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะในบทบาทประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของอีอีซีที่ต้องคอยหาทางเชื่อมต่อแผนพัฒนาของประเทศไทยให้สอดคล้องไปกับ megatrends ของโลก

"โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในอีก 12-13 ปีข้างหน้าถ้าเราทำได้ดีตามแผน เราจะข้ามกับดักรายได้ปานกลางได้ ถ้าเราไม่ขาดเสถียรภาพจนต่างประเทศหมดความเชื่อถือไปเสียก่อน ความวุ่นวายของบ้านเมืองช่วงที่ผ่านมาทำให้คนหมดความหวัง คิดว่าเศรษฐกิจของเราไปไม่รอดแล้ว แต่แท้จริงแล้ว ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้ ด้วยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมใหม่ ที่สำคัญมากเลยคือการกระจายผลประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้คนตัวเล็กตัวน้อย และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

"แผนพัฒนาสมัยนี้ต้องเป็น people-and-planet-centered plan ที่ไม่นิ่ง ผมพูดมาสามสิบกว่าปีแล้วตั้งแต่แผนหก (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534) ว่าการพัฒนาต้องขยับจาก quantity สู่ quality การพัฒนาต้องไม่ใช่แค่เรื่องวัตถุแต่ต้องรวมถึงคุณภาพชีวิตของคน นี่ก็ข้าตกท้องช้างไปมาก บัดนี้ก็ถึงเวลาแล้วที่เราต้องเอาจริงเอาจังกับ quality development ต้องหันมามองคน สิ่งแวดล้อม ภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจทั้งโลก ตอนนี้ประเทศไทยกำลังเน้นนโยบาย BCG (Bio-Circular-Green Economy) ซึ่งเหมาะสมกับสภาพและทรัพยากรของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

"ที่แล้วมาพยายามผลักดันกันให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นตัวอย่าง new economic corridor โดยมีอีอีซีเป็นต้นแบบ แล้วค่อยขยาย new economic corridor ไปอีกสี่ภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยพยายามหาทางเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ให้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศเพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็น logistic hub และ digital hub ของอาเซียนที่จะเชื่อมต่อกับเศรษฐกิจโลก ต้องใช้เวลาสักพัก แต่มันกำลังจะเกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วทุกอย่างจะเปลี่ยนแปลงเร็วมาก เราต้องเตรียมตัว ต้องรู้ว่า megatrends ของโลกเป็นอย่างไร โลกกำลังหันหน้าไปทางไหน เราควรสนใจเรื่องนี้ไม่ควรทะเลาะกันเองแล้ว เสียโอกาส เรื่องความเห็นต่างต่าง ๆ ที่ยังมีก็ต้องหาทางประนีประนอม ต้องหาจุดร่วมที่มีด้วยกัน ไม่ใช่ดูถูกกันไปมา แบ่งแยกกันจนทั้งประเทศเดินต่อไม่ได้"

“

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในอีก 12-13 ปีข้างหน้า ถ้าเราทำได้ดีตามแผน เราจะข้ามกับดักรายได้ปานกลางได้ ถ้าเราไม่ขาดเสถียรภาพจนต่างประเทศหมดความเชื่อถือไปเสียก่อน ความวุ่นวายของบ้านเมืองช่วงที่ผ่านมาทำให้คนหมดความหวัง คิดว่าเศรษฐกิจของเราไปไม่รอดแล้ว แต่แท้จริงแล้ว ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้ ด้วยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมใหม่ ที่สำคัญมากเลย คือการกระจายผลประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้คนตัวเล็กตัวน้อย และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”

นักบริหาร...ผู้ประสานสิบทิศ

“นายธนาคารนักพัฒนา” หาใช่ฉายา หากคือคำเรียกขานภาพจำที่ผู้คนมักนึกถึงอดีตผู้ว่าการ ธปท. คนนี้ แม้จะอยู่ในบทบาทนักบริหารการเงิน การเศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่เห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจของท่านนั้นไม่เคยแยกขาดจากการพัฒนาสังคม การพัฒนารอบด้านที่ต้องอาศัยการบูรณาการและทำงานด้วยกันหลายฝ่าย และแน่นอนว่าความเห็นต่างย่อมเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้

“ความเห็นต่างเป็นเรื่องธรรมดา เราไม่ต้องเอออคล้อยตามกันหมด สำคัญคือในที่สุดแล้วเราต้องมอง vision ที่ตรงกัน และต้องรู้สึกว่าสิ่งที่เราทำเป็น noble mission เป็นพันธกิจสำคัญที่เราต้องทำร่วมกัน การมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันจะทำให้เรามองภาพใหญ่ ไม่มองแค่ตัวเอง ตอนผมอยู่สภาพัฒน์ได้ดึงดูดเพื่อนร่วมงานเก่ง ๆ จำนวนมาก ทุกระดับให้มาทำงานร่วมเป็นทีมเดียวกัน พูดตามตรงคือเขาจะไปทำงานที่ไหนก็ได้ ที่ให้ผลตอบแทนดีกว่านี้ ผมเคยถามว่าทำไมเขาเลือกอยู่ที่นี่ เขาบอกว่าเชื่อว่าสิ่งที่ทำมีประโยชน์ มันไม่ง่าย มันท้าทาย แต่มันสนุก และ ‘มันดี’

“เราต้องมองโลกเป็น positive-sum game ประเทศผู้นำโลกตอนนี้มองโลกเป็น zero-sum game พอถึงจุดหนึ่งมันไปต่อไม่ได้ เราจะเน้นแค่ตัวเราและพวกเราเท่านั้นเองไม่ได้ เราต้องมองผลประโยชน์ส่วนรวมของทั้งโลก แต่ก็ต้องมองตามความเป็นจริง รู้ว่าความเสี่ยงคืออะไร ไม่ใช่เห็นแต่ปัญหา มองคนอื่นเป็นศัตรูคู่แข่งไปหมด คิดลบทุกอย่างก็ออกมาลบ และอาจเสียโอกาสที่จะแก้ปัญหาของโลก ซึ่งต้องร่วมมือกันทั้งโลก จึงจะเป็นผลสำเร็จ เช่น ปัญหาโลกร้อน ปัญหา pandemics ปัญหาพลังงาน และปัญหาระเบิดปรมาณูและอาวุธร้ายแรงอื่นที่จะทำลายโลกทั้งโลก

“อย่างวิกฤตต้มยำกุ้ง แน่นอนว่ามันโหดร้ายมาก แต่ก็ทำให้เราได้รับบทเรียนครั้งใหญ่ ทำให้เราหันมาทำเรื่อง risk management, debt management, foreign exchange and gold reserve คอยติดตามตรวจสอบตลอดเวลาว่าเราปลอดภัยหรือไม่ เพราะเราได้รับบทเรียนมาแล้ว

“แน่นอนว่า หัวใจของสถาบันการเงินคือเรื่อง stability รักษาเสถียรภาพ แต่บทเรียนต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ของเราที่มาจากงานพัฒนาก็ทำให้เห็นว่าเราแยกเศรษฐกิจออกจากสังคมไม่ได้ ตอนที่ผมทำงานที่ธนาคารชาติเลยมีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบต่าง ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องปรับตัว เปลี่ยนจากระบบที่มีไม่กี่ครอบครัวที่กุมอำนาจให้ต้องกระจายหุ้นและทำให้ธนาคารพาณิชย์กลายเป็นบริษัทมหาชน การทำเช่นนี้ในสมัยนั้นมันเสี่ยงมาก ใคร ๆ ก็รู้ โชคดีที่ไม่เกิดเรื่องอะไรขึ้นมา เรารู้ว่ามันไม่ง่าย ต้องค่อย ๆ ทำให้ผู้คนเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ทำมันดี อย่างตอนที่จะทำให้

> เราต้องมองโลกเป็น positive-sum game ประเทศผู้นำโลกตอนนี้มองโลกเป็น zero-sum game พอถึงจุดหนึ่งมันไปต่อไม่ได้ เราจะเน้นแค่ตัวเราและพวกเราเท่านั้นเองไม่ได้ เราต้องมองผลประโยชน์ส่วนรวมของทั้งโลก แต่ก็ต้องมองตามความเป็นจริง รู้ว่าความเสี่ยงคืออะไร ไม่ใช่เห็นแต่ปัญหา มองคนอื่นเป็นศัตรูคู่แข่งไปหมด คิดลบทุกอย่างก็ออกมาลบ และอาจเสียโอกาสที่จะแก้ปัญหาของโลก ซึ่งต้องร่วมมือกันทั้งโลก จึงจะเป็นผลสำเร็จ”

ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้เพื่อการเกษตรและชนบท เราก็พานายธนาคารไปลงพื้นที่เลย พาไปให้เขาเห็นว่าเกษตรกรรมตอนนี้ใช้ระบบชลประทาน ไม่ใช่เกษตรยุคเก่าแล้ว ต้องพาเขาไปเห็นกับตาตัวเอง ให้เขาเชื่อว่ามันดีพอที่จะปล่อยเงินกู้ได้

“การเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เคยเป็นมาไม่ง่ายเลย บางคนก็บอกว่าบังคับแบบนี้ไม่ถูกต้อง เขาก็พูดถูก แต่ถ้าเราเชื่อใน vision เราคิดรอบคอบแล้วว่าจะส่งผลดีต่อหลายฝ่าย ถ้าอย่างนั้นเราก็ต้องฝืนใจกันในตอนต้นบ้าง อย่างตอนที่ออกกฎว่าธนาคารพาณิชย์ที่จะขอเปิดสาขาในกรุงเทพฯ ต้องให้เปิดสาขาในต่างจังหวัดด้วย ห้ามกระจุกอยู่แค่ในกรุงเทพฯ เสียงคัดค้านเต็มเลย กลัวจะขาดทุน แต่พอได้ออกไปต่างจังหวัดจริง ๆ เขาก็เห็นเองว่ามันมีศักยภาพแค่ไหน เขาเองก็ได้ประโยชน์ ผู้คนยิ่งได้ประโยชน์ ผมเน้นเรื่องการกระจายผลประโยชน์มาโดยตลอด การทำอีอีซีตอนนี้ก็เหมือนกัน นี่ก็เป็นเรื่องที่เราต้องยืนหยัด

"เป็นธรรมชาติของคนเราที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะเราชินกับสิ่งที่เคยเป็น เราจึงต้องหาอุบายมาทำให้เขาค่อย ๆ เปลี่ยน ต้องทำให้เขาเชื่อมั่นว่ามันจะดีกว่าเดิม ถ้าคนเราเห็นว่าสิ่งใหม่ดีกว่าเดิม เขาเลือกแน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าเราทำให้เขาเชื่อได้มากพอไหม เราฉายภาพ positive-sum game ให้เห็นตรงกันได้ไหม เพื่อให้เขายอมรับและไปกับเรา

"สมัยนั้นเขาเรียกผมว่า 'ผู้ว่าการนักพัฒนา' เพราะผมมาจากสภาพัฒน์ แต่ผมเน้นเสมอว่าการพัฒนาเศรษฐกิจต้องทำคู่ไปกับการพัฒนาสังคม ชีวิตผู้คน ผมดีใจที่เห็นว่าท่านผู้ว่าการคนต่อ ๆ มา อย่าง ดร.วิรไท สันติประภพ ก็เห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่และทำอย่างต่อเนื่อง เห็นว่าธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นธนาคารกลางของประเทศที่กำลังพัฒนาไม่ได้มีหน้าที่แค่เรื่อง financial stability เท่านั้น แต่เราต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ผมดีใจที่เรามีการดูแลเรื่องชนบท แบบที่คุณป้วยได้ทำมูลนิธิพัฒนาชนบทเป็นตัวอย่างเอาไว้ ก็เหมือนการรับช่วงกัน แต่ละคนทำหน้าที่ต่อได้ดีมาก ผู้ว่าการ ธปท. ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ก็เป็นผู้มีสายตายาวไกล มองผู้คนเป็นศูนย์กลาง มุ่งแก้ปัญหาความยากจน แก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน และ SMEs การปรับบทบาทสถาบันการเงินของรัฐ โดยเฉพาะธนาคารออมสิน ให้เป็นธนาคารเพื่อประชาชน เรากำลังทำเรื่องที่สำคัญ เป็นเรื่องที่ผมชื่นใจที่เรายังสานต่อพันธกิจนี้ ไม่ใช่เป็นนายธนาคารที่ทำงานสุขสบายแต่ไม่สนใจความทุกข์ยากของประชาชน

"เป็นความโชคดีของเราที่เห็นตัวอย่างผู้นำที่ดี ปฏิบัติกันมาต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร แม้จะผิดพลาดบ้างเป็นครั้งคราวแต่ขอให้มองเป็นบทเรียน อย่าโหดร้ายใส่กันมากเกินไป เห็นใจกันให้มาก เราต้องถือว่าผิดไม่ว่า แต่อย่าซ้ำ เราต้องมองเป็นบทเรียน

"ขอถือโอกาสนี้ชื่นชมผู้ว่าการทุกคนที่ยังสานต่อกันมาเป็นความโชคดีของคนทำงานในธนาคารแห่งประเทศไทยและประเทศไทยของเรา ซึ่งผมขออนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้ด้วย"

ครู...ของผู้นำ

"พวกเขาเรียกผมว่า Puey's boys (หัวเราะ)"

Puey's boys หรือที่สมาชิกกลุ่มเรียกกันเองว่า "101 Club" เป็นชมรมนักเศรษฐศาสตร์ไฟแรงรุ่นแรก ๆ ที่กลับมาทำงานในประเทศไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นับว่าเป็นกลุ่มเทคโนแครตรุ่นใหม่ที่กลับมาสร้างความเปลี่ยนแปลงให้ประเทศไทย โดยมี ศ. ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้ใหญ่ที่ทั้งชักชวนและตอบรับคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ให้เข้ามารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ เกิดเป็นสัมพันธ์แนบแน่นที่ทำให้เกิดการร่วมมือกันข้ามสถาบัน จนทำให้หน่วยงานราชการในสมัยนั้นสามารถบูรณาการและสร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้มากมาย

"คุณป้วยเป็นเหมือนผู้ใหญ่ เป็นพี่ชายที่คอยดูแลพวกเรา คุณป้วยสร้างมาตรฐานการทำงานไว้สูงมาก เป็นตัวอย่างให้พวกเราปฏิบัติตาม ผมเรียกคุณป้วยไม่ใช่ว่าจะตีสนิทหรืออย่างไร หากคุณป้วยสอนตลอดว่าเราต้องมี humility และ empathy มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเห็นอกเห็นใจ ใส่ใจคนทำงานด้วยกัน เพราะเราต้องทำงานกับคนจำนวนมาก หลายฝ่าย หลายองค์กร การขับเคลื่อนแผนพัฒนาที่มีความซับซ้อนต้องดำเนินการทั้งองคาพยพ ผู้นำจึงต้องคอยประสานผู้คนต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันได้ ผมยังจำได้ถึงความประทับใจสมัยเป็นนักเรียนที่ออสเตรเลีย แล้วเขียนจดหมายหาคุณป้วยเพื่อสมัครงาน คุณป้วยตอบด้วยลายมือขึ้นต้นว่า 'คุณเสนาะที่รัก...' ทั้งที่เราไม่ได้รู้จักกันมาก่อน ท่านใส่ใจผู้คนเช่นนี้ ในขณะเดียวกันระบบเองก็ต้องยึดหลัก meritocracy เป็นระบบที่มีคุณธรรม เน้นความสามารถของคนทำงาน ไม่ใช่ผ่านระบบเส้นสาย

"ตอนที่ผมเข้ามาทำงานที่ธนาคารฯ ใหม่ ๆ ก็เจอปัญหารุมเร้าหลายด้าน ผมเองก็หน้าใหม่ กระโดดข้ามจากสภาพัฒน์มาว่าการธนาคารฯ เจอเรื่องเครียดหนักถึงขั้นส่งผลต่อสุขภาพ ราคาที่ต้องจ่ายมันเยอะ แต่ผมก็ไม่เสียดายเลย และเมื่อมองกลับไป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ทำให้

> ตลอดชีวิตผมทำงานเรื่องการพัฒนา แต่ย้ำเสมอว่าการพัฒนาไม่ใช่เรื่องวัตถุอย่างเดียว เราต้องพัฒนาทางจิตใจด้วย ถ้าเรามัวแต่สนใจโลกภายนอก ไม่ใส่ใจเรื่องความคิดจิตใจเลย เราจะเต็มไปด้วยความโลภ โกรธ หลง ในช่วงแรกของการทำงาน ผมเน้นไปที่การพัฒนาเชิงวัตถุ โครงสร้างพื้นฐานมากหน่อย เพราะตอนนั้นเรายังไม่พร้อม พื้นถนนยังขรุขระ เดินทางไปไหนทีหัวกลายเป็นสีแดงฝุ่นเปรอะตัวไปหมด แต่ตอนนี้เราพัฒนามาไกลแล้ว เรายิ่งต้องหันมาดูแลจิตใจกันมากขึ้น”

ผมได้ออกบวช ได้พบประสบการณ์ล้ำค่าในการปฏิบัติธรรม (หยุดเงียบสักพัก) เป็นประสบการณ์ที่น้อยคนจะได้สัมผัส

“ทุกวันนี้ผมยังฟังเทศน์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และของพระธรรมพัชรญาณมุนี (พระอาจารย์ชยสาโร) ที่ตั้งสำนักสงฆ์อยู่ในบริเวณบ้านไร่ทอสีที่ผมอาศัยอยู่นี่เอง ฟังก่อนนอนทุกคืน ธรรมะของท่านคอยเตือนใจเราเสมอ เรื่องง่าย ๆ อย่างโลกธรรม 8 ก็ทำให้เราไม่ประมาท รู้ตัวเสมอว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมชาติ มีขึ้นย่อมมีลง มีทุกข์ย่อมมีสุข อย่าไปยึดมั่นถือมั่นกับอารมณ์ความรู้สึกจนกลายเป็น depression ไป

“ตลอดชีวิตผมทำงานเรื่องการพัฒนา แต่ย้ำเสมอว่าการพัฒนาไม่ใช่เรื่องวัตถุอย่างเดียว เราต้องพัฒนาทางจิตใจด้วย ถ้าเรามัวแต่สนใจโลกภายนอก ไม่ใส่ใจเรื่องความคิดจิตใจเลย เราจะเต็มไปด้วยความโลภ โกรธ หลง ในช่วงแรกของการทำงาน ผมเน้นไปที่การพัฒนาเชิงวัตถุ โครงสร้างพื้นฐานมากหน่อย เพราะตอนนั้นเรายังไม่พร้อม พื้นถนนยังขรุขระ เดินทางไปไหนทีหัวกลายเป็นสีแดงฝุ่นเปรอะตัวไปหมด แต่ตอนนี้เราพัฒนามาไกลแล้ว เรายิ่งต้องหันมาดูแลจิตใจกันมากขึ้น การปฏิบัติธรรม ภาวนาจึงไม่ใช่เรื่องของปัจเจก มันส่งผลต่อการทำงานสาธารณะด้วย

“บัดนี้การรับประทานอาหารกลางวันประจำเดือนของชมรม 101 ก็ได้สิ้นสุดลง เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ได้เสียชีวิตไปแล้ว และส่วนน้อยที่เหลือก็อายุเกินเก้าสิบปี จึงมีปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ และความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ ที่จะมาร่วมพบกันอีก ทำให้เห็นสัจธรรมว่าไม่มีอะไรที่จะอยู่ได้ยั่งยืนตลอดไป”

ความยุติธรรม...ทำอย่างไร ได้อย่างนั้น

ในท้ายหนังสือ *พลังเทคโนแครต : ผ่านชีวิตและงานของเสนาะ อูนากูล* ดร.เสนาะได้เขียนทิ้งท้ายไว้ว่าสิ่งที่อยากทำให้ได้ในช่วงบั้นปลายชีวิตคือการมีชีวิตอย่างมีความสุขตามสมควรและพอเพียง และตั้งคำถามที่ท่านเขียนว่ายังไม่มีคำตอบคือ ทำอย่างไรจึงจะจากโลกนี้ไปด้วยความสงบมากที่สุด

“อัตชีวประวัติเล่มนี้เขียนไว้เมื่อยี่สิบห้าปีที่แล้ว อยากบันทึกฉากเศรษฐกิจช่วงต่าง ๆ ผ่านชีวิต ตอนเขียนไม่สบายด้วยเป็นสโตรก หลอดเลือดในสมองตีบตัน ตอนเริ่มเขียนยังพอไหว แต่เขียนแล้วปวดแขนร้าวมาก ต้องขอบคุณร่างกายที่ช่วยให้เขียนจนเสร็จก่อน (หัวเราะ) ก็เป็นธรรมดาของร่างกายที่เสื่อมไปตามกาลเวลา พิจารณาความเสื่อมไปตื่นมาแต่ละวันก็บอกตัวเองว่า โอ ได้อยู่อีกวันแล้วนะ ค่อย ๆ อยู่ไปทีละวันไม่ต้องคิดอะไรมาก

“ความตั้งใจที่อยากใช้ชีวิตบั้นปลายให้มีความสุขพอสมควรก็สมดั่งใจ มีภรรยาที่ดูแลกันดี อยู่ด้วยกันมาจะเจ็ดสิบปีแล้ว เพื่อนถามว่าไม่เบื่อเหรอ ก็ไม่เคยเบื่อเลย เขาอยู่เคียงข้างเราตลอด จะสุขจะทุกข์ก็คอยให้กำลังใจ ผมต้องขอบคุณภรรยาที่คอยดูแลดีทุกอย่าง ตอนป่วยหนักต้องนอนแบ็บสามเดือน เขาก็คอยอ่านหนังสือชื่อ*อุปลมณี* (เป็นหนังสือที่ท่านอาจารย์ชยสาโรเขียนประวัติของท่านอาจารย์ชา วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานีเอาไว้) เขาอ่านให้ฟังทุกวันทุกคืนสามเดือนจนได้ออกจากโรงพยาบาลพอดี ก็ช่วยให้คลายทุกข์ไปได้

“การจะมีชีวิตชราที่ดีจึงไม่ใช่จะมารีบทำเอาตอนท้าย มันต้องเตรียมตัวมาก่อน ต้องทำสะสมมาก่อน อย่างเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว ผมก็เวียนไปเฝ้า-เพียรจีบภรรยาในอนาคต (หัวเราะ) ตั้งแต่ยังเรียน college จนจบทันตแพทย์จากมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย และกลับมาประเทศไทย เป็นเวลารวมทั้งสิ้นนานถึงเจ็ดปี จึงได้แต่งงานและมีลูกหลานที่น่ารักและรักใคร่สามัคคีกันจนถึงปัจจุบันนี้

"การมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีนั้นมีความสำคัญเหลือเกิน มันช่วยจิตใจยามทุกข์ยาก-ยามแก่ ช่วยประคับประคองชีวิตตอนลำบาก ผมบอกได้เลยว่าการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวตลอดชีวิตที่ผ่านมาทำให้วันนี้ผมมีความสุข เป็นสิ่งที่ทำให้ได้ grow old gracefully และเตรียมตาย peacefully ด้วย

"สำหรับเรื่อง to die peacefully ซึ่งผมยังไม่ได้คำตอบเมื่อ 25 ปีก่อนนั้น บัดนี้จากการศึกษาธรรมะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และพระธรรมพัชรญาณมุนี (พระอาจารย์ชยสาโร) ผมได้พบคำตอบว่าการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสัจธรรม คืออนิจจังไม่เที่ยง เกิดแก่เจ็บตายจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้นั้น การฝึกจิตโดยปฏิบัติมรณานุสติก่อนนอนทุกคืน เป็นคำตอบที่ผมได้รับ

"พร้อมทั้งสั่งการให้มีการปฏิบัติในเวลาใกล้ถึงความตายโดยมอบหมายให้คณะแพทย์ที่มีความชำนาญด้านการประคับประคองชีวิตที่เหลืออยู่ให้มีคุณภาพ รับการรักษาเพียงเพื่อลดความรุนแรงของอาการของโรค ไม่ให้เจ็บปวดทรมาน หรือที่เรียกว่า การรักษาแบบประคับประคอง (palliative care) เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตให้ตายดีหรือจากโลกนี้ไปอย่างสงบสุข โดยใช้ตัวอย่างกรณีของพี่ทอสี (อัมระนันทน์) สวัสดิ์-ชูโต ที่ได้จากพวกเราไปแล้วด้วยดี-peacefully

"ขอบคุณที่สนใจคนชรามาใช้เวลาพูดคุยกันในวันนี้ ได้คุยกับพวกคุณ ผมก็มีความสุขแล้ว"

ดร.เสนาะ อูนากูล ยิ้มและกล่าวลาผ่านจอ แม้จะเป็นการพูดคุยทางไกล ก็เห็นได้ถึงประกายในแววตา และรู้สึกได้ว่าชีวิตในวัยร่วมร้อยปีที่ดีนั้นมาจากการกระทำที่ผ่านมา

อ้างอิง
พลังเทคโนแครต : ผ่านชีวิตและงานของเสนาะ อูนากูล : ฉบับสำนักพิมพ์มติชน, กันยายน 2556.

ภูมิปัญญา 6 แบบของอดีตผู้ว่าการ ธปท.

หลักคิดนโยบายการเงิน จากวิกฤตต้มยำกุ้งถึงโลก VUCA

ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 15

ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 16

ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 17

ไม่ว่าจะอยู่ในยุคไหน สมัยใด ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ก็เป็นตำแหน่งงานที่มีความท้าทายสูงเสมอ เพราะการตัดสินใจของคนที่ทำหน้าที่นี้ส่งผลต่อเศรษฐกิจการเงินไทยโดยตรง ซึ่งย่อมหมายถึงผลได้-ผลเสียต่อคนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของผู้ว่าการ ธปท. แต่ละคนจะมีหน้าตาเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เผชิญในขณะนั้น

ดร.ธาริษา วัฒนเกส
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 18

ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 19

ดร.วิรไท สันติประภพ
ผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 20

ตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ทศวรรษครึ่ง (ปี 2540-2563) เศรษฐกิจการเงินไทยผ่านร้อนผ่านหนาวและวิกฤตใหญ่มาหลายครั้ง แต่ละครั้ง ผู้ว่าการ ธปท. ในแต่ละยุคต่างทุ่มสรรพกำลังและความรู้ในการแก้ไขปัญหา บรรเทาผลกระทบ รวมไปถึงการวางรากฐานใหม่เพื่อให้เศรษฐกิจไทยยังเดินหน้าต่อไปได้ในอนาคต

ประสบการณ์ในการบริหารและรับมือวิกฤตของอดีตผู้ว่าการ ธปท. จึงทรงคุณค่ายิ่ง โดยเฉพาะในโลกใหม่ที่เราต้องการความรู้และภูมิปัญญาในการนำทาง

พระสยาม BOT MAGAZINE ชวนถอดรหัส "ภูมิปัญญา 6 แบบ" ของอดีตผู้ว่าการ ธปท. 6 คน ได้แก่ ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ดร.ธาริษา วัฒนเกส ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล และ ดร.วิรไท สันติประภพ ในการบริหารเศรษฐกิจการเงินไทย เพื่อหาคำตอบว่า หลักคิดในการทำนโยบายการเงินในโลกใหม่ควรเป็นอย่างไร และ ธปท. อยู่ตรงไหนในกระบวนการทำนโยบายเหล่านี้

ความพอดี ความคล่องตัว และความระมัดระวัง : หลักการทำนโยบายการเงินแบบชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์

ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 15 (กรกฎาคม 2540-พฤษภาคม 2541) และเป็นลูกหม้อของ ธปท. โดยแท้ เพราะได้รับทุน ธปท. ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปริญญาตรีที่ Williams College และได้รับปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์ที่สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (MIT) สหรัฐอเมริกา รวม 8 ปี ก่อนที่จะกลับมาทำงานที่ ธปท. นาน 25 ปี โดยดำรงตำแหน่งสำคัญเป็นผู้อำนวยการฝ่ายที่คุมงาน 2 สายงาน คือ สายนโยบายการเงิน ก่อนจะย้ายมาสายงานกำกับธนาคารพาณิชย์ที่ถือเป็นสายงานหลักของ ธปท. ในยุคนั้น

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. แม้ ดร.ชัยวัฒน์จะอยู่ในตำแหน่งไม่นาน แต่ก็อยู่ในช่วงเวลาที่สำคัญยิ่ง เพราะประเทศไทยเพิ่งประกาศลอยตัวค่าเงินบาทในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ 2540 หรือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” วิกฤตเศรษฐกิจการเงินที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยสมัยใหม่

ตลอดชีวิตการทำงานที่ ธปท. ดร.ชัยวัฒน์ต้องผ่านงานสำคัญสองด้านที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดวิธีคิดต่อการทำงานในตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. คือ งานด้านนโยบายการเงินและการกำกับดูแลสถาบันการเงิน แม้งานทั้งสองด้านจะมีรายละเอียดเฉพาะที่แตกต่างกัน แต่ที่สุดแล้ว ดร.ชัยวัฒน์เห็นว่า “แก่น” ของการทำงานนโยบายการเงินคือ ความพอดี ความคล่องตัว และความระมัดระวัง

“...นโยบายของ ธปท. มีผลกระทบกว้าง เมื่อกระทบทุกฝ่ายก็ต้องทำโดยต้องมี ‘การแลก’ (trade off) โดยการแลกที่ใหญ่ที่สุด คือ การแลกระหว่างเสถียรภาพกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เครื่องมือที่ใช้ คือ ดอกเบี้ยจะสูงหรือต่ำ เพราะผู้ฝากเงินกับผู้กู้เงิน

ได้ผลกระทบที่ไม่เหมือนกัน ค่าเงินบาทอ่อนหรือแข็ง ผู้ส่งออกที่ได้เงินมากับผู้นำเข้าที่ต้องใช้เงินและผู้กู้เงิน ผลกระทบจะตรงข้ามกัน ฉะนั้น นโยบายสำคัญที่ใช้เป็นหลักคือ หลักความพอดี หรือหลักความสมดุล" ดร.ชัยวัฒน์ถอดบทเรียนแรก

การที่มีคนได้-คนเสียอยู่เสมอ นโยบายการเงินจึงเป็นนโยบายที่มีแรงเสียดทานสูง ถึงขนาดที่ว่า ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 การประกาศลดค่าเงินบาทของ ธปท. ซึ่งในขณะนั้นเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่โดยผูกกับดอลลาร์สหรัฐ กลายเป็นเรื่องใหญ่ถึงขนาดที่ว่าผู้บัญชาการทหารบกออกมาขู่ผู้ว่าการ ธปท. เลยทีเดียว นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ที่ผู้ว่าการ ธปท. ถูกปลดจากตำแหน่ง เนื่องจากขัดแย้งเชิงนโยบายกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

> *"ถ้าเมื่อไหร่ที่มีความจำเป็นชัดเจนว่า ธปท. ต้องทำนโยบายเข้มงวดที่คนอื่นไม่ชอบ ก็ต้องใจแข็งที่จะทำ เพราะถ้าไม่มี ธปท. เป็นด่านสุดท้าย ก็ไม่รู้ว่าเศรษฐกิจจะตกเหวไปอยู่ที่ไหน"*
> **ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์**

"ในยุคหนึ่ง ธปท. ต้องคอยประสานนโยบายการเงินและการคลังให้ดี ...ผู้ว่าการ ธปท. กับ รมว.คลังจะเจอกันทุกเดือนเพื่อรับฟังบทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและหารือส่วนตัว แต่ถึงแม้จะมีความใกล้ชิดขนาดนั้น รมว.คลังก็ยังปลดผู้ว่าการ ธปท. สองคนคือ ผู้ว่าการนุกูล ประจวบเหมาะ ซึ่งขัดแย้งในนโยบายค่าเงิน และผู้ว่าการกำจร สถิรกุล จากความขัดแย้งเรื่องนโยบายดอกเบี้ยสูง" ดร.ชัยวัฒน์เล่าถึงแรงเสียดทานของการทำนโยบายการเงินในยุคนั้น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังยังมีอำนาจเต็มในการปลดผู้ว่าการ ธปท.

อีกหนึ่งบทเรียนในการทำงานนโยบายที่ ดร.ชัยวัฒน์เน้นย้ำคือ "ความคล่องตัว" หรือการปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ โดย ดร.ชัยวัฒน์ถอดบทเรียนเรื่องนี้ผ่านการทำงานในช่วงที่เป็นผู้ว่าการ ธปท. หลังจากที่ประเทศไทยเข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 เต็มตัวแล้ว

"โจทย์สำคัญในช่วงนั้นคือ การรีบสร้างเสถียรภาพของค่าเงินบาท เพราะหลังจากลอยตัวแล้ว ค่าเงินผันผวนมาก ...ในตอนนั้น เราจำเป็นต้องกู้เงินไอเอ็มเอฟ ซึ่งมีเงื่อนไขการกู้เงินที่เข้มงวดมากทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการกำกับสถาบันการเงิน เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ผมเริ่มไม่เห็นด้วยกับมาตรการบางข้อที่ไอเอ็มเอฟกำหนด เช่น การให้ขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อดึงเงินเข้าประเทศ ซึ่งข้อโต้แย้งของผมคือ ดอกเบี้ยไทยสูงมากอยู่แล้ว แต่ที่นักลงทุนยังไม่เข้ามา เพราะหวังผลเรื่องความมั่นคงของผลตอบแทนด้วย ดังนั้น นโยบายการเงินจะต้องไม่ส่งผลลบต่อภาคเศรษฐกิจจริง และควรต้องผ่อนคลาย เพราะบริบทเศรษฐกิจเริ่มเปลี่ยนแปลง เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของความคล่องตัวเชิงนโยบาย" ดร.ชัยวัฒน์อธิบาย

"ความระมัดระวัง" อีกหนึ่งสิ่งที่ ดร.ชัยวัฒน์ย้ำกับ ธปท. และผู้กำหนดนโยบายไทยรุ่นใหม่ โดยยกตัวอย่างนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินแบบเต็มตัวในปี 2535 เป็นกรณีศึกษาสำคัญ ในช่วงนั้น ธปท. ทำการเปิดสำนักงานวิเทศธนกิจ (Bangkok International Business Security: BIBS) ที่ให้ธนาคารพาณิชย์กู้เงินจากต่างประเทศได้โดยตรง ซึ่งเป็นเจตนาที่ดี เพราะต้องการให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงเงินทุนต่างประเทศได้ง่ายขึ้น แต่นโยบายนี้กลับนำไปสู่การขยายสินเชื่ออย่างไม่มีประสิทธิภาพจนเกิดเป็นฟองสบู่ในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกว่าจะเห็นด้านลบของนโยบายก็ต้องรอจนฟองสบู่แตกในปี 2539 และนำไปสู่วิกฤตต้มยำกุ้งในที่สุด

"นี่เป็นบทเรียนสำคัญของหลักการการดำเนินนโยบายการเงิน คือ ต้องมีความระมัดระวัง ต้องดูให้รอบด้านว่าระยะสั้น ระยะยาวเป็นอย่างไร และมีความเสี่ยงอะไรบ้าง การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเรื่องสำคัญ" ดร.ชัยวัฒน์เน้นย้ำถึงความระมัดระวัง

เปิดพื้นที่ให้รัฐและเอกชนเรียนรู้ข้ามกัน : การรับมือวิกฤตและสร้างฐานอนาคตแบบ ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล

ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 16 (พฤษภาคม 2541-พฤษภาคม 2544) จบการศึกษาปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ปริญญาโทสาขาบริหารรัฐกิจ จาก Kennedy School of Government มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา รับราชการที่กระทรวงการคลัง จนได้เป็นปลัดกระทรวงการคลัง ก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการ ธปท. หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งได้เพียง 9 เดือน

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. "หม่อมเต่า" คือผู้ต้องรับมือวิกฤตเศรษฐกิจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการต้องเจรจากับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) การกำหนดแนวนโยบายใหม่ และการปรับโครงสร้างการทำงานของ ธปท.

ในช่วงที่ ม.ร.ว.จัตุมงคลขึ้นเป็นผู้ว่าการ ธปท. ใหม่ ๆ เครื่องมือทางนโยบายการเงินมีเพียงแค่อัตราดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้การทำงานค่อนข้างจำกัด เพราะหากมีเครื่องมือเดียว ย่อมหมายความว่าเป้าหมายในการทำนโยบายการเงินก็มีเพียงเป้าหมายเดียว

"วันหนึ่ง ผมต้องไปตามคำเชิญของสโมสรผู้สื่อข่างต่างประเทศ พอขึ้นเวที ก็มีผู้สื่อข่าวคนหนึ่งถามว่า 'Sir, what about inflation targeting?' ผมไม่เคยได้ยินคำนี้มาก่อน ไม่มีใครที่ ธปท. พูดถึงเลย ผู้สื่อข่าวคนนั้นดูหน้าผมก็รู้ เพราะผมหน้าเหลอ เขาคงสงสารประเทศไทย" ม.ร.ว.จัตุมงคลเล่าเหตุการณ์ในวันนั้นแบบติดตลก

แต่เหตุการณ์ในวันนั้นกลับทำให้ ม.ร.ว.จัตุมงคลเริ่มสนใจแนวคิดที่ให้ ธปท. มีเป้าหมายในการสร้างความสงบสุขให้เศรษฐกิจ ให้รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และเอกชนเป็นผู้ทำการค้าหากำไร แม้แนวนโยบายนี้จะยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก โดยมีเพียง 7 ประเทศเท่านั้นที่ใช้แนวนโยบายนี้เป็นหลัก แต่ท่านก็เลือกปรับโครงสร้างสายงานของ ธปท. ใหม่บนฐานนี้ โดยแบ่งเป็นสายงานนโยบายการเงิน สายงานสถาบันการเงิน และสายงานระบบการชำระเงิน ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักของ ธปท. มาจนถึงปัจจุบัน

"สองสายงานแรกขัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว ส่วนระบบการชำระเงินตอนนั้นมี Western Union กับ SWIFT แต่เริ่มมีคอมพิวเตอร์เต็มไปหมด ก็เลยรู้สึกว่า อนาคตระบบชำระเงินน่าจะเป็นใหญ่ และธนาคารพาณิชย์จะเป็นเพียงที่เก็บเงินตอนที่คนยังไม่ได้เบิกเงินหรือได้โอนเงินกัน ตอนนี้ก็เป็นอย่างนั้นค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว มี SCB มี SCBX เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น ก็ต้องคอยดูกันว่าจะเป็นอย่างไรต่อไป"

อีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการทำงานของ ม.ร.ว.จัตุมงคลได้อย่างขัดเจนคือ การแก้ไขปัญหาอัมพาตทางเศรษฐกิจหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ในตอนนั้นอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรประมาณ 20% แต่อัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ 2% ซึ่งเป็นสภาพที่ไม่มีใครสามารถลงทุนหรือค้าขายได้

"ผมเลยสั่งฝ่ายตลาดเงินให้เข้าไปเทรด จะซื้อหรือขายราคาเท่าไหร่ก็ได้ ขอให้ได้ปริมาณการซื้อขายอย่างน้อย 30% ของตลาด ไม่ต้องกลัวขาดทุน ธปท. ไม่มีบทว่าด้วยล้มละลาย ซื้อเท่าไหร่ ขายเท่าไหร่เป็นนโยบายการเงิน ขาดทุนหรือกำไรเท่าไหร่ จดให้ถูกก็แล้วกัน แล้วเพิ่มทุน ลดทุนให้สอดคล้อง ทำได้สักพักก็สั่งให้ซื้อขายพันธบัตรในอัตราดอกเบี้ย 2% ตลาดตามทันทีวันนั้นเลย เอกชนไม่ได้โง่ เขาอ่านทางออกก็เลยตามทันที ประเทศเลยเริ่มเข้าสู่สภาพที่เป็นไปได้" ม.ร.ว.จัตุมงคลเล่าถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้น ซึ่งสะท้อนทั้งบทบาทของ ธปท. ในฐานะผู้กำหนดนโยบาย และศักยภาพของภาคเอกชนไทยในการปรับตัว

“ฝากท่านผู้ว่าการ ธปท. ให้สร้างบรรยากาศงานสัมมนาประจำปีของ ธปท. ให้มีการแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งได้อย่างจริงจัง เพราะจะช่วยประเทศได้มาก”

ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล

การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้จากคนข้างนอก ธปท. เป็นอีกเรื่องที่ ม.ร.ว.จัตุมงคลเน้นย้ำและให้ความสำคัญ ซึ่งเรื่องนี้สะท้อนผ่านเนื้อหาพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ที่ ม.ร.ว.จัตุมงคลมีส่วนสำคัญในการจัดทำร่าง และการจัดงานสัมมนาวิชาการประจำปีของ ธปท.

“กฎหมาย ธปท. กำหนดให้มีกรรมการจากบุคคลภายนอก เพราะคน ธปท. อยู่ในกรอบ เรียนจบมาเข้าทำงานใน ธปท. แล้วไม่เคยไปไหน ไม่เคยเจอใคร ก็อยากให้มีการเปิดหู เปิดตา เปิดกว้าง และสมัยผมมีจัดสัมมนาประจำปี เพื่อให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเอกชน บริษัทเงินทุน กับ ธปท.

“อยากขอฝากผู้ว่าการ ธปท. ให้งานสัมมนาประจำปีสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นแบบจริงจังเลย เอาอาจารย์นักวิชาการมาแสดงความเห็น แล้ว ธปท. ก็อธิบายว่าคิดอย่างไร ธปท. จะได้แสดงให้เห็นว่าเปิดรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เพราะจะเป็นกระบวนการสร้างความคิดและแก้ความผิดพลาด” หม่อมเต่ากล่าวทิ้งท้าย

แม้ไม่ได้พูดอย่างชัดแจ้ง แต่ประสบการณ์ที่ ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุลเล่าให้ฟังในหลายกรณีสะท้อนให้เห็นว่า หัวใจของการทำงานเพื่อรับมือวิกฤตและสร้างรากฐานให้กับอนาคตระบบการเงินคือ การเปิดพื้นที่ให้รัฐและเอกชนเรียนรู้ข้ามกัน

ทำเรื่องใหญ่ หาจังหวะที่ใช่ และทำเกินความคาดหมาย : การสร้างความเชื่อมั่นแบบ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล

ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 17 (พฤษภาคม 2544 - ตุลาคม 2549) และเป็นหนึ่งในนักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำของไทยที่เป็นที่รู้จักต่อสาธารณะมากที่สุด จบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาโทบริหารธุรกิจจาก Wharton School มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา มีประสบการณ์ทำงานในภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคการเมือง ก่อนขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท.

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. "หม่อมอุ๋ย" ขึ้นสู่ตำแหน่งในวันที่ความเชื่อมั่นและความศรัทธาใน ธปท. ในฐานะองค์กรที่มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจจริงตกต่ำลงอย่างมาก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นต้นเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์การเงิน 2540 ทั้งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตได้อย่างดีพอ

ในวันที่ ม.ร.ว.ปรีดิยาธรเริ่มงานในฐานะผู้ว่าการ ธปท. นั้น ความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อ ธปท. ตกต่ำถึงขีดสุด โดยการสำรวจช่วงปลายปี 2544 พบว่า มีประชาชนเพียง 10% เท่านั้นที่ยังคงเชื่อมั่น 90% ไม่มีความเชื่อมั่น ธปท. เลย ถึงขนาดมีเรื่องเล่าขานกันว่า พนักงาน ธปท. ไม่สามารถขึ้นแท็กซี่ได้ เพราะถูกแท็กซี่ปฏิเสธ

"เป้าหมายสำคัญของผมคือ จะเรียกความเชื่อมั่นและศรัทธาใน ธปท. กลับมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้" ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เล่าย้อนถึงความมุ่งหมายเมื่อเข้ารับตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. เมื่อกลางปี 2544

หากมองด้วยกรอบของกระบวนการทำนโยบายสาธารณะ สิ่งที่ ธปท. เผชิญในช่วงเวลานั้น นับว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงอย่างยิ่ง เพราะความไว้วางใจคือฐานสำคัญของการทำนโยบายสาธารณะใด ๆ หากประชาชนไม่เชื่อมั่นในผู้กำหนดนโยบาย ต่อให้นโยบายออกแบบมาดีแค่ไหน ก็ย่อมยากที่จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ถึงกระนั้น การสร้างความไว้วางใจอีกครั้งไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะในห้วงยามที่สังคมไทยยังคงบอบช้ำจากวิกฤตเศรษฐกิจ หนทางเดียวที่ ธปท. จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนกลับคืนมา คือ "ต้องหาเรื่องใหญ่ ๆ หาจังหวะ แล้วทำให้สำเร็จสมบูรณ์ขนิดที่ว่าเกินความคาดหมายให้ได้" ซึ่งไม่ใช่เรื่องของฝีมือและความสามารถอย่างเดียว หากแต่เป็นเรื่องของจังหวะที่ "ใช่" ด้วย

ม.ร.ว.ปรีดิยาธรยกตัวอย่าง 3 กรณีที่มีส่วนสำคัญในการเรียกความเชื่อมั่นให้กับ ธปท. กรณีแรกคือ การควบรวมธนาคาร

ศรีนคร ซึ่งมีปัญหาทางการเงินกับธนาคารนครหลวงในเดือนมีนาคม 2545 โดยสามารถทำได้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน ชนิดที่ตลาดไม่ทันได้รู้ตัว และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่สามารถรวมธนาคารได้ภายใน 1 วัน ไม่มีการถอนเงินฝากจากธนาคารเลยแม้แต่บาทเดียว และไม่มีใครต้องตกงานจากการควบรวม

"ความรู้สึกของวงการธนาคารเปลี่ยนไปอย่างทันทีเลย คือเห็นว่า ธปท. ทำอะไร ทำเป็น ทำได้ผล ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว คาดไม่ถึง และไม่มีผลเสียต่อวงการธนาคาร ผู้ฝากเงินก็พอใจ คนทั่วไปก็พอใจ เป็นการเรียกความเชื่อมั่นศรัทธากลับมาได้ส่วนหนึ่ง" ม.ร.ว.ปรีดิยาธรพูดถึงความสำเร็จในครั้งนั้น

กรณีที่สองคือ การแก้ปัญหาหนี้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินในช่วงครึ่งปีหลัง 2545 โดยรายงานในขณะนั้นชี้ว่ากองทุนฯ ใช้เงินไปแล้วกว่า 1.4 ล้านล้านบาท ซึ่งนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ออกพันธบัตรมาล้างหนี้แล้วกว่า 5 แสนล้านบาท และ ธปท. ออกพันธบัตรอีก 1.12 แสนล้านบาท รวมแล้วล้างหนี้ไปได้ 6.12 แสนล้านบาท แต่ยังคงมีหนี้เหลืออีกประมาณ 7.8 แสนล้านบาท แต่ ธปท. แก้ปัญหาด้วยการหมุนเงินระยะสั้นผ่านการออกตั๋วเงินคลังระยะเวลา 3 เดือนหมุนไปเรื่อย ๆ

เพื่อแก้ปัญหาข้างต้น ม.ร.ว.ปรีดิยาธรจึงคิดจะออกพันธบัตรมูลค่า 3 แสนล้านบาทเพื่อมาล้างหนี้ ซึ่งหลายคนมองว่าเป็นไปได้ยาก เพราะในช่วงนั้นกระทรวงการคลังก็ออกพันธบัตรครั้งละ 3 หมื่นล้านบาทก็ยังขายลำบาก แต่เขาก็มิได้เปลี่ยนใจ

ม.ร.ว.ปรีดิยาธรเล่าว่า การทำงานในช่วงนั้นต้องบริหารจัดการหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบผลตอบแทนของพันธบัตรให้จูงใจประชาชนมากพอ การไปคุยกับหลวงตามหาบัวและสานุศิษย์ซึ่งเป็นภาคประชาสังคมที่ทำงานสนับสนุนและตรวจสอบ ธปท. อย่างเข้มข้น พร้อมทั้งขอใช้ชื่อ "พันธบัตรช่วยชาติ" มาใช้ในการทำงาน หรือการลงไปคุยกับผู้บริหารระดับสูงของธนาคารพาณิชย์ด้วยตัวเอง โดยทั้งอธิบายถึงความจำเป็นในการออกธนบัตร และการออกแบบแรงจูงใจผ่านการให้ค่านายหน้า นอกจากนี้ ธปท. ยังทำงานกับสื่อหลักอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ช่วยประชาสัมพันธ์ โดยขอให้เขียนข่าวพร้อมกันในวันเสาร์ที่ 31 สิงหาคม 2545 เพราะกำหนดการเปิดขายพันธบัตรคือวันจันทร์ที่ 2 กันยายน 2545

"พอวันจันทร์ เปิดมาผมก็นั่งตามด้วยใจระทึก พอสิ้นวัน สมาคมธนาคารไทยรายงานมาว่า ขายพันธบัตรไปแล้ว 2 แสนล้านบาท ผมดีใจมาก พอถึงวันพุธ เวลา 11.00 น. หรือ 2 วันครึ่ง คุณชาติศิริ โสภณพนิช กรรมการผู้จัดการ ธนาคารกรุงเทพ ในฐานะประธานสมาคมธนาคารไทย โทรศัพท์มาบอกว่า ขณะนี้ขายหมดแล้วครับ ผมตกใจที่สามารถขายได้หมดภายในเวลา 2 วันครึ่ง ทั้งที่ตั้งใจว่าจะใช้เวลาขายประมาณ 3 เดือน เราทำสำเร็จ สำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ สำเร็จเกินความคาดหมาย แล้วเรื่องนี้รู้กันทั่วประเทศ"

ปลายปี 2545 มีการจ้างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สำรวจความเชื่อมั่นและศรัทธาใน ธปท. อีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่า จากที่เคยไม่เชื่อมั่น ธปท. 90% ลดเหลือ 30% จากที่เชื่อมั่น 10% เพิ่มเป็น 70% จากสองเหตุการณ์นี้ แต่ก็ยังเพิ่มไม่เต็มที่

กรณีสุดท้ายที่ ม.ร.ว.ปรีดิยาธรยกขึ้นมาเล่าคือ กรณีที่ผู้ตรวจสอบของ ธปท. พบว่าธนาคารกรุงไทยมีการปล่อยสินเชื่อไม่ชอบมาพากลในปลายปี 2546 จนในที่สุด ธปท. ตัดสินใจที่จะฟ้องคณะกรรมการบริหารธนาคารที่มีประธานคณะกรรมการเป็นพี่ชายรัฐมนตรี และกรรมการผู้จัดการในยุคนั้นได้รับการสนับสนุนจากการเมืองเต็มที่

> *ความเป็นอิสระเป็นเรื่องสำคัญ ธปท. ต้องทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่ต้องคำนึงถึงความพอใจของผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจ และนักการเมือง แต่ความเป็นอิสระไม่ได้หมายความว่าไม่ต้องฟังใคร อันนี้ต้องระวัง ...ผมต้องติงข้อนี้ไว้ เพราะกลัวเราจะเป็นอิสระที่ไม่ฟังใคร"*
>
> **ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล**

เมื่อมีการตัดสินใจฟ้องนั้นส่งผลให้เกิดกระบวนการล้มผู้ว่าการ ธปท. โดยในวันที่ 11 สิงหาคม 2546 มีการปล่อยข่าวในตลาดหลักทรัพย์ฯ ว่าผู้ว่าการ ธปท. สั่งให้กองทุนฟื้นฟูฯ ขายหุ้นของธนาคารกรุงไทยจนคนแห่กันขายหุ้นกรุงไทย ราคาหุ้นกรุงไทยตกอย่างรวดเร็ว และตกไม่หยุดจนตลาดปิดทำการ

"เช้าวันที่ 13 สิงหาคมหลังเปิดมาจากวันหยุด ผมสั่งเจ้าหน้าที่ให้แจ้งนักข่าวว่าผู้ว่าการ ธปท. จะแถลงการณ์เรื่องธนาคารกรุงไทย เมื่อถึงเวลาผมชี้แจงว่า กองทุนฟื้นฟูฯ มีหุ้นจำนวนเท่าไหร่ บัดนี้ก็ยังมีจำนวนหุ้นเท่าเดิม และกล่าวถึงฐานะธนาคารกรุงไทยที่มีความแข็งแรงมาก อ่านข้อมูลต่าง ๆ ให้เห็นชัด ทั้งเงินกองทุนแข็งแรง มีการตั้งสำรองหนี้สูญอย่างไร ธนาคารแข็งแรง พอแถลงข่าวอย่างขึงขัง ปรากฏว่า มีการหยุดขายหุ้นของกรุงไทยทันที แล้วภายในเที่ยงวันนั้นก็เอาอยู่ หุ้นกลับมาที่เดิมได้"

หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นความน่าเชื่อถือของ ธปท. เพิ่มขึ้นทันที เมื่อถึงสิ้นปี 2546 มีการสำรวจอีกครั้งพบว่า ความเชื่อมั่นเพิ่มจาก 70% เป็น 90% ความไม่เชื่อมั่นลดจาก 30% เหลือ 10%

"ผมก็รู้ว่า โจทย์สำคัญ ผมทำเสร็จแล้ว" ม.ร.ว.ปรีดิยาธรทิ้งท้าย

ตรงไปตรงมา มีหลักการ อธิบายได้ สื่อสารอย่างดี : วิธีรับมือวิกฤตเศรษฐกิจ-การเมืองแบบธาริษา วัฒนเกส

ดร.ธาริษา วัฒนเกส เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 18 (พฤศจิกายน 2549 - กันยายน 2553) จบปริญญาโทคณะเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเคโอ ประเทศญี่ปุ่น และปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เซนต์หลุยส์ สหรัฐอเมริกา เริ่มทำงานที่ ธปท. เมื่อปี 2518 ผ่านการทำงานหลายฝ่าย และอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของเศรษฐกิจไทยมาตลอดกว่า 35 ปี

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. ดร.ธาริษา เข้ารับตำแหน่งในวันที่ประเทศไทยต้องเจอกับวิกฤตการเมืองเมื่อมีการรัฐประหารในปี 2549 และวิกฤตซับไพรม์ปี 2551 ซึ่งลุกลามกลายมาเป็นวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลก

ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. ดร.ธาริษาต้องเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจใหญ่อย่างน้อย 3 ครั้ง ครั้งแรกคือ ปัญหาค่าเงินบาทแข็งในปี 2549 ครั้งที่สองคือปัญหาเงินเฟ้อในปี 2551 และครั้งที่ 3 คือวิกฤตการณ์ซับไพรม์ในปี 2551 แต่ทั้งสามปัญหานี้ การแก้ปัญหาเงินเฟ้อในปี 2551 นับว่ามีบทเรียนที่น่าสนใจยิ่ง

"ในช่วงสามไตรมาสแรกของปี 2551 เงินเฟ้อสูงมาก เพราะราคาน้ำมันขึ้นไปสูงสุด 144 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เงินเฟ้อทั่วไปสูงกว่า 9% ส่วนเงินเฟ้อพื้นฐานทะลุเป้าของ ธปท. ไปอยู่ที่ 3.7% คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) ส่งสัญญาณตั้งแต่เดือนพฤษภาคมว่าคงจะต้องปรับขึ้นดอกเบี้ยทำให้เกิดแรงถล่ม ธปท. เพราะภาครัฐมองว่าเป็นเรื่องของราคาน้ำมัน เป็น supply side การขึ้นดอกเบี้ยจะไปซ้ำเติมประชาชน" ดร.ธาริษาเล่าย้อนความ

แต่ถึงที่สุดแล้ว ดร.ธาริษาและ ธปท. ก็ยืนยันกับสาธารณะว่าการขึ้นดอกเบี้ยของ ธปท. เป็นการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องอยู่บนฐานความรู้ และฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ส่งผลให้หลังจาก ธปท. ขึ้นดอกเบี้ยครั้งละ 0.25% ในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมแล้ว นักวิชาการก็ออกมาสนับสนุนและนโยบายก็เริ่มได้รับการยอมรับจากประชาชน

"บทเรียนที่ได้คือ ถ้า ธปท. ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา มีหลักการ มีการอธิบาย สื่อสารอย่างดี ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะออกมาสนับสนุน ธปท." ดร.ธาริษาสรุปบทเรียนจากการดำเนินนโยบายครั้งนั้น

นอกจากความท้าทายด้านเศรษฐกิจแล้ว ดร.ธาริษายังดำรงตำแหน่งในห้วงเวลาที่การเมืองไทยมีความผันผวนมากที่สุดช่วงหนึ่ง เพราะประเทศไทยเพิ่งเกิดรัฐประหารครั้งแรกในรอบ 15 ปี ในเดือนกันยายน 2549 ตามมาด้วยความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อยาวนานมาจนกระทั่งปัจจุบัน รูปธรรมของความผันผวนทางการเมืองคือการที่ตลอด 4 ปี ในตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. ต้องทำงานร่วมกับนายกรัฐมนตรี 4 คน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง 5 คน ยังไม่พูดถึงการประท้วงบนท้องถนนอีกนับครั้งไม่ถ้วน

วิกฤตการณ์การเมืองส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการทำงานของ ธปท. ด้านบวกคือ การที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติหลังการรัฐประหารสามารถผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ธปท. ออกมาได้ 3 ฉบับ ได้แก่ พรบ.ธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 พรบ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และพรบ. สถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนเชิงเทคนิค ยากที่จะออกได้ในรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งปกติ

ส่วนผลด้านลบคือ การที่ฝ่ายการเมืองอยากจะให้คนที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเข้ามาเป็นกรรมการในธนาคารแห่งหนึ่งที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินถือหุ้นอยู่ ดร.ธาริษาในฐานะประธานกองทุนจึงบล็อกไม่ให้เข้ามา จึงเป็นเหตุให้ถูกตั้งกรรมการตรวจสอบด้วยข้อหากระทำเข้าข่ายประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งกินเวลากว่า 2 ปี จนเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบใหม่จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่เชื่อถือ ดร.ธาริษาจึงพ้นข้อกล่าวหา

"อยากฝากถึงผู้ว่าการ ธปท. ในปัจจุบันและคนต่อ ๆ ไปว่าการตัดสินใจต้องยึดความถูกต้องเป็นหลัก ไม่ต้องคำนึงถึงผลพวงที่ตามมา ยิ่งหากมีเรื่องที่กระทบต่อชื่อเสียงของ ธปท. ยิ่งต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการตัดสินใจ" ดร.ธาริษาถอดบทเรียนสำคัญในครั้งนั้น

> *"บทบาทหน้าที่ของ ธปท. คือ ดำเนินนโยบายการเงินและดูแลเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงิน แต่พันธกิจของ ธปท. คือการพัฒนาความอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน ฉะนั้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ธปท. จึงไม่ใช่แค่เพียงเรื่องนโยบายการเงินและเสถียรภาพทางการเงินเท่านั้น"*
>
> **ดร.ธาริษา วัฒนเกส**

นโยบายดี บุคลากรมากความสามารถ และประวัติศาสตร์แห่งความดีงาม : แนวคิดสามเสาหลักของ ธปท. แบบประสาร ไตรรัตน์วรกุล

ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 19 (ตุลาคม 2553-กันยายน 2558) จบการศึกษาปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา อดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และอดีตกรรมการผู้จัดการ ธนาคารกสิกรไทย

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. นั้น ดร.ประสารต้องเผชิญกับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ซึ่งยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤตการณ์ซับไพรม์และยูโรโซน ขณะที่ปัญหาเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยเริ่มปรากฏออกมาให้เห็นชัดขึ้นเรื่อย ๆ

ดร.ประสารเริ่มต้นด้วยการอธิบายว่า "สถาบันแบงก์ชาติ" ประกอบด้วย 3 เสาหลัก เสาที่ 1 คือ การมีกรอบนโยบายในการทำงานที่มีความยืดหยุ่น มีธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส และมีเครื่องมือเพียงพอที่จะใช้แก้ปัญหาในขณะนั้น เสาที่ 2 คือ การมีบุคลากรที่มีความสามารถ และระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เสาที่ 3 คือ มีประวัติศาสตร์แห่งความดีงาม หมายถึงเรื่องระบบค่านิยมที่ดี เป็นระบบค่านิยมที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับเสาหลักที่ 1 ดร.ประสารเล่าผ่านประสบการณ์การทำงานในช่วงระหว่างปี 2553-2558 โดยหนึ่งในตัวอย่างที่นำมาเล่าคือ ความท้าทายในเรื่อง financial stability ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ของเศรษฐกิจการเงินไทย

"ขณะนั้นมีการคุยกันว่า จะเข้าใจเรื่องนี้กันอย่างไร ฟอร์มทีมอย่างไร จะต้องมีฝ่ายงานใหม่หรือไม่ จะกล้าออก stability report หรือไม่ ทำให้มีความพยายามเก็บข้อมูลหลายด้าน เพราะการดูอัตราเงินเฟ้ออย่างเดียวคงไม่พอ จึงมีการเก็บข้อมูลทั้งหนี้สินภาคครัวเรือน สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ตลาดสินทรัพย์ ตลาดหุ้น ตลาดอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น และเมื่อโจทย์มีหลายวัตถุประสงค์ ธปท. ต้องมีเครื่องมือเพียงพอ เช่น macroprudential คือเอาเรื่องกำกับดูแลเข้ามา และนำมาสู่ความท้าทายต่อมา คือ แนวทางการพัฒนาระบบการเงินที่เหมาะสม วัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการดูแลการพัฒนาระบบการเงินยังเหมือนเดิม เช่น การพัฒนาตลาดการเงินเพื่อให้เป็นแหล่งระดมทุนที่กว้าง ลึก คล่องตัว ส่วนการพัฒนาระบบสถาบันการเงินเพื่อให้มีการแข่งขันกัน เข้าถึงง่าย ส่วนระบบชำระเงินก็อยากเห็นถูก ดี ปลอดภัย

"...ขณะนั้นเริ่มเห็นสัญญาณและมีโจทย์ใหม่ ๆ ที่ต้องคิดให้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ พวกไอทีที่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทำให้มีคำถามว่า โครงสร้างอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควรจะมีหน้าตาอย่างไร ควรมีมาตรฐานกลางหรือไม่ ระบบอิเล็กทรอนิกส์

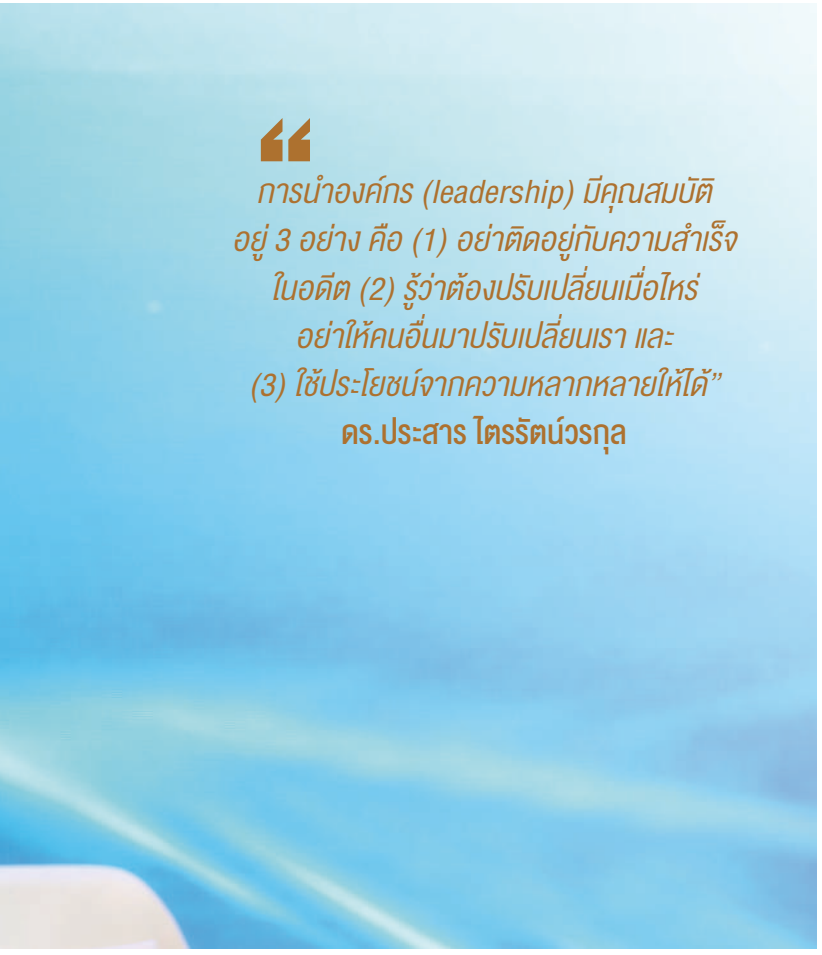

> *การนำองค์กร (leadership) มีคุณสมบัติอยู่ 3 อย่าง คือ (1) อย่าติดอยู่กับความสำเร็จในอดีต (2) รู้ว่าต้องปรับเปลี่ยนเมื่อไหร่ อย่าให้คนอื่นมาปรับเปลี่ยนเรา และ (3) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายให้ได้"*
> **ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล**

จะก้าวหน้าไปแค่ไหน ขณะที่กฎหมายกำกับดูแลมีความครอบคลุมแค่ไหน" ดร.ประสารยกตัวอย่างรูปธรรมเพื่ออธิบายเสาหลักที่ 1

แม้ว่าคำนี้จะหานิยามที่เป็นมาตรวัดแบบแม่นยำไม่ได้ แต่พอพลิกคำถามกลับว่า อยากเห็น financial instability หรือไม่ ทุกคนคงไม่อยากเห็น โดยเฉพาะจุดที่อาจจะทำให้เกิดปัญหาในระบบเศรษฐกิจจนเข้าขั้นวิกฤต คล้ายกับเรื่องสุขภาพคน คุณสุขภาพดีไหม จะวัดด้วยอะไร เราไม่อยากเห็นการล้มป่วยจนเสี่ยงเสียชีวิต แต่คำว่าสุขภาพดีมั้ย หมายถึงระดับน้ำตาลในเลือดเท่าไหร่ ระดับไขมันเป็นอย่างไร ขณะนั้นเป็นเรื่องท้าทายในเชิงความคิดและการติดตาม เพราะถ้าคิดไปถึงเรื่องการพยายามหาทางป้องกันก็ยากพอสมควร" ดร.ประสารเล่าถึงบรรยากาศของการทำงานในช่วงนั้น

สำหรับเสาหลักที่ 2 เรื่องบุคคลกับองค์กร ดร.ประสารมองว่าหัวใจสำคัญของเรื่องนี้คือ การมองเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในภาพกว้างทั้งภายในและภายนอก ธปท. ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการทำงานที่หลากหลาย เช่น ภายใน ธปท. มีการนำ balanced score card มาใช้เพื่อให้สมาชิกในองค์กรรู้ว่างานของแต่ละคนสนับสนุนงานของ ธปท. โดยรวมอย่างไร งานที่ทำมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอะไรบ้าง และมีอะไรที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

"โลกภายนอกมีความก้าวหน้าพัฒนาไปมาก และคงไม่เหมาะที่จะไปปิดกั้นการไล่ล่าตามฝันหรือความกล้าที่จะทำเรื่องที่แตกต่าง talent management ของ ธปท. จึงยังเป็นความท้าทายในเสาหลักที่ 2 นี้ แม้ ธปท. จะยังมีการให้ทุนและมีคนเก่ง ๆ มาร่วมทำงานก็ตาม

เสาหลักที่ 3 ประวัติศาสตร์แห่งความดีงาม ซึ่ง ดร.ประสารเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่มีอายุ 80 ปีอย่าง ธปท. เพราะระยะเวลาที่ยาวนานทำให้ค่านิยมบางอย่างตกผลึกเป็นวัฒนธรรมขององค์กร และมีส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ค่านิยมสามารถเป็นได้ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน ดังนั้น ค่านิยมที่ดีก็ส่งเสริมต่อไป แต่ค่านิยมบางอย่างก็เป็นจุดอ่อน

"...สายตาคนนอกอาจมองว่า คน ธปท. มีหลักการ รอบคอบ ซื่อสัตย์สุจริต ก็ไม่ผิดเท่าไหร่ ...แต่ก็หนีไม่พ้นที่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า คน ธปท. ทำงานบนหอคอยงาช้าง ซึ่งสะท้อนว่าพออยู่สูงก็ไม่ติดดิน ไม่แตะคนอื่น ...ก็เป็นความท้าทายว่าจะกระตุ้นหรือรณรงค์อย่างไร จึงมีความพยายามสร้างค่านิยมเรื่องยื่นมือกับติดดิน"

ที่น่าสนใจยิ่งคือ ดร.ประสารชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมขององค์กรมีส่วนกำหนดวิธีการทำงานนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การประเมินภาพเศรษฐกิจที่นอกจากจะวิเคราะห์จากข้อมูลต่าง ๆ ยังต้อง "ติดดิน" ลงพื้นที่คุยกับผู้ประกอบการ คุยกับชาวบ้าน เพื่อนำข้อมูลมาประเมินภาวะเศรษฐกิจด้วย หรือการ "ยื่นมือ" ก็นำไปสู่การจัดตั้งศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) มีฮอตไลน์ 1213

อย่างไรก็ตาม ที่หนีไม่พ้นคือส่วนที่ 4 ความสำเร็จของสถาบันนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะสามารถบริหารจัดการปัจจัยต่าง ๆ ที่อิงกับ 3 เสาหลักนี้ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับกาลเทศะในขณะนั้นได้ดีมากน้อยแค่ไหน ส่วนที่ 4 นี้เรียกรวม ๆ ว่า leadership

"เรื่อง leadership ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นคุณสมบัติทางเทคนิค แต่ที่สำคัญคือ integrity, honesty และ reliability ซึ่งสำคัญมาก เวลาจะต้องตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ" ดร.ประสารกล่าวทิ้งท้าย

ป้องกัน พัฒนา และสร้างความเป็นเลิศ : การบริหารเศรษฐกิจมหภาคในโลก VUCA ของวิรไท สันติประภพ

ดร.วิรไท สันติประภพ เป็นผู้ว่าการ ธปท. คนที่ 20 (ตุลาคม 2558-กันยายน 2563) จบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา เริ่มทำงานที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และได้กลับมาทำงานในไทยหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โดยเป็นผู้อำนวยการร่วม สถาบันวิจัยเศรษฐกิจ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จากนั้นได้ไปทำงานในองค์กรหลายแห่ง เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ก่อนขึ้นสู่ตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท.

ในฐานะผู้ว่าการ ธปท. ดร.วิรไทต้องรับมือกับการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลอย่างรวดเร็วในภาคการเงิน ความผันผวนและไม่แน่นอนของโลก และการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในช่วงระลอกแรก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างรุนแรง

ในช่วง 5 ปีของ ดร.วิรไทในตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. ภาคการเงินไทยถือว่าเข้มแข็งเป็นอย่างมาก ประเทศไทยสามารถรับแรงปะทะจากเศรษฐกิจโลกได้ค่อนข้างดี มีทุนสำรองระหว่างประเทศในระดับสูง ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล เงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ และเงินเฟ้อก็ต่ำกว่ากรอบเป้าหมายเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายใหญ่ที่ต้องเผชิญ คือ โลกมีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือสูงมาก หรือที่เรียกกันว่า "โลก VUCA" ซึ่งความไม่แน่นอนส่วนใหญ่ก็มาจากปัจจัยภายนอกค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ยในระบบการเงินโลกที่อยู่ในระดับต่ำมากเป็นประวัติการณ์ ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยในไทยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งนำไปสู่การประเมินความเสี่ยงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หรือปัญหาเรื่องภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) ที่ประเทศใหญ่ ๆ มีปัญหาเศรษฐกิจและดำเนินมาตรการหลายอย่างที่มากระทบไทยโดยไม่ตั้งใจ และที่สำคัญคือการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงไปทั่วโลก

> *"ความเป็นอิสระและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของ ธปท. จะมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของ ธปท. ความน่าเชื่อถือจะเกิดได้ ประชาชนต้องเห็นประโยชน์ เห็นถึงผลงานที่ทำ ต้องเปิดใจไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายมากขึ้น และต้องติดดิน"*
>
> **ดร.วิรไท สันติประภพ**

ดังนั้น โจทย์สำคัญของธนาคารกลางในมุมมองของ ดร.วิรไทคือ การมองหาให้เจอว่าความท้าทายด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ที่ไหน และหาทางป้องกัน โดย ดร.วิรไทได้ยกตัวอย่างสำคัญมา 3 เรื่อง คือ ระบบการเงินเงา (shadow banking) หนี้ครัวเรือน และภัยไซเบอร์ ซึ่ง ธปท. ได้ทำงานอย่างเต็มที่เพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเหล่านี้กลายเป็น "ระเบิดเวลา" ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจไทย

"ในด้านเสถียรภาพระบบการเงิน แม้โจทย์ท้าทายจะแตกต่างไปจากเดิม แต่หลักการจะคล้าย ๆ กัน และเป็นสิ่งที่พูดกันมากในแบงก์ชาติช่วง 5 ปีที่ผมเป็นผู้ว่าการ ธปท. คือ เราจะต้องจับควันให้ไว ดับไฟให้ทัน ป้องกันอย่าให้ลาม เป็นหลักการทำงานของเรา" ดร.วิรไทเน้นย้ำถึงหลักการในการบริหารเศรษฐกิจมหภาค

อย่างไรก็ตาม การทำงานเชิงป้องกันเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอต่อการรับมือโลก VUCA ดร.วิรไทเห็นว่า ธปท. ต้องทำงาน "พัฒนา" ด้วย เพราะถ้า ธปท. ไม่จัดการ ปัญหาเชิงโครงสร้างที่บิดเบือนอยู่จะสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ต่อผลิตภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น ธปท. จึงต้องพยายามทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ ขึ้น โดยมีผลงานสำคัญคือการสร้างระบบนิเวศที่จะทำให้เกิดการใช้ระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ตอบโจทย์ของคนไทยโดยรวม โดยเฉพาะคนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมที่ถูกมองข้าม

"บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ มีต้นทุนถูกมาก แต่โครงสร้างที่เป็นอยู่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องคิดค่าบริการ 15-20 บาท และคนที่ต้องเสียมากที่สุดก็คือประชาชนตัวเล็กตัวน้อย เพราะถ้าเป็นตัวใหญ่มักจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียม ถ้าคิดว่าระบบเศรษฐกิจไทยต้องไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัล การทำระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นหัวใจขั้นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัญหาความบิดเบือนของโครงสร้างค่าธรรมเนียมจึงเป็นเรื่องสำคัญ"

งานพัฒนาที่สำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งคือการสร้างความเป็นธรรมให้ประชาชนที่มาใช้บริการทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการออกแนวปฏิบัติ (market conduct) สำหรับการขายผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (เช่น การขายประกันในธนาคาร) การปรับการคิดดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ การเข้าไปดูแลกำกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินบางประเภท ที่เมื่อก่อนเคยคิดว่าไม่ใช่ขอบเขตการดำเนินงานของ ธปท. (เช่น สินเชื่อจำนำทะเบียนรถที่มีผลกระทบต่อประชาชนมาก)

งานกลุ่มสุดท้ายที่เป็นความท้าทายของ ธปท. ในโลก VUCA คือ การสร้างความเป็นเลิศให้กับองค์กรในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ทั้งการสรรหา สร้าง และพัฒนาบุคลากรที่ต้องรู้ลึกและรู้รอบ และการพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ เช่น การนำ data analytics มาใช้จับชีพจรเศรษฐกิจ และการทำนโยบายแบบมีข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence based) สนับสนุน

"นอกจากเรื่องความสามารถแล้ว หัวใจของบุคลากรก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ...ธปท. จะประสบความสำเร็จได้ บุคลากรต้องมีฐานคิด ฐานทำ และฐานใจ สิ่งสำคัญคือฐานใจ เพราะการทำงานของธนาคารกลางต้องเผชิญแรงกดดันหลากหลายด้าน และทุกอย่างที่ทำอยู่ท่ามกลางผลประโยชน์ มีทั้งผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ...ผู้เสียประโยชน์มักจะรวมกลุ่มกันและมากดดัน ธปท. พนักงานจึงต้องมีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจที่สำคัญ" ดร.วิรไทกล่าวถึงเคล็ดลับสำคัญสุดท้ายในการสร้างความเป็นเลิศ

เปิดประเด็นความท้าทายของธนาคารกลางกับงาน BOT-BIS CONFERENCE "CENTRAL BANKING AMIDST SHIFTING GROUND"

เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2565 ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ร่วมกับธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS) จัดงาน BOT-BIS Conference ในหัวข้อ "Central Banking Amidst Shifting Ground" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานครบรอบ 80 ปีของ ธปท. งานนี้ถือเป็นงานใหญ่ระดับโลก โดยได้รับเกียรติจากผู้ว่าการธนาคารกลางจาก 14 ประเทศทั่วโลก ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงขององค์กรระหว่างประเทศ องค์กรในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสถาบันวิจัยเศรษฐกิจ ร่วมหารือเกี่ยวกับการทำหน้าที่ตามพันธกิจหลักของธนาคารกลาง ท่ามกลางบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลง หรือ shifting ground

จุดประสงค์ของการสัมมนานี้คือเป็นเวทีที่ผู้นำทางความคิดทั้งในภูมิภาคและระดับโลก รวมทั้งในประเทศได้แลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นเร่งด่วนของโลก นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายเพื่อต่อยอดความร่วมมือกับต่างประเทศ สะท้อนภาพของ ธปท. ในการเป็นธนาคารกลางที่ดำเนินนโยบายบนหลักการ มีข้อมูลและงานวิชาการสนับสนุน และนำมาประยุกต์ให้สอดรับกับบริบทของประเทศตลาดเกิดใหม่ได้ โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการถ่ายทอดสดให้ผู้สนใจและประชาชนทั่วไปทั้งในและนอกประเทศได้รับชมไปพร้อมกัน

Central Banking Amidst Shifting Ground

ธีมของงานสัมมนาครั้งนี้ คือ Central Banking Amidst Shifting Ground ซึ่งเป็นโจทย์ของธนาคารกลางส่วนใหญ่ในโลกในการทำหน้าที่ตามพันธกิจ (รักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงิน ระบบสถาบันการเงิน ระบบการชำระเงิน) ท่ามกลางบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เหมือนการทำงานบน shifting ground ซึ่งก็คือการเปลี่ยนแปลงภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงินและภูมิรัฐศาสตร์ นำมาสู่คำถามว่า ธนาคารกลางต้องปรับตัวอย่างไรให้สามารถเชื่อมโยง และทำหน้าที่ดูแลระบบเศรษฐกิจการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือ ภายใต้ความท้าทายทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ในการเตรียมการ ธปท. และ BIS ได้ร่วมกันพิจารณารายชื่อผู้ร่วมเสวนาซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดระดับโลกสำหรับแต่ละ session ให้มีการผสมผสานระหว่างมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่น่าสนใจและครอบคลุม ตัวอย่างเช่น ใน session แรกที่เป็นการเสวนาด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อ Mr. Agustín Carstens (General Manager ของ BIS) ซึ่งเป็นประธานของการจัดงานในครั้งนี้ ให้ภาพรวมของเศรษฐกิจและการเงินโลก ในส่วนของผู้เสวนาหลัก คือ Mr. Yi Gang ผู้ว่าการธนาคารกลางจีน ก็ให้มุมมองจากเศรษฐกิจจีนที่ยังค่อนข้างอ่อนแอและจำเป็นต้องใช้นโยบายการเงินในการประคับประคองเศรษฐกิจ ขณะที่ Madam Christine Lagarde ประธานธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank: ECB) กำลังเผชิญปัญหาวิกฤตพลังงานส่งผลให้เงินเฟ้ออยู่ในระดับสูงและจำเป็นต้องใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวดในการควบคุมเงินเฟ้อ ในส่วนของผู้ร่วมเสวนา คือ Mr. Philip Lowe ผู้ว่าการธนาคารกลางออสเตรเลีย เล่าถึงภาวะที่เศรษฐกิจออสเตรเลียขยายตัวได้ดีแต่มีปัญหาเงินเฟ้อสูง ขณะที่ Mr. Perry Warjiyo ผู้ว่าการธนาคารกลางอินโดนีเซีย เป็นตัวแทนของเศรษฐกิจอาเซียนที่เน้นการทำนโยบายแบบผสมผสานทั้งในส่วนของนโยบายการเงิน การคลัง และอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินโดยรวม โดยคำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อไปพร้อมกัน ส่วน Professor Raghuram Rajan จาก University of Chicago ได้ให้มุมมองเชิงหลักการและทฤษฎีของการดำเนินนโยบายได้

ประเด็นสำคัญในงานสัมมนา

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. กล่าวเปิดการสัมมนาโดยเน้นความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินใน 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) บริบทเศรษฐกิจการเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูงจากปัจจัยด้านอุปทานเป็นหลัก (2) กรอบความคิดในการดำเนินนโยบายที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ ทั้งการดำเนินนโยบายการเงินเพื่อดูแลเงินเฟ้อ และการกำกับดูแลภาคการเงินภายใต้กระแสโลกใหม่อย่างดิจิทัล ซึ่งทำให้ธนาคารกลางจำเป็นต้องหาสมดุลระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรมและการดูแลความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน และ (3) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอาจเป็นมิติที่ท้าทายมากที่สุด และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน จากความท้าทายดังกล่าว ธนาคารกลางจึงจำเป็นต้องปรับมุมมองแนวนโยบายและเครื่องมือ เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างตรงจุด ทันการณ์ รวมถึงประสานงานกับหลายภาคส่วนมากขึ้น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ดูแลรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินซึ่งเป็นพันธกิจหลักของธนาคารกลางได้อย่างยั่งยืน

> “Mervyn King, the former Bank of England governor once said that central banking should be boring. That may have been true someday in the past, it may once again be true, but today it is not true. The challenges that we face are not straightforward, the answers to the questions we have to address are not obvious. It will require a steady hand, humility, and staying focused.”
>
> *Mr. Sethaput Suthiwartnarueput, Governor, Bank of Thailand*

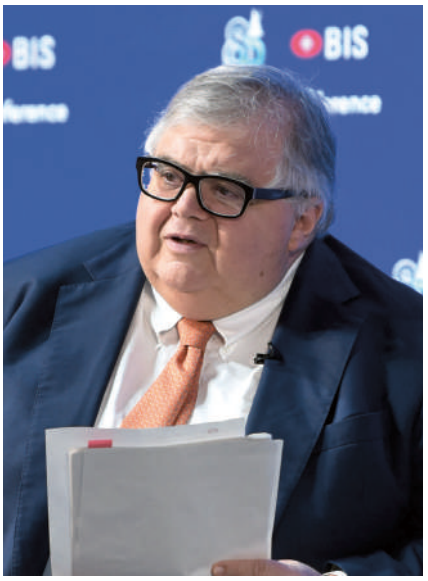

> For central bankers, it has been a very interesting and challenging period. It is the type of environment that one hopes will not arrive. But when it does, it shows the great benefits that central banks can bring to society."
> *Mr. Agustín Carstens, General Manager, BIS*

สำหรับประเด็นความท้าทายระยะสั้น แม้ภาวะเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกัน แต่ผู้ร่วมเสวนาได้เน้นถึงความสำคัญในการดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชน ผ่านการผสมผสานนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน (ในกรณีที่จำเป็น) รวมทั้งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาสมดุลของการสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจควบคู่กับการควบคุมเงินเฟ้อ ทั้งนี้ ยังได้มีการหารือเกี่ยวกับประเด็นภูมิรัฐศาสตร์ทั้งในยุโรปและการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ซึ่งจะเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อเศรษฐกิจโลกจากการแบ่งขั้วอำนาจ และการเกิดกระแสทวนกลับของโลกาภิวัตน์ (deglobalization) โดยผู้เสวนาได้เสนอให้องค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ มีบทบาทในการช่วยสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ (multilateralism) และโลกาภิวัตน์ (globalization) มากขึ้น

> Given exceptional uncertainty, what we central bankers have to do is actually delivering monetary policy that anchors expectations so those expectations remain moored to target."
> *Madam Christine Lagarde, President, European Central Bank*

ในส่วนของความท้าทายระยะยาว มีการหารือใน 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) **ประเด็นดิจิทัล** การสร้างสมดุลของนโยบายด้านดิจิทัลของธนาคารกลาง ระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรมและการบริหารความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ภาคการเงินนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการ และเอื้อให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งทำให้เกิดการแข่งขันจากผู้เล่นรายเล็กที่มีความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีใหม่ ๆ ภายใต้การบริหารความเสี่ยงทั้งต่อระบบการเงินและผู้ใช้บริการ โดยเห็นว่าควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ภาคการเงินสามารถใช้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้นด้วยต้นทุนที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองต่อการพัฒนา Central Bank Digital Currency (CBDC) ซึ่งหลายประเทศอยู่ในช่วงการศึกษาหรือทดสอบการใช้งานในการโอนเงินระหว่างประเทศ (cross-border payment) การใช้งานระหว่างสถาบันการเงิน (wholesale CBDC) และการใช้งานสำหรับรายย่อย (retail CBDC) ซึ่งผู้ร่วมเสวนาส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ชัดเจนในการใช้ CBDC สำหรับธุรกรรมโอนเงินระหว่างประเทศและการใช้งานระหว่างสถาบันการเงิน โดยเฉพาะการลดระยะเวลาและต้นทุนการทำธุรกรรม เพิ่มความโปร่งใสของธุรกรรม และรองรับการใช้งานในรูปแบบอื่นที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

ภาพ : Wikipedia

> Sometimes, innovation brings new technologies that are a solution to longstanding problems. Even if they are not the best solution, their arrival can incentivize and unlock the adoption of alternative solutions."
>
> *Professor Susan Athey, Stanford University*

(2) นโยบายดูแลเสถียรภาพของสถาบันการเงินและระบบการเงิน เช่น การกำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรฐาน การวิเคราะห์สถานการณ์และทดสอบภาวะวิกฤตด้านสภาพภูมิอากาศ (climate scenario analysis and stress testing) ต่อภาคการเงิน รวมทั้งการส่งเสริมให้สถาบันการเงินเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ผู้ร่วมเสวนาเห็นความสำคัญของการจัดสรรเงินทุนให้กิจกรรมที่อยู่ระหว่างปรับตัว รวมถึงเน้นการให้ความช่วยเหลือเรื่องการยกระดับความรู้ โดยเฉพาะแก่ SMEs โดยธนาคารกลางสามารถมีบทบาทสนับสนุนให้เกิดการจัดสรรเงินทุนด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมมากขึ้น ผ่านการประสานความร่วมมือกับธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคี (multilateral development banks) รวมถึงกองทุนสถาบัน (institutional fund) เพื่อดึงดูดเงินทุนจากภาคเอกชนมากขึ้น

(2) **ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** (climate change) ที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะเงินเฟ้อและการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะต่อไป โดยธนาคารกลางในฐานะผู้ดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินต้องทำความเข้าใจและเตรียมรับมือกับผลกระทบดังกล่าว รวมถึงเพิ่มบทบาทเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ ในการดำเนินนโยบายของธนาคารกลางเพื่อรับมือกับความท้าทายนี้ อาจครอบคลุมทั้ง (1) นโยบายการเงินเพื่อดูแลผลกระทบของ climate change ต่อผลผลิตทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อ และ

สีสันของงานนี้อยู่ที่การถกประเด็นอย่างเปิดเผยและเป็นกันเองของผู้ร่วมเสวนา รวมทั้งการตอบคำถามที่น่าสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุม โดยท่านสามารถรับชมงานสัมมนาย้อนหลังได้ผ่านช่องทาง Facebook และ YouTube ของ ธปท.

> Long after the problems of war, pandemic, and inflation are behind us, the climate crisis will still be with us. Reaching net zero will require a structural change in global economy, in every sector, on the scale of the Industrial Revolution - and we know that for all the great things it produced for us, the Industrial Revolution was a very challenging transition."
>
> *Mr. Ravi Menon, Managing Director, Monetary Authority of Singapore and Chair of the Network for Greening the Financial System (NGFS)*

ผู้เขียน : รัญชนา พงศาปาน
ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ มีแพสชันในงานด้านต่างประเทศ โดยเป็นผู้ประสานงานหลักกับ BIS ในการจัดงาน BOT-BIS Conference มีประสบการณ์ทำงานกับ IMF หลายปี และปัจจุบันเป็น Principal Economist (Group Head) ที่ AMRO สิงคโปร์

HAPPY NEW YEAR!!

ส่งความสุขปีใหม่ให้ตัวเอง เก็บเงินให้สำเร็จตามเคล็ดลับนี้

ในช่วงใกล้ปีใหม่ของทุกปี หลายคนคงเตรียมตั้งเป้าหมายในปีใหม่ หรือที่เรียกว่า New Year's Resolution กันแล้ว ที่ผ่านมาอาจจะทำสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้บ้างหรือไม่สำเร็จบ้าง แต่อย่างน้อยการตั้งเป้าหมายก็ทำให้เรามีแรงผลักดันที่จะไปให้ถึง

เป้าหมายส่วนใหญ่ที่คนนิยมตั้งเป็นเป้าหมายในปีใหม่ เช่น การดูแลสุขภาพร่างกาย การแก้นิสัยบางอย่าง แต่อีกเรื่องหนึ่งที่เราไม่ควรมองข้ามก็คือ เป้าหมายทางการเงิน

เป้าหมายทางการเงินอาจมีได้หลายแบบขึ้นอยู่กับความปรารถนาหรือความฝันที่แต่ละคนอยากทำให้สำเร็จ ซึ่งมักจะเป็นการออมหรือการลงทุนเพื่อเป้าหมายบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อบ้าน ซื้อรถ เกษียณสุข หรือท่องเที่ยว แต่การตั้งเป้าหมายทางการเงินที่ดีนั้น จะต้องเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ สามารถทำให้สำเร็จได้ สมเหตุสมผล และมีกำหนดกรอบเวลาแน่นอน รวมถึงควรมีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายทางการเงินต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง นอกจากนี้ ยังสามารถแบ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้น (น้อยกว่า 1 ปี) ตัวอย่างเช่น ต้องการเก็บเงินออมเผื่อฉุกเฉินเป็นเงิน 30,000 บาทภายใน 1 ปี เป้าหมายระยะกลาง (มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี) อาทิ ต้องการเก็บเงินเพื่อใช้เป็นเงินดาวน์ซื้อบ้าน จำนวน 500,000 บาทภายใน 3 ปี หรือเป้าหมายระยะยาว (มากกว่า 3 ปี) เช่น ต้องการมีเงินเก็บเมื่อเกษียณอายุ จำนวน 10 ล้านบาท

ตัวอย่างตัวช่วยในการเก็บเงินก้อนที่อยากแนะนำให้แก่มือใหม่หัดออมเงิน คือ บัญชีเงินฝากปลอดภาษี ซึ่งกำหนดให้เราต้องฝากเงินในจำนวนที่เท่ากันทุกเดือน (อาจมีการกำหนดขั้นต่ำ เช่น 500-1,000 บาท) ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เช่น 24 เดือน หรือ 36 เดือน ซึ่งธนาคารมักจะให้ดอกเบี้ยที่สูงกว่าเงินฝากประเภทอื่น[1] และบางธนาคารอาจมีบริการโอนเงินอัตโนมัติจากบัญชีที่เราแจ้งไว้เพื่อไปเก็บออมในบัญชีเงินฝากปลอดภาษี เป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างวินัยการออมที่ดีด้วย โดยหากมีการฝากอย่างน้อย 24 เดือน แต่ไม่เกิน 25,000 บาทต่อเดือน และรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 600,000 บาท จะได้รับยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก 15% จึงเป็นอีกหนึ่งทางที่ทำให้เงินงอกเงย และช่วยให้สามารถเก็บเงินก้อนได้

เคล็ดลับอีกอย่างในการออมเงินให้สำเร็จได้ตามที่ตั้งใจไว้ก็คือ หากเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุยังน้อยและออมจนเป็นนิสัยอย่างสม่ำเสมอ เราจะสามารถไปถึงเป้าหมายทางการเงินได้อย่างสบาย ๆ ด้วยจำนวนเงินออมต่อเดือนที่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับการเริ่มต้นออมเมื่ออายุมากขึ้น ตัวอย่างเช่น หากเราต้องการมีเงินก้อนตอนอายุ 60 ปี ประมาณ 1.5 ล้านบาท แล้วเริ่มออมตั้งแต่เริ่มทำงานตอนอายุ 25 ปี โดยเก็บเงินทุกเดือน (สมมติว่าได้รับผลตอบแทน 3% ต่อปี) เราจะเก็บเงินประมาณเดือนละ 2,000 บาท แต่หากเราเพิ่งมาเริ่มต้นออมเงินตอนอายุ 45 ปี เราจะต้องออมเงินถึงเดือนละประมาณ 6,500 บาท ถึงจะได้เงินเก็บในจำนวนใกล้เคียงกันเมื่อเกษียณอายุ ซึ่งเราสามารถคำนวณและวางแผนเพื่อออมเงินอย่างคร่าว ๆ ได้ที่โปรแกรมคำนวณเงินออมของศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) ได้ที่เว็บไซต์ 1213.or.th

สแกนเพื่อเข้าสู่โปรแกรมคำนวณเงินออม

สำหรับบางคนที่เลือกไปถึงเป้าหมายด้วยการแบ่งเงินออมส่วนหนึ่งไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าเงินฝาก เช่น ตราสารหนี้ ตราสารทุน หรือกองทุนรวม เพื่อสร้างผลตอบแทนและกระจายความเสี่ยงไม่ให้กระจุกตัวอยู่ในเงินฝากเพียงอย่างเดียว สัดส่วนที่เหมาะสมของเงินที่ควรแบ่งไปลงทุนนั้นจะขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ของแต่ละบุคคลด้วย โดยวิธีการลงทุนสำหรับมือใหม่ที่นิยมกันคือการลงทุนแบบ Dollar Cost Averaging (DCA) ด้วยการทยอยลงทุนเป็นประจำในจำนวนที่เท่า ๆ กันทุกเดือน โดยไม่สนใจว่าราคาสินทรัพย์ลงทุนในขณะนั้นจะเป็นเท่าไหร่ เพื่อสร้างวินัยการออม เฉลี่ยต้นทุนในการลงทุน และลดความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาในแต่ละช่วงเวลาได้

ที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างของการออมเงินและการลงทุนเพียงบางส่วนเท่านั้น หากมีความสนใจเกี่ยวกับการออมและการลงทุน ควรศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจลงทุน โดยสามารถหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (setinvestnow.com) และพิจารณาเลือกการออมและการลงทุนที่เหมาะสมกับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

การวางแผนการเงินโดยเริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมายทางการเงิน จัดทำแผน เริ่มต้นออมเงิน และจัดสรรเงินลงทุน เป็นการเริ่มต้นใส่ใจดูแลตัวเองอย่างหนึ่ง เพื่อให้เรามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ถือเป็นการให้ของขวัญทางการเงินแก่ตัวเองในวันปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง เพราะวันปีใหม่ถือเป็นจุดเริ่มของปี ซึ่งเหมาะสำหรับการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้

เป้าหมายทางการเงิน

เป้าหมายระยะสั้น
(น้อยกว่า 1 ปี)
เช่น เงินออมเผื่อฉุกเฉิน
จำนวน 30,000 บาท

เป้าหมายระยะกลาง
(มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี)
เช่น เงินดาวน์ซื้อบ้าน
จำนวน 500,000 บาท

เป้าหมายระยะยาว
(มากกว่า 3 ปี)
เช่น เงินเก็บเมื่อเกษียณอายุ
จำนวน 10 ล้านบาท

[1] หากต้องการเปรียบเทียบเงื่อนไขและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทต่าง ๆ ทั้งสถาบันการเงินเดียวกันหรือต่างสถาบัน เราสามารถใช้โปรแกรมเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ของ ศคง. ได้ที่เว็บไซต์ 1213.or.th ซึ่งนอกจากจะสามารถเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์เงินฝากแล้ว ยังสามารถเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์บัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ได้อีกด้วย

การเดินทางของ ManA จากธุรกิจครอบครัว สู่ตำนานของฝากพรีเมียม

หากพูดถึงลูกชิ้นปลาที่ “อร่อย สด สะอาด ไม่มีกลิ่นคาว” จากภาคใต้ หลาย ๆ คนคงนึกถึงลูกชิ้นปลาแมนเอ (ManA) แต่มีน้อยคนที่จะทราบแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากธุรกิจท้องถิ่นที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วกว่า 30 ปี ถือเป็นหนึ่งในของฝากสุดพรีเมียมของจังหวัดสงขลา และยังเป็นไอเทมติดตู้เย็นของหลายครัวเรือน แต่ก่อนที่จะมาเป็นแบรนด์ที่ได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพ เส้นทางการทำธุรกิจของ ManA ที่ผ่านมามีเรื่องราวมากมาย ต้องผ่านร้อนผ่านหนาว ฝ่าฟันอุปสรรค รวมถึงการพัฒนาและปรับตัวจนกลายมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน

ธุรกิจครอบครัว พัฒนาการจากรุ่นสู่รุ่น

จากคำบอกเล่าของสองพี่น้องทายาทธุรกิจรุ่นปัจจุบัน **คุณสุมนา ศรีพิทักษ์** และ**คุณณัฐวิช ศรีพิทักษ์** เล่าว่าเส้นทางธุรกิจของ ManA หรือ บริษัท แมน เอ โฟรสเซน ฟูดส์ จำกัด ถูกส่งต่อและพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ย้อนไปยังจุดเริ่มต้นการทำธุรกิจของครอบครัวในรุ่นคุณปู่ ที่เริ่มจากการทำธุรกิจประมงที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งในตอนนั้นเป็นการส่งออกวัตถุดิบแบบแช่เยือกแข็ง (freezing) และสัตว์น้ำบางส่วนก็นำขึ้นท่าเรือที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากใกล้กับประเทศมาเลเซีย สามารถส่งออกได้สะดวก

ต่อมา **คุณมานะ ศรีพิทักษ์** ทายาทรุ่นที่ 2 เข้ามาสืบทอดกิจการ ได้ขยายกองเรือประมงพาณิชย์จนมีมากถึง 50 ลำ ใหญ่ติดอันดับ 1 ใน 5 ของภาคใต้ ออกจับสัตว์น้ำทั้งในไทยและไปไกลถึงน่านน้ำมาเลเซีย อินโดนีเซีย และโอมาน ทั้งปลาและหมึกจะถูกนำขึ้นท่าเรือที่จังหวัดสงขลา และส่งไปขายที่ตลาดมหาชัย

ซึ่งเป็นแหล่งซื้อขายและแปรรูปอาหารทะเลสำคัญของไทย รวมถึงส่งออกไปยังต่างประเทศที่ตลาดญี่ปุ่นและยุโรปในรูปแบบแช่เยือกแข็ง นอกจากนี้ ช่วงปี 2520 ยังพัฒนาต่อยอดธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องครบวงจร ทั้งโรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานปลาป่น และห้องเย็นเพื่อเก็บรักษาวัตถุดิบ ในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด ปลาป่นแป๊ะแซ

ทายาทธุรกิจรุ่นปัจจุบันเริ่มเข้ามารับช่วงธุรกิจเมื่อประมาณ 5 ปีก่อน คุณสุมนาเล่าว่า คุณพ่อ (คุณมานะ) ได้วางรากฐานในการรับช่วงต่อกิจการโดยส่งตนเองไปเรียนต่อยังประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจคู่ค้า เนื่องจากเป็นตลาดหลักและมีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนาน ขณะที่คุณณัฐวิชซึ่งเป็นลูกชายคนเล็ก แม้จะไม่ได้ให้เรียนด้านการบริหารโดยตรง แต่คุณพ่อใช้วิธีชวนลูกชายเข้าบริษัททุกวันตั้งแต่ยังเล็ก ถือเป็นการปูพื้นฐานให้ซึมซับและเรียนรู้ความเป็นนักธุรกิจไปในตัว

เพิ่มมูลค่าด้วยการเข้าสู่ธุรกิจแปรรูปอาหารทะเล

หลังจากทำกองเรือประมงพาณิชย์ประสบความสำเร็จ คุณสุมนาเล่าว่าคุณพ่อต้องการเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารทะเลที่มี จึงพัฒนาธุรกิจแปรรูปอาหารทะเลขั้นต้นจากวัตถุดิบปลาที่เป็นจุดแข็งของบริษัท เนื่องจากมีปริมาณมากและคุณภาพดี จึงร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศญี่ปุ่นมาถ่ายทอดภูมิปัญญาในการผลิต “ซูริมิ (surimi)” หรือเนื้อปลาบดสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตลูกชิ้น ทั้งการคัดเลือกปลา วิธีการแล่ปลา และขั้นตอนการแปรรูป เพื่อให้ได้ซูริมิที่มีคุณภาพดี โดยตลาดในช่วงแรกเป็นตลาดส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นทั้งหมด เนื่องจากในตอนนั้นคนไทยยังไม่รู้จักซูริมิ และการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปยังไม่เป็นที่นิยม การส่งออกซูริมิในขณะนั้นดำเนินไปได้ด้วยดี และในปี 2532 จึงได้ก่อตั้ง บริษัท แมน เอ โฟรสเซนฟู้ดส์ จำกัด หรือ ManA ขึ้นมา

ต่อยอดจากความชอบส่วนตัวสู่การพัฒนาสินค้าแปรรูปขั้นกลาง

ผลิตภัณฑ์แรกของ ManA ที่ทำจากซูริมิและนำออกสู่ตลาดในประเทศ ได้แก่ ลูกชิ้นปลากลม คุณณัฐวิชเล่าด้วยความภาคภูมิใจว่าคุณพ่อมีแรงบันดาลใจในการทำผลิตภัณฑ์มาจากความชอบส่วนตัว ที่ชอบรับประทานลูกชิ้นปลา จึงพัฒนาลูกชิ้นปลาขึ้นเองจากวัตถุดิบซูริมิที่มีคุณภาพดีอยู่แล้ว ทำให้ได้ลูกชิ้นปลาที่ดีและไม่มีกลิ่นคาว โดยเริ่มวางจำหน่ายในภาคใต้ก่อน ผลตอบรับช่วงแรกไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากผู้บริโภคยังคุ้นชินกับลูกชิ้นปลาที่มีกลิ่นคาว และคิดว่าลูกชิ้นปลาที่ไม่มีกลิ่นคาวเป็นลูกชิ้นที่ไม่ได้ผลิตจากเนื้อปลาแท้ ทำให้การขยายตลาดภายในประเทศค่อนข้างข้า แต่ด้วยความเชื่อที่ว่าคุณภาพสินค้าเป็นสิ่งที่สำคัญในการทำธุรกิจ จึงพยายามพูดคุยเข้าหาลูกค้าเพื่อทำความเข้าใจ เสริมบริการหลังการขาย หากสินค้ามีปัญหาสามารถเปลี่ยนได้ภายใน 24 ชั่วโมง ทำให้สินค้าได้รับการยอมรับมากขึ้น

ฝ่ามรสุมธุรกิจประมงไทย

ในขณะที่การแปรรูปอาหารทะเลกำลังเริ่มต้นไปได้ด้วยดี ธุรกิจประมงซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญของบริษัทกลับเผชิญความท้าทายมาตลอด ตั้งแต่ยุคที่ราคาน้ำมันซึ่งเป็นต้นทุนหลักปรับสูงขึ้นมาก ปัญหาการขาดแคลนแรงงานของเรือประมง ตลอดจนมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี (Non-tariff Barriers: NTBs) ทำให้ปริมาณวัตถุดิบสัตว์น้ำลดลง ต้นทุนการทำธุรกิจสูงขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนกระทบต่อการทำธุรกิจประมงและการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ

คุณมานะและครอบครัว

เรือประมงพาณิชย์ของ ManA ที่ยังออกหาปลาอยู่

นอกจากนี้ กระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนก็มีเข้ามาเป็นระลอก ทำให้ธุรกิจประมงต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอด เริ่มตั้งแต่เมื่อเกือบ 30 ปีก่อนที่มีกระแสอนุรักษ์เต่าทะเล เรือประมงที่จับกุ้งทะเลจึงต้องติดตั้งเครื่องมือแยกเต่าทะเล (Turtle Excluder Devices: TEDs) ทำให้ต้นทุนการทำประมงสูงขึ้น คุณณัฐวิชยังเสริมด้วยว่าลูกหลานคนทำประมงทุกคนจะรู้จักเครื่องมือ TEDs ผ่านเรื่องในหนังสือการ์ตูนของวงการประมงที่เล่าขานต่อกันมาเรื่อย ๆ และต่อมาในปี 2557 ไทยถูกประเมินด้านสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report) จากสหรัฐอเมริกาให้อยู่ในระดับ tier 3 ทำให้ภาครัฐพยายามแก้ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในธุรกิจประมงไทยทั้งระบบ เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคประมงและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง หลังจากนั้นไม่นาน สหภาพยุโรป (EU) ก็ประกาศให้ "ใบเหลือง" กับไทยจากปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม หรือ IUU Fishing (Illegal Unreported and Unregulated) ทำให้เกิดการปฏิรูปอุตสาหกรรมและกองเรือประมงไทยครั้งสำคัญ กองเรือประมงพาณิชย์ของ ManA ที่เคยมีมากถึง 50 ลำ จึงเหลือเพียง 40 ลำ และปัจจุบันมีเพียง 5 ลำที่ออกทะเลหาปลาในน่านน้ำ ธุรกิจจึงจำเป็นต้องปรับตัว จากเดิมที่เคยหาวัตถุดิบป้อนโรงงานแปรรูปเอง ต้องเปลี่ยนมาซื้อวัตถุดิบจากแหล่งอื่น และมุ่งเน้นธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปเพียงอย่างเดียว ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายตลาดใหม่ ๆ ขณะที่เรือบางส่วนก็ถูกปรับไปเป็นเรือนำเที่ยวในทะเลอ่าวไทยแทน

ปรับหางเสือเดินหน้า มุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์

ในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปก็ต้องเท่าทัน ทำให้บริษัทมุ่งเน้นเรื่องการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งทั้ง 2 คนย้ำว่า หลักการสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยึดถือมาโดยตลอดคือ "เน้นธรรมชาติ" ไม่ปรุงแต่งมากเกินจำเป็น และวัตถุดิบต้องมีคุณภาพดี เพราะได้รับการปลูกฝังจากคุณพ่อเสมอว่า "เรากินของดีที่บ้านอย่างไร ลูกค้าก็ต้องได้กินของดีแบบนั้น" ซึ่งก็ตอบโจทย์ผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้นในปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านั้น การเป็นคนรุ่นใหม่ผนวกกับการศึกษาด้านอุตสาหกรรมอาหารโดยตรงของคุณณัฐวิช ทำให้มีแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ จากประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ในโรงงานอยู่เสมอ เพื่อช่วยให้พนักงานทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากคุณภาพของสินค้าที่ดีแล้ว อีกหนึ่งหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจ คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย ManA มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เริ่มตั้งแต่ช่วงแรกที่มีซูริมิเป็นผลิตภัณฑ์หลักและส่งออกทั้งหมด ในบางช่วงจึงต้องเผชิญกับภาวะของตลาดต่างประเทศและค่าเงินที่ผันผวน ทำให้ต้องมีการปรับผลิตภัณฑ์และหันมาทำตลาดในประเทศ โดยมีแนวคิดให้เข้าถึงง่ายและสะดวก ผ่านช่องทางร้านค้ารายย่อย ตลาดสด ไปจนถึงการตั้งร้านค้าปลีกในสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง เนื่องจาก

รถขนส่งสินค้าของบริษัทต้องจอดเพื่อเติมน้ำมันอยู่แล้ว และยังเป็นศูนย์รวมของนักเดินทาง ทำให้ปัจจุบันมีร้านค้าในสถานีบริการน้ำมันจังหวัดสงขลา จำนวน 6 แห่ง และ 1 แห่ง ในท่าอากาศยานนานาชาติหาดใหญ่

บริษัทยังขยายตลาดไปในภูมิภาคอื่น ๆ โดยเปิดร้านจำหน่ายและกระจายสินค้าในกรุงเทพฯ จับมือกับคู่ค้าในภาคเหนือที่นำสินค้า ManA ไปบรรจุใหม่เพื่อขายเป็นสินค้าพรีเมียม และล่าสุดจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในช่วงที่ผ่านมา การค้าออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด บริษัทจึงเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ Food Panda Robinhood และ Shopee อีกด้วย

ยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมสร้างคนและสังคมให้เติบโตไปด้วยกัน

การเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญที่ ManA ยึดถือมาตลอดโดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างหนึ่งคือ บริษัทมีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธีด้วยการทำบ่อบำบัดน้ำเสีย และความเชื่อที่ว่า "ขยะคือกำไร (waste is gain)" จึงนำของเสียจากปลาในกระบวนการผลิตมาทำปุ๋ยอินทรีย์แจกชุมชนรอบโรงงานเพื่อนำไปทำการเกษตร เป็นการช่วยชาวบ้านลดต้นทุนการผลิตไปในตัว

นอกจากนี้ บริษัทยังสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นการผลักดันให้มีการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจกับธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) อย่างสม่ำเสมอ เพราะรากฐานสำคัญในการดำเนินธุรกิจคือการสนับสนุนให้ชุมชนและสังคมเติบโตไปพร้อมกัน

หนึ่งในหลักการทำงานที่ทั้งคุณสุมนาและคุณณัฐวิชให้ความสำคัญตามแนวทางการทำงานของคุณพ่อ คือ เรื่องของ "คน" โดยการดูแลความเป็นอยู่ของพนักงาน เข้าถึงพนักงานทุกระดับ เพื่อให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ดังเช่นในช่วงที่โควิด 19 ระบาดหนัก และทางจังหวัดขอความร่วมมือจากโรงงานให้ดำเนินมาตรการ Bubble & Seal[1] ผู้บริหารก็พยายามจัดเตรียมสถานที่พัก รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อดูแลพนักงานทุกคนที่ต้องถูกกักตัวอยู่ในโรงงาน

นอกจากนี้ บริษัทยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะความรู้ทางการเงินให้กับพนักงาน เนื่องจากคุณมานะมองว่าหากพนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดี บริหารจัดการรายได้และรายจ่ายได้อย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลดีต่อการทำงานของบริษัทในภาพรวม ธปท. จึงมีโอกาสได้ร่วมมือกับบริษัทในการหาแนวทางส่งเสริมการจัดการความรู้ทางการเงินที่เหมาะสมให้กับกลุ่มที่เพิ่งเริ่มต้นทำงาน (first jobber) และด้วยวิสัยทัศน์ที่ใส่ใจคนของบริษัท ทำให้เห็นอัตราการหมุนเวียนพนักงาน (turnover rate) อยู่ที่เพียง 3% เท่านั้น

จากไต้ก๋งสู่ลูกชิ้นปลาขวัญใจคนใต้ ตลอดเส้นทางการดำเนินธุรกิจอันยาวนานต้องเผชิญกับวิกฤตมาหลายครั้ง แต่ก็สามารถฝ่าฟันแล้วก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้นได้เสมอ เคล็ดลับของการอยู่ในตลาดมาได้อย่างยาวนาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวิสัยทัศน์ของผู้นำ ที่เตรียมพร้อมรับมือและปรับตัวในทุกสถานการณ์ อีกส่วนคือการสร้างธุรกิจให้เข้มแข็งจากภายใน ความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานเป็นพื้นฐานให้เกิดการเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน จนปัจจุบันกลายเป็นอีกหนึ่งธุรกิจในตำนานของภาคใต้

1

2

3

1 ผลิตภัณฑ์ลูกชิ้นปลาของบริษัท
2 ไลน์กระบวนการผลิตลูกชิ้นปลาในโรงงาน
3 กิจกรรมโครงการ Fin.ดี Happy Life!!! ที่ ธปท. จัดอบรมความรู้ทางการเงินให้กับพนักงานบริษัทกลุ่ม first jobber

[1] มาตรการ Bubble and Seal ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เป็นการควบคุมการระบาดของโรคในสถานประกอบการ เรือนจำ หรือที่พักคนงาน ที่มีคนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำมากกว่า 500 คนขึ้นไป โดยต้องดำเนินกิจการภายใต้การปฏิบัติตามมาตรการควบคุมป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด เช่น ควบคุมการเดินทางระหว่างที่ทำงานกับที่พักอาศัย คนงานไม่สามารถแวะกลางทางได้ เมื่อกลับถึงที่พักแล้วต้องอยู่ภายในเคหะสถานเท่านั้น

“ศิลปินคนพิเศษ” ร่วมแสดงงานศิลปะฉลอง 80 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพวาดสีสดใสสะดุดตาฝีมือของเยาวชนผู้มีความต้องการพิเศษจากมูลนิธิ ณ กิตติคุณ ได้สร้างความประทับใจต่อผู้พบเห็นจนชักพาให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มาติดต่อเพื่อขอให้สร้างสรรค์และนำผลงานไปจัดแสดงในโอกาสพิเศษครบรอบ 80 ปี ธปท. พระสยาม BOT MAGAZINE ฉบับนี้ จึงชวนครูปุ๊-สนทนี นทพล ตัวแทนจากมูลนิธิ ณ กิตติคุณ มาร่วมบอกเล่าวิธีการทำงานรวมถึงความภาคภูมิใจที่ศิลปินคนพิเศษจากมูลนิธิได้ร่วมแสดงความสามารถในโอกาสสำคัญ

ศิลปะกับ “บุคคลพิเศษ” เครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการและสื่อสาร

“Every child is an artist... - เด็กทุกคนล้วนเป็นศิลปิน...”
- ปาโบล ปิกัสโซ

ถ้อยคำที่ศิลปินเอกระดับโลกได้เคยกล่าวไว้ไม่ใช่เรื่องเกินจริง โดยเฉพาะที่มูลนิธิ ณ กิตติคุณ ซึ่งไม่เพียงเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เป็นศิลปิน หากแต่ใช้งานศิลปะเป็นเครื่องมือชั้นยอดในการเสริมสร้างพัฒนาการ ส่งเสริมการสื่อสาร อีกทั้งยังเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากครอบครัวต่าง ๆ โดยจะเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาและใช้ชีวิตตามศักยภาพและความสามารถที่มี ร่วมกับเพื่อน ๆ ผ่าน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ ดนตรี ศิลปะ การออกกำลังกาย และเบเกอรี

“เราใช้ศิลปะเข้ามาฝึกพัฒนาการของกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเวลา 18 ปีแล้ว ช่วงแรกจะไม่เหมือนการเรียนศิลปะเลย เด็ก ๆ จะวิ่งขึ้นวิ่งลง ไปอยู่ใต้โต๊ะบ้าง เราพยายามปรับจนกระทั่งเด็กสามารถนั่งเรียนได้ สามารถใช้มือวาดภาพได้ ใช้ศิลปะช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสการมองเห็น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมอง ตา มือ เดี๋ยวนี้บรรยากาศในห้องศิลปะจึงเรียบง่าย สบาย แล้วก็มีความสุขด้วย บางคนเขาก็อยากจะฟังเพลงไปด้วย วาดไปด้วย มีความสุขในการทำงาน”

ในส่วนของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น ครูปุ๊อธิบายว่ารูปแบบการสร้างงานของพวกเขา คือการช่วยสร้างความเป็นนายช่างที่ถนัดวาดตามต้นแบบและใส่ลายมือเฉพาะตัวเพิ่มเติมลงไป ซึ่งอาจจะต่างจากศิลปะบำบัดของเด็กพิเศษซึ่งเน้นให้บุคคลพิเศษสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดจินตนาการของตนเอง

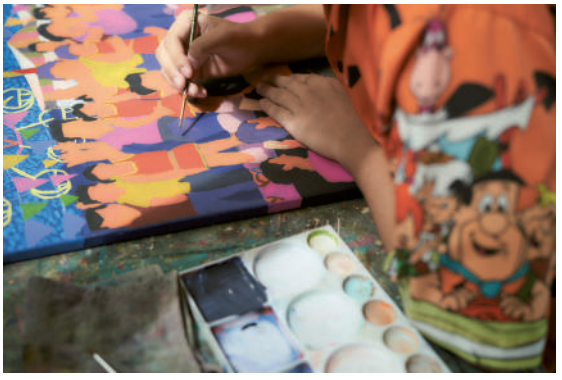

"ด้วยลักษณะอาการของออทิสติก สมองส่วนของการสื่อสารนั้นมีปัญหา ทำให้เขาจะฟังคำสั่งได้ช้า ก่อนจะทำอะไรได้ต้องประมวลคำสั่งนาน หรือการที่เราจะสอนอะไรที่เป็นวิชาการจึงไม่ได้เลย เพราะเขาไม่เข้าใจภาษาการสื่อสาร เราจึงเปลี่ยนวิธีการเป็นให้เขาสามารถที่จะทำตามเราได้ ด้วยการให้คุณครูวาดให้ดูหน้าชั้นเรียน แล้วนักเรียนวาดตาม โดยเลือกหัวข้อต่าง ๆ มาให้เขาได้พัฒนาลองวาดโน่นวาดนี่อย่างหลากหลาย เพื่อจะได้มีความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เรื่อย ๆ เช่น บางคนอาจจะวาดเพนกวินไม่ได้ แต่วาดม้าได้ บางคนอาจจะวาดอยู่รูปแบบเดียว ให้วาดทีไรก็วาดรูปเดิมทุกครั้ง ก็จะไม่มีการพัฒนาเกิดขึ้น รูปแบบการทำงานศิลปะของที่นี่ เด็กจึงเป็นเหมือนนายช่างที่สามารถวาดภาพออกมาสวยงามตามที่โค้ชหรือครูศิลปะวางแนวทางไว้ได้ และยังทำงานร่วมกับคนอื่นได้สบายมาก

"หลังจากฝึกวาดรูปมาเรื่อย ๆ ต่อมาก็มีการขายภาพวาดที่พวกเขาวาด ซึ่งถ้าหากภาพของเขาขายได้ ก็จะได้รับส่วนแบ่ง 30% ส่วนอีก 30% มอบให้โค้ชหรือครูที่เราไปขอให้เขามาช่วยสอน แล้วต่อไปในอนาคตหากขายภาพได้มากขึ้น เราก็อยากปรับให้น้องได้รับรายได้มากขึ้น ตอนนี้สถานะของน้อง ๆ หลายคนจึงเหมือนคนที่ทำงานแล้ว บางคนเวลาออกมาทำกิจกรรมกับเราก็จะบอกที่บ้านว่า เขาไปทำงานนะไม่ได้มาเรียน ซึ่งเราก็อยากให้เขามองตัวเองแบบนั้นด้วย เพราะเป้าหมายเราคือต้องทำให้เขาทำงานได้ เพื่อคนที่เป็นบุคคลพิเศษจะเป็นคนได้เต็มคน ซึ่งจะเป็นอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถทำงานได้ คนเราเกิดมาต้องทำงาน นั่นคือหลักการของเรา"

จากหนึ่งภาพวาด ต่อยอดสู่นิทรรศการศิลปะ

จากจุดเริ่มต้นความประทับใจภาพผลงานที่เผยแพร่ในอินสตาแกรม @nakittikoon นำไปสู่การบอกต่อ กระทั่ง ธปท. ตัดสินใจเลือก "ศิลปินคนพิเศษ" กลุ่มนี้ให้สร้างสรรค์ผลงานกว่า 10 ภาพเพื่อนำไปจัดแสดงในงานนิทรรศการศิลปะ เนื่องในวาระครบ 80 ปี ซึ่งนอกจากจะเปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงความสามารถเป็นที่ประจักษ์แล้ว ยังถือเป็นจุดเริ่มต้นสนับสนุนผลงานของศิลปินบุคคลพิเศษในสังคมที่อาจต่อยอดสู่กลุ่มอื่น ๆ ในอนาคต

ครูปุ๊เป็นตัวแทนเล่าถึงการบ้านที่ต้องทำหลังได้รับมอบหมายจาก ธปท. โดยแบ่งเป็น 2 มุมมอง นั่นคือมุมมองจากภายนอก เช่น ภาพอาคารสำนักงาน และมุมมองจากภายใน ซึ่งหมายถึงการดำเนินงานของ ธปท. ที่จะสะท้อนผ่านการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ อาทิ การค้าขาย เกษตรกรรม โดยเริ่มจากการคุยกับโค้ชหรือคุณครูสอนศิลปะทั้ง 4 คน ที่เข้ามาดูแลโพรเจกต์นี้ร่วมกัน ได้แก่ **ครูปุ๊-สนทนี นทพล ครูเน็ต-เจเน็ต เผื่อนพงศ์ ครูส้ม-สานุ เผื่อนพงศ์** และ **ครูเอิร์ธ-อานนท์ ลุลิตานนท์**

"หลังจากได้รับโจทย์มา ทีมครูก็ไปลองอ่าน พระสยาม BOT MAGAZINE ทำให้เห็นว่าแนวคิดของ ธปท. เป็นอย่างไร รู้สึกมีความใกล้ชิดมากขึ้น และเข้าใจมากขึ้นว่านโยบาย

ต่าง ๆ ด้านการเงินที่ช่วยเราในตอนนี้ก็มาจากที่นี่ จากนั้นจึงมาร่วมด้วยช่วยกันคิดว่าจะตีความตามโจทย์ออกมาเป็นภาพอะไรได้บ้าง จะใช้สีอะไรในแต่ละภาพ โทนสีประมาณไหน แล้วจัดเตรียมสีไว้ให้เรียบร้อย ก่อนมอบหมายให้ศิลปินแต่ละคนเริ่มวาดตามแบบที่วางไว้

"ระหว่างการทำงานจริง ๆ ไม่ต้องพูดอะไรมากเลย ไม่ได้มีปัญหาการสื่อสาร เพราะครูกับนักเรียนเข้าใจกันดี ลักษณะการทำงานของพวกเขาเหมือนเป็นลูกน้องครู เพียงแต่ต้องคอยโค้ชเพื่อให้ความรู้สึกของเขาออกมาในภาพ แค่ชี้ให้ดูว่าลองเปลี่ยนตรงนี้หน่อย ตรงนี้ได้แล้ว ตอนลงสีก็ช่วยดูว่าสีอะไรควรอยู่ตรงจุดไหน มีอะไรที่พลาดก็ช่วยแก้ไขให้ แต่ว่ายังมีลายมือของเขาอยู่ในภาพ ใส่ความเป็นตัวเขาเข้าไปเยอะ ซึ่งต้องบอกก่อนนะคะว่าที่วันนี้เห็นเป็นรูปเป็นร่างแบบนี้ แต่ตอนสุดท้ายเมื่อภาพเสร็จแล้ว หน้าตาอาจไม่ได้เหมือนแบบนี้ก็ได้ จะมีความน่าทึ่งที่คาดไม่ถึง ซึ่งตรงนี้แหละเป็นสิ่งที่ทำให้ครูปุ้ทำงานนี้แล้วมีความสุข

"ส่วนน้อง ๆ ทุกคน แน่นอนเป็นความสุขของเขาอยู่แล้วที่จะได้วาด ได้ละเลงสีสัน เราสัมผัสได้เลยว่าความสุขของเขาคือการได้วาด การมีโจทย์งานมาทำให้น้อง ๆ เหล่านี้ได้ท้าทายว่าเขาจะได้ทำในสิ่งที่คนอื่นต้องการ ต้องทำให้ได้นะ และต้องมาทำนะ ไม่ใช่ว่านึกอยากมาเรียนแค่นี้แล้วก็กลับบ้าน ส่วนพ่อแม่ของน้อง ๆ ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อย่างเมื่อวานนี้มีคนหนึ่งอยู่จนถึงห้าโมงเย็น คุณแม่มานั่งรอรับก็หัวเราะบอกน้องว่า ให้ทำโอที กลัวไม่เสร็จ เรารู้สึกว่าไม่ใช่แค่ครูและเด็ก แต่เป็นผู้ปกครองด้วยที่ต้องการกำลังใจในการเลี้ยงลูก เพราะฉะนั้นโพรเจกต์นี้ต้องบอกว่าดีมาก ๆ ทำให้ทุกคนได้ประโยชน์หมดทุกฝ่าย เพราะโจทย์ทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ท้าทาย และความท้าทายเป็นสิ่งที่เราต้องการ

"รู้สึกดีใจที่ ธปท. เลือกเข้ามาทำงานกับมูลนิธิเรา นับเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ทำให้หลายครอบครัวได้สร้างความรู้สึกที่ดีขึ้นมา ทำให้ครอบครัวเขาตื่นเต้นกับงานที่ได้ทำ และเชื่อว่าแบงก์ชาติจะมีโครงการที่ดี ๆ ออกมาอีกมาก เพราะองค์กรนี้มีความสำคัญกับทุก ๆ คน เข้าไปแตะต้องชีวิตทุกคนอยู่แล้ว"

เป้าหมายเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

ก่อนจะมาเป็นมูลนิธิ ณ กิตติคุณ ครูปุ้ย้อนอดีตเล่าว่ามีจุดเริ่มต้นเมื่อเกือบ 20 กว่าปีก่อน จากเดิมที่รับสอนดนตรีให้เด็กพิเศษแล้วพบว่า ดนตรีและศิลปะสามารถช่วยฝึกพัฒนาการด้านการสื่อสารให้แก่เด็กกลุ่มนี้ได้ กระทั่งมีผู้ปกครองหลายท่านเข้ามาจุดประกายบันดาลใจให้ปรับเปลี่ยนการทำงานจากรับสอนพิเศษส่วนตัวมาเป็นรูปแบบมูลนิธิ

"เรารู้จักผู้ปกครองเด็กพิเศษหลายท่านมานาน ตั้งแต่ลูกเขายังเล็ก ๆ อายุ 5-6 ขวบ วันหนึ่งเขาก็มาปรึกษาว่าถ้าลูกโตแล้วจะอยู่อย่างไร กลายเป็นแรงบันดาลใจให้ทำมูลนิธินี้ ทั้งที่ก็กลัวมากเลยนะ เนื่องจากว่าเราจบรัฐศาสตร์ เป็นคนที่เล่นดนตรี ชอบเขียนเพลง อุปสรรคสำคัญคือตัวเองกลัวว่าจะทำไม่ได้ ไม่มีความรู้พอ

"ตอนที่ตัดสินใจอยู่ว่าจะทำหรือไม่ทำดี ก็มีวันที่ต้องสอนเปียโนให้เด็กพิเศษคนหนึ่ง เราเรียกเขามาเรียนแต่เขาวิ่งหนีไปรอบ ๆ พอจับตัวได้ เตรียมจะเล่นดนตรีกัน เขาก็ไปมองปฏิทินที่เปิดผิดวันอยู่ เขายื่นมือเปิดปฏิทินไปที่วันนั้น ซึ่งพอมองไปเจอคำเขียนว่า 'พระเจ้าไม่ลืมคนที่โลกลืม' เท่านั้นแหละเรากัมลงไปคุกเข่า ตัดสินใจยอมทำ จากนั้นจึงเริ่มต้นหาความรู้เพื่อทำงานด้านนี้โดยตรง

ครูเอิร์ธ-อานนท์ ลุลิตานนท์,
ครูปุ๊-สนทนี นทพล,
ครูเน็ต-เจเน็ต เพื่อนพงศ์
และครูส้ม-สานุ เพื่อนพงศ์

"ครั้งแรก ๆ พยายามทำทุกอย่างให้เด็ก ๆ เขียนหนังสือ อ่านหนังสือ วาดรูป ร้องเพลง ทุกอย่างที่คิดว่าควรทำ กระทั่งมีอาจารย์ท่านหนึ่งจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งเป็นคุณพ่อของเด็กพิเศษแนะนำว่า อย่าไปทำอะไรที่ตัวเองทำไม่ได้ ให้ทำในสิ่งที่ตัวเองทำได้เท่านั้น เขาก็ช่วยตัดกิจกรรมจนเหลืออยู่ 2-3 อย่าง คือ ศิลปะ ดนตรี และออกกำลัง

"มีเรียนดนตรีทุกวันเพื่อที่จะฝึกจังหวะให้เขา ฝึกให้เขาดูเราและทำตามได้ ฝึกให้ดูวาทยกร ฝึกการออกเสียงร้องเพลง อย่างการร้องถ้าเข้าไปฟังใกล้ ๆ จะได้ยินว่าแต่ละคนจะร้องไม่ชัดในบางจุดที่ไม่เหมือนกัน เราก็ต้องแต่งเพลงไทยที่มีคำที่เขายังออกเสียงไม่ได้ให้ฝึกบ่อย ๆ

"ที่เด่นที่สุดคือการวาดรูป เพราะเราทำทุกวัน ใช้ศิลปะช่วยพัฒนาประสาทสัมพันธ์ตากับมือ สีเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะช่วยบันดาลใจให้รักศิลปะ ตอนที่เราเริ่มเอาคุณครูเข้ามาช่วยสอนวาดรูปก็ขอใช้สีให้สวย เพราะถ้าสีสวย ไม่ว่ารูปจะออกมายังไงมันก็ดูชื่นใจ

"เมื่อไม่กี่ปีมานี้ เราเพิ่มห้องเรียนเบเกอรีและได้กลายเป็นวิชาหนึ่งที่ดีสำหรับฝึก เป็นอันว่าตอนนี้เรามีกิจกรรม 4 อย่าง ดนตรี ศิลปะ ออกกำลัง และเบเกอรี และเร็ว ๆ นี้ ทุกวันเสาร์จะมีห้องเรียนสำหรับเด็กเล็กที่จะปรับพัฒนาการโดยใช้ดนตรีกับศิลปะ 1 ชั่วโมง และอีกไม่นานจะมีห้องเรียนที่เรียนร่วมด้วย"

แม้การทำมูลนิธิไม่ใช่งานง่ายสำหรับคนตัวเล็ก ๆ หากแต่ก็ไม่อาจล้มเลิกได้ โดยเฉพาะเมื่อมีเป้าหมายอยากสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

"สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ความเป็นอยู่ที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับคุณพ่อคุณแม่เป็นหลัก ซึ่งคุณพ่อคุณแม่ก็อาจจะจากไปก่อนลูก แล้วจะทำยังไงกับลูกที่ยังอยู่ เรายังคิดอยากจะทำเป็นบ้านเนอร์สซิ่งโฮม เพื่อให้พวกเราที่อายุมากขึ้นอยู่ต่อไปได้ รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยากมาก เพราะสิ่งที่เราฝันจะต้องไม่เป็นเหมือนเนอร์สซิ่งโฮมทั่ว ๆ ไป แต่ต้องเน้นเรื่องกิจกรรมที่เขาทำเป็นที่จะไม่นั่งเฉย ๆ ต้องสามารถทำงานได้ ปุ๊อยากให้เขามีสิ่งที่เขารักที่จะทำ ไม่อย่างนั้นเท่ากับว่าเขาจะนั่งเฉย ๆ รอวันสุดท้าย ถือเป็นเป้าหมายหนึ่งของเราที่วางไว้ ตอนนี้อยู่ในระหว่างดูความเป็นไปได้ เพราะคิดตามวัยแล้ว เราต้องไปก่อนเขาแน่ และทุกคนในกลุ่มบุคคลพิเศษก็จะใช้ชีวิตยากขึ้น เมื่อเขากลายเป็นคนสูงวัยถ้าไม่มีใครเข้าใจเขา ฉะนั้นก็ต้องเตรียมคนที่จะดูแลเขาต่อไป เราต้องคิดไปวางแผนไปพร้อมกับครอบครัวของบุคคลพิเศษด้วย"

นิทรรศการศิลปะของศิลปินคนพิเศษจากมูลนิธิ ณ กิตติคุณ จะจัดแสดงที่วังบางขุนพรหม ธปท. ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2565-31 มกราคม 2566 สแกนเพื่อสำรองเวลาเข้าชมพิพิธภัณฑ์วังบางขุนพรหม

ชมงานศิลปะจากมูลนิธิ ณ กิตติคุณ เพิ่มเติมได้ที่
อินสตาแกรม : @nakittikoon
www.nakittikoon.org

สอน-เสริม-สร้าง
เปิดแนวคิด “3 ส” ช่วยปลดภาระหนี้สินเกษตรกรยุค 5G

คุณคณาธิป สินธุเศรษฐ คุณธนกฤต ขวัญแข
คุณวิศรัฐ สมทรัพย์ และคุณธานนท์ โกรพินธานนท์

ปัญหาหนี้สินเกษตรกรเป็นปัญหาเรื้อรัง จะดีสักแค่ไหน ถ้าเราสามารถช่วยเกษตรกรแก้ปัญหาหนี้สินได้อย่างครบวงจร จึงเป็นที่มาของแนวคิด “3 ส” ในเวทีการประกวด BOT Policy Hackathon 2022 ที่ใช้ 2 เครื่องมือสำคัญคือ digital factoring[1] และ credit scoring model[2] เข้ามาช่วยปลดแอกหนี้สินอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

แม่อุ่นจิต (นามสมมติ) เป็นเกษตรกรปลูกข้าว ขาดความรู้เกี่ยวกับการคำนวณปริมาณปุ๋ยและงบประมาณที่ต้องใช้ในการปลูกข้าวแต่ละรอบ เมื่อทราบว่าจำเป็นต้องซื้อปุ๋ยเท่าใด แม่อุ่นจิตก็สามารถเข้าไปซื้อได้ที่แพลตฟอร์ม digital factoring ในราคาที่ถูกลง ผนวกกับการได้เข้าร่วมอบรมความรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ก็ยิ่งทำให้ “คะแนนเครดิต (credit scoring)” ของแม่อุ่นจิตมีมากขึ้น รวมทั้งชุมชนของแม่อุ่นจิตเองก็ยิ่งได้รับประโยชน์มากขึ้น นำไปสู่คุณภาพชีวิตของแม่อุ่นจิตและชุมชนที่ปลอดจากปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน

[1] digital factoring คือ การให้สินเชื่อที่ใช้ใบแจ้งหนี้ดิจิทัลและรายรับที่เกิดจากใบแจ้งหนี้นั้นเป็นหลักประกันเพื่อช่วยให้ SMEs รายย่อยสามารถเข้าถึงแหล่งทุนและสภาพคล่อง
[2] credit scoring model คือ เครื่องมือชี้วัดความเสี่ยงในการวิเคราะห์และติดตามคุณภาพสินเชื่อของสถาบันการเงิน

นี่คือภาพชีวิตใหม่ของเกษตรกรคนหนึ่งที่จะถูกดิสรัปต์จากวังวนชีวิตแบบเดิม ๆ ตามแนวนโยบาย "3 ส" ที่มีหลักปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาหนี้ใน 3 ประเด็นคือ "สอน" ความรู้ทางการเงิน "เสริม" การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และ "สร้าง" ระบบนิเวศทางการเงินที่ช่วยลดภาระหนี้ เป็น "3 ส" ที่ช่วยให้เกษตรกรปลดหนี้ได้อย่างครบวงจร และยังเป็น "3 ส" ที่คว้ารางวัลชนะเลิศในการนำเสนอผลงานหัวข้อการแก้ไขปัญหาหนี้จากการแข่งขัน BOT Policy Hackathon 2022 ของ ธปท. ซึ่งประกาศผลไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ และยังได้คะแนน popular vote อย่างท่วมท้น

พลัง "3 ส" แก้ปัญหาหนี้เกษตรกร

BOT Policy Hackathon 2022 คือการแข่งขันออกแบบนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาระบบการเงินที่ ธปท. จัดขึ้น โดยเปิดกว้างให้ประชาชนนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย การเงินดิจิทัล การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหาหนี้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการเงินอย่างยั่งยืน

ในส่วนปัญหาหนี้ครัวเรือนนั้น จากสถิติของ ธปท. พบว่าเกษตรกรมีหนี้เฉลี่ยรวมถึง 2,105,206 ล้านบาท ขณะที่มีรายได้สุทธิโดยเฉลี่ยคือ 16,000 บาทต่อเดือน และ 60% ของเกษตรกรมีรายได้สุทธิต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอาชีพอื่น จึงต้องการแนวทางการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทีม "3 ส" จึงเกิดขึ้นมาจากการรวมตัวของบุคคล 5 คนที่แม้อยู่ต่างพื้นที่กันแต่มีเป้าหมายเดียวกันในการเข้าร่วมการแข่งขัน ได้แก่ **คุณวิศรัฐ สมทรัพย์** กรรมการผู้จัดการ บริษัท สยามไรส์ โกลบอลเทรด จำกัด **คุณดนัยลักษณ์ ไชยประเสริฐ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดสุโขทัย **คุณคณาธิป สินธุเศรษฐ** นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ **คุณธนกฤต ขวัญแข** นิสิตจากคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ**คุณธานนท์ โกรพินธานนท์** นิสิตจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หลักสูตรนานาชาติ)

ตลอดระยะเวลา 2 เดือนของการทำงานผ่านการประชุมออนไลน์จนได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะนำเสนอในหัวข้อการแก้ไขปัญหาหนี้ แม้แต่ละคนไม่ได้เป็นลูกหลานชาวนา แต่ด้วยสาขาที่กำลังศึกษาและการทำงานซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการเงินของกลุ่มเปราะบาง ทำให้นำมาสู่บทสรุปของนโยบาย "3 ส" ในที่สุด

คุณธานนท์เป็นตัวแทนบอกเล่าว่า แนวนโยบาย 3 ส เริ่มจากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์แม่อุ่นจิต หัวหน้าเกษตรกรจากชุมชนสวายสอ จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับ Ricult บริษัทสตาร์ตอัปที่มีจุดประสงค์แก้ปัญหาหนี้แก่เกษตรกร พบว่า ปัญหาหนี้ของเกษตรกรมาจาก 2 มิติหลัก คือ (1) การขาดความรู้ทางการเงินและมักไม่ทราบวิธีแก้ปัญหาจากวงจรหนี้ (2) การขาดวินัยการชำระหนี้ และพฤติกรรมการบริหารจัดการทางการเงินที่ไม่สัมพันธ์ต่อรายได้

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งคุณธานนท์ คุณคณาธิป และคุณธนกฤตที่เป็นตัวแทนกลุ่มในการพูดคุยครั้งนี้ จึงได้ช่วยกันอธิบายถึงนโยบายที่มีประสิทธิภาพ **"3 ส : สอน เสริม สร้าง"** ที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมกัน

"สอน" เป็นการแก้ปัญหาการขาดความรู้ทางการเงิน โดยสนับสนุนให้ ธปท. พัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (personalized) เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ทางการเงินที่เพียงพอ โดยอาศัยผู้มีอิทธิพลทางความคิดในชุมชน (Key Opinion Leader: KOL) และเกษตรกรตัวอย่าง (farmer testimonials) มาช่วยสร้างแรงจูงใจเชิงบวก

"เสริม" ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งการเงิน โดยนำนโยบาย digital factoring ของ ธปท. มาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเกษตรกร เพราะปัญหาสำคัญของเกษตรกรคือ ไม่สามารถเข้าถึงเงินทุนเพื่อหมุนเวียนหรือขยายการทำเกษตรกรรม

"สร้าง" ระบบนิเวศทางการเงินที่เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยนำระบบ credit scoring model ของ ธปท. มาพัฒนาต่อยอดด้านสินเชื่อภาคเกษตรกรรม ผ่านการวัดความรู้ทางการเงินและจัดอันดับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินที่ดียิ่งขึ้น

"ทั้ง 3 ส จะมีการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นระบบนิเวศทางการเงินที่ดี นำไปสู่การหลุดพ้นจากกับดักหนี้ของเกษตรกร" คุณธนกฤตกล่าว

อาชีพที่อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

คุณคณาธิป หนึ่งในผู้ร่วมทีมกล่าวว่า ปัญหาหนี้สินเปรียบเหมือนโซ่ที่จุดรั้งการบริโภคและการเติบโตของเกษตรกร เพราะหนี้สินที่ติดตัวทำให้พวกเขาไม่สามารถนำรายได้จากการทำการเกษตรไปพัฒนาในมิติอื่น ๆ ได้ ขณะที่คุณธนกฤตมองว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีที่อยากใช้หนี้ แต่เนื่องด้วยวิถีการเกษตรมีปัจจัยภายนอก

เช่น ดินฟ้าอากาศที่ควบคุมได้ยาก ดังนั้น นอกจากมีทัศนคติที่ดีแล้ว เกษตรกรยังควรมีการวางแผนในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ตัวเองสามารถมีรายได้ต่อไป และไม่เป็นปัญหาหนี้ซ้ำซ้อน ทางด้านคุณธานนท์ได้กล่าวเสริมว่า การมีทัศนคติที่ดีเมื่อผนวกกับความรู้ที่ดีและพฤติกรรมที่ดีก็จะช่วยแก้ปัญหาหนี้ได้ ซึ่งด้วยเครื่องมือสำคัญของนโยบาย 3 ส คือ digital factoring และ credit scoring model จะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรให้เข้าใจถึงวิธีการแก้หนี้ได้อย่างยั่งยืน

"กรอบการดำเนินงานของ 3 ส วางไว้ที่ 2 ปี ซึ่งหากทำสำเร็จ จะช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น 70% เกษตรกร 1 ล้านครัวเรือนสามารถเข้าถึงบริการ digital factoring รวมทั้งช่วยให้เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนในระบบเพิ่มขึ้น 10% โดยเราจะเริ่มนำร่องที่ชุมชนสวายสอเป็นตัวอย่าง แล้วพัฒนาต่อให้กับเกษตรกรทั่วประเทศ" ทีม 3 ส กล่าวโดยมีภาพที่วาดหวังต่อเกษตรกรในยุค 5G ว่าจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างดี และอยากเห็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ มาช่วยกันพัฒนาเกษตรกรรมไทยให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งอยากให้เกษตรกรเป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ มีรายได้เลี้ยงชีพ อยู่รอดในสังคมได้อย่างยั่งยืน สามารถส่งออกผลผลิตและเป็นแหล่งรายได้ให้ประเทศชาติได้

ปรุงความรู้สู่การแก้ปัญหาจริง

จากแนวนโยบายที่มาพร้อมกับชัยชนะจากเวที BOT Policy Hackathon ในครั้งนี้ ตัวแทนทีมทั้งสามคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า กิจกรรมนี้นับเป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้พวกเขาได้เสริมศักยภาพตัวเอง ได้นำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีพี่เลี้ยงจากภาคธุรกิจและ ธปท. คอยให้คำแนะนำและช่วยขมวดประเด็นให้มีความชัดเจนเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ที่สำคัญคือ 3 ส มีหลักการทำงานเพื่อแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนแบบครบวงจร ดังนั้น หากนำมาใช้ได้ผลกับเกษตรกรทั่วประเทศ ก็ยังสามารถนำโครงสร้าง 3 ส ไปใช้กับอาชีพอื่น ๆ อย่างอาชีพรับจ้าง หรือหาบเร่แผงลอยได้อีกด้วย

"เรามีโอกาสเข้าร่วมหารือกับผู้บริหารแบงก์ชาติเพื่อนำ 3 ส ไปพัฒนาต่อ ซึ่งเราหวังว่านโยบายนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะยกระดับความมั่นคงทางการเงินของประชาชนคนฐานรากให้เกิดขึ้นได้จริง" คุณคณาธิปกล่าว

สามหนุ่มนิสิตนักศึกษาตัวแทนกลุ่ม 3 ส ยังผลัดกันเล่าอีกว่าพวกเขาสามารถนำประสบการณ์จากการแข่งขันครั้งนี้ไปสนับสนุนการทำงานได้อีกหลายมิติ โดยตัวคุณคณาธิปซึ่งสนใจงานด้านการเงินบอกว่านโยบายนี้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหนี้สินของประชาชนคนฐานรากได้อย่างแท้จริง ส่วนคุณธนกฤตซึ่งอยู่ในสายเทคโนโลยีมองว่าการทำงานนี้ทำให้มองเห็นภาพใหญ่ของสายสังคม ซึ่งจะช่วยให้เขามีมุมมองที่กว้างขึ้นในการทำงานเชิงนโยบายต่าง ๆ เพื่อคนหมู่มากที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้เขายังได้เข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของ ธปท. มากขึ้น ขณะที่คุณธานนท์ที่อยู่ในแวดวงสตาร์ตอัปบอกว่า การได้ร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้เขามองเห็นถึงการทำธุรกิจที่จะได้กลับมาทั้งในแง่รายได้และการช่วยเหลือสังคม ทำให้เห็นว่า ธปท. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกคน

เก็บเกี่ยวประสบการณ์นอกตำรา

ในตอนท้าย สามหนุ่มยังได้แบ่งปันวิธีการสร้างสมดุลระหว่างการเรียนและการทำกิจกรรมด้วยว่า สิ่งสำคัญคือการจัดลำดับความสำคัญของงานโดยนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเรื่องบริหารเวลา รวมทั้งปล่อยอารมณ์ให้สนุกกับสิ่งที่ได้ทำและสิ่งที่ได้เรียนรู้ต่าง ๆ เหมือนเป็นการหาประสบการณ์ และได้ช่วยเหลือผู้อื่นไปด้วย

"ผมเชื่อว่าการศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่ในหนังสือหรือหลักสูตรเท่านั้น เพราะการที่จะทำให้ได้ความรู้อย่างทั่วถึง เราต้องออกจาก comfort zone ของตัวเอง ออกไปหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยนำความรู้ที่เราเรียนออกมาประยุกต์ใช้ในโลกของความจริง" คุณธานนท์กล่าว

"การที่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมของแบงก์ชาติเป็นประสบการณ์ที่หาไม่ได้ทั่วไป ผมได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจากโครงการนี้ค่อนข้างเยอะ และมันก็ช่วยให้เราสามารถพัฒนาตัวเองได้จริง ๆ" คุณธนกฤตเสริม

"ถ้าแบงก์ชาติมีกิจกรรมเช่นนี้อีกในปีถัดไป ก็อยากเชิญชวนคนรุ่นใหม่มาสมัครกัน เพราะสิ่งที่ทุกคนจะได้รับคือการได้ฝึกฝนตัวเอง เกิดความกล้าคิด กล้าทำ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่ดีเลยทีเดียว" คุณคณาธิปปิดท้าย โดยทุกคนต่างมีประกายความหวังว่าแนวนโยบาย 3 ส จะบรรลุผลสำเร็จได้จริงตามที่วางเป้าหมายไว้ในอีก 2 ปีข้างหน้า

5P ปักหมุด 3 เสาหลัก สร้างระบบนิเวศสีเขียวในสังคม

คุณกานต์ชนิต เลิศเพียรธรรม
คุณขวัญแก้ว กุลธรเธียร
และคุณภีชนิกา ภูมิฤทธิกุล

การสนับสนุนให้เกิดสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากนโยบายใดเพียงนโยบายเดียว แต่ต้องมาจากความร่วมมือของหลายภาคส่วนในสังคม และด้วยความเชื่อที่ว่าการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสีเขียวเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ทีม 5P Policy Hacker จึงได้พัฒนาแนวนโยบายที่จะให้ทุกฝ่ายในสังคมได้เดินไปพร้อม ๆ กัน ในการผลักดันให้เกิดระบบนิเวศสีเขียว (green ecosystem) อย่างยั่งยืน

5P เป็นการรวมกลุ่มกันของเพื่อนและรุ่นน้อง 3 คน ที่เคยทำกิจกรรมร่วมกันเมื่อครั้งเรียนที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบด้วย **คุณขวัญแก้ว กุลธรเธียร คุณกานต์ชนิต เลิศเพียรธรรม** ที่เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย และ**คุณภีชนิกา ภูมิฤทธิกุล** ซึ่งเป็นรุ่นน้องในคณะ กระทั่งต่างฝ่ายสำเร็จการศึกษาและใช้ชีวิตการทำงานของตัวเองเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา จากนั้นก็กลับมารวมกลุ่มทำงานกันอีกครั้งในโครงการ BOT Policy Hackathon 2022 ของ ธปท. ด้วยการนำเสนอ "3Green Policies" ที่นำไปสู่การคว้าชัยในหัวข้อการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อมในที่สุด

"3Green Policies หรือ 3Greens มีเป้าหมายที่จะผลักดันให้เกิดระบบนิเวศสีเขียวในสังคม เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ net zero ภายในปี 2608 - 2613 โดยสร้างการตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจสีเขียวนี้ได้" ทีม 5P กล่าวในเวทีการนำเสนอ

นโยบายสีเขียวปลุกความตระหนักรู้

3Green Policies ประกอบด้วยแกนการพัฒนาสำคัญ 3 ด้าน คือ

Green Thinking เพิ่มความตระหนักรู้ในสังคมเพื่อกระตุ้นความต้องการใช้จ่ายและลงทุนที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ให้กับประชาชนเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ การออก Green Financial Label สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเงินสีเขียว และการออก Green Tracking System เพื่อให้ประชาชนติดตามพฤติกรรมการใช้จ่ายกับผลิตภัณฑ์สีเขียวของตัวเองได้

Green Funding ส่งเสริมการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้งกับธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดย่อมผ่านกองทุนรวมประหยัดภาษี (SSFs/RMFs) และกองทุนสีเขียว (Green Fund for Venture Capital in Thai SMEs)

Green Database การพัฒนาระบบฐานข้อมูล "Green Database for Sustainability" เพื่อการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินและให้สินเชื่อของระบบธนาคารไทย ประกอบด้วยข้อมูลการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซเรือนกระจกหรือมลพิษอื่น ๆ การใช้ไฟฟ้า การใช้ทรัพยากรน้ำ และการใช้ปิโตรเลียม

สร้างวงจรความยั่งยืน

คุณขวัญแก้วเปิดเผยว่าเหตุผลที่ทางทีมเลือกจับประเด็นสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัจจุบันนี้ ผู้คนส่วนใหญ่มองเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไกลตัว โดยมุ่งความสนใจในเรื่องการลงทุน การหารายได้เพิ่ม หรือเรื่องอื่น ๆ มากกว่าที่จะคิดว่าทำอย่างไรให้สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน ทางทีมจึงเกิดความคิดในการเสริมการตระหนักรู้ตั้งแต่รากฐาน และพิจารณาถึงเสาหลักต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อมได้ จึงออกมาเป็นนโยบาย 3Green Policies ที่จะก่อให้เกิดวงจรความยั่งยืน ตั้งแต่ภาคประชาชน ธุรกิจ และการเงิน

"ความน่าสนใจคือเราคิดว่าคนรุ่นใหม่มีความพร้อมมากที่จะเปลี่ยนตัวเองในการลงมือทำอะไรเพื่อสิ่งแวดล้อม แม้มันจะไม่เห็นผลตอนนี้ แต่ทุกคนก็ตระหนักว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ" คุณขวัญแก้วกล่าว

"สำหรับแพรวเชื่อว่าทุกคนยอมรับว่ามีปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แต่ทุกคนยังไม่ได้มองว่ามันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ควรแก้ในตอนนี้" อีกหนึ่งมุมมองที่คล้ายคลึงกันจากคุณภีชนิกา ที่ยอมรับว่าแม้แต่ตัวเธอเองก็ยังให้ความสนใจปัญหาระยะสั้นมากกว่าปัญหาระยะยาว เรื่องสิ่งแวดล้อมจึงต้องการผู้ที่มีลักษณะ long-term thinking จริง ๆ

"นโยบายของเรามีจุดเด่นเรื่องความยั่งยืน โดยไม่ใช่จากการบีบบังคับภาคธุรกิจด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่เป็นการเดินไปพร้อม ๆ กัน โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน"

ทางด้านคุณกานต์ชนิตเสริมว่า 3Greens จะช่วยกระตุ้นทั้งฝั่งอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ให้มีการซื้อและการออกผลิตภัณฑ์ที่มีความกรีนมากขึ้น และเนื่องจากเป็นการส่งเสริมทั้งระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งที่คาดหวังได้ว่า นโยบาย 3Greens จะมีความยั่งยืนได้ด้วยตัวเอง

"หากถามว่าจะมีองค์ประกอบใดที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนเพิ่มขึ้นได้อีก ก็คงเป็นเรื่องของการ check & balance ที่ต้องมีการตรวจสอบได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มีความกรีนจริง หรือเมื่อเราลงทุนกับบริษัทที่มีประกาศว่าจะพัฒนาให้มีความกรีนมากขึ้น เราก็ต้องมีกระบวนการตรวจสอบได้ว่าบริษัทนั้นนำเงินไปพัฒนาให้เป็นบริษัทที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจริง ๆ"

ปลายทางการพัฒนา

ปัจจุบัน คุณขวัญแก้วและคุณกานต์ชนิตทำงานอยู่ใน ธปท. และคุณภีชนิกา ซึ่งทำงานอยู่ในกองนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ร่วมกันแบ่งปันปลายทางอย่างเป็นรูปธรรมจากแนวนโยบาย 3Greens ต่อไปว่า ในภาคประชาชน พวกเขาจะเกิดความตระหนักรู้ซึ่งจะนำไปสู่การลดรายจ่ายด้านพลังงาน ช่วยประหยัดน้ำ ไฟฟ้า น้ำมัน หรือในภาคการเกษตรก็จะช่วยให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น ส่งผลทางอ้อมทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ในภาคธุรกิจ จะเป็นภาคที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการได้รับการพิจารณาสินเชื่อในลักษณะ transformation loan

การมีแหล่งเงินทุนสีเขียวที่ช่วยสร้างโอกาสในการขยายธุรกิจได้มากขึ้น ขณะที่ภาคการเงินการธนาคาร จะมีทางเลือกในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือช่องทางรายได้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อม และสุดท้ายภาคสังคมและประเทศชาติ เมื่อการผลักดันทั้งสามภาคส่วนแรกได้สำเร็จ ก็จะส่งผลให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากขึ้น มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศมากขึ้น

หลังการนำเสนอนโยบาย 3Greens ทีมก็ได้เห็นความกระตือรือร้นของหน่วยงานอื่น ๆ อย่างเช่น กระทรวงพลังงาน ซึ่งก็ทำให้ใจชื้นขึ้นมาก "เรามั่นใจว่าเราสามารถดึงสิ่งที่องค์กรต่าง ๆ อยากทำอยู่แล้วออกมาให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้นได้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติและก่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้นได้จริงในอนาคต"

นอกจากนี้ ปลายทางการพัฒนาไม่ได้หยุดอยู่ที่การแข่งขัน Policy Hackathon "พอทำเรื่อง 3Greens เราก็เหมือนเป็นนางงามด้านสิ่งแวดล้อมไปแล้ว" คุณขวัญแก้วกล่าวติดตลก โดยบอกว่าภายหลังจากได้รับรางวัล เมื่อใดที่ทางองค์กรมีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน เธอก็มักได้รับการเสนอชื่อให้มีส่วนร่วมด้วยเสมอ และก่อนหน้านี้ วิถีกรีนของเธอได้แสดงออกอย่างชัดเจนในเรื่องการแยกขยะก่อนทิ้ง ขณะที่คุณภีชนิกาบอกว่าโดยปกติเธอก็พกถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้งอยู่แล้ว และจะยังคงทำเช่นนี้ต่อไป ส่วนคุณกานต์ชนิตก็ได้หันกลับมามองสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้นว่าจะสามารถทำอะไรได้แค่ไหน

"ครั้งหนึ่งคุณเชอรี่-เข็มอัปสร สิริสุขะ ได้รับเชิญมาพูดที่ ธปท. ในหัวข้อ 'As Green As You Can' แก้วประทับใจมากกับสิ่งที่คุณเชอรี่บอกว่าให้ทำเท่าที่เราทำได้ ถือเป็นวิธีคิดที่ดีมาก และเหมาะกับคนรุ่นใหม่ที่ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ แค่ไหนก็แค่นั้น เพราะทำสักนิดก็ยังดีกว่าไม่ทำเลย" คุณขวัญแก้วเป็นตัวแทนกล่าวปิดท้าย

“ห้าให้” ชูสิทธิ “DATA PORTABILITY” สร้างแพลตฟอร์ม ALTERNATIVE DATA เพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการสินเชื่อ

คุณณัฐพล สุรรัตน์รังษี
คุณณัฐชนัย เยี่ยงศุภพานนทร์
และคุณณัฐพงษ์ อินทร์โพธิ์

ชื่อทีม “ห้าให้” มาจากเสียงเพลงเรือที่สื่อความหมาย “สู้ ๆ” บ่งบอกความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือผู้มีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อน้อย ผ่านนโยบายการสร้าง Data Portability Platform (DPP) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มกลางที่ให้บริการรับโอนข้อมูลปัจจัยอื่น (alternative data) นอกเหนือจากข้อมูลทางการเงินเพื่อใช้อนุมัติสินเชื่อ จนสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศประเภทการเงินดิจิทัล จากการแข่งขัน BOT Policy Hackathon 2022 ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) แต่ทีม “ห้าให้” ก็ยังต้องเผชิญความท้าทายอีกมากจากแนวคิดที่ต้องสร้างความเข้าใจจากหลายฝ่าย รวมถึงกฎหมาย PDPA ที่เพิ่งเริ่มต้นประกาศใช้ในปีนี้

ที่ผ่านมา ผู้ให้บริการสินเชื่อจำนวนมากเลือกที่จะใช้ข้อมูลทางการเงิน (financial data) เป็นหลักในการพิจารณาสินเชื่อ โดยพิจารณาจากรายได้ กระแสเงินสด ประวัติการชำระหนี้ที่มีอยู่กับเครดิตบูโร ทำให้บุคคลที่ไม่มีข้อมูลเหล่านี้ในระบบ เช่น มีรายรับเป็นเงินสด หรือรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต้น จะไม่สามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อได้โดยง่าย ทีมห้าให้ซึ่งประกอบด้วย **คุณณัฐพล สุรรัตน์รังษี คุณณัฐพงษ์ อินทร์โพธิ์ คุณณัฐชนัย เยี่ยงศุภพานนท์** และ**คุณปิยะพงษ์ คงทอง** จึงนำเสนอนโยบายที่สนับสนุนให้ผู้ต้องการกู้ใช้สิทธิ์โอนข้อมูลที่เป็น alternative data เช่น ข้อมูลพฤติกรรมการชำระค่าสาธารณูปโภค การซื้อสินค้าและบริการ การถือครองประกันหรือรถยนต์ เข้าไปยัง DPP และให้ผู้ให้บริการสินเชื่อเข้ามานำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อได้ และสร้างโอกาสให้ผู้มีโอกาสน้อยสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น

สร้างโอกาสทางการเงินอย่างเท่าเทียม

เรื่องราวของทีมห้าให้เริ่มจากคุณณัฐพลซึ่งทำงานในฝ่ายกฎหมายที่บริษัท มันนิกซ์ จำกัด (MONIX) สตาร์ตอัปผู้ให้บริการสินเชื่อออนไลน์ ได้มองเห็นประโยชน์จาก พรบ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) มาตรา 31 ที่ได้รับรองและคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการขอให้โอนข้อมูลส่วนบุคคล (data portability) ไปยังผู้ให้บริการรายอื่น ซึ่งเป็นหนทางในการส่งเสริมการเปิดเผย alternative data ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลได้ต่อไป จึงได้ชักชวนเพื่อนร่วมงาน คือ คุณณัฐพงษ์จากฝ่ายการตลาด คุณณัฐชนัยจากฝ่ายการเงิน และคุณปิยะพงษ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันทำงานอยู่ที่บริษัท กสิกร ไลน์ จำกัด มารวมเป็นทีมห้าให้เพื่อเข้าร่วมการแข่งขัน BOT Policy Hackathon 2022 ของ ธปท. โดยนำเสนอแนวคิด "แพลตฟอร์มกลาง" (Data Portability Platform: DPP) ที่เจ้าของข้อมูลสามารถ "ใช้สิทธิ" ตามมาตรา 31 เพื่อขอโอนข้อมูล alternative data ของตน ไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นได้ และสามารถ "ให้ความยินยอม" หรือ "ถอนความยินยอม" การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ๆ ได้ตลอดเวลา

หัวใจของนโยบายทีมห้าให้คือการส่งเสริมการใช้สิทธิ data portability ของประชาชนเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อม open data ให้เกิดขึ้น โดยสร้างเป็นแพลตฟอร์มกลางในการดูแลของหน่วยงานรัฐ ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการรับข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้ให้บริการสินเชื่อมีข้อมูลประกอบการวิเคราะห์สินเชื่อที่สมบูรณ์ และสามารถให้บริการสินเชื่อได้ตามความเสี่ยงอย่างเป็นธรรมในท้ายที่สุด

ผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง Ecosystem

คุณณัฐพลซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตีนำทีมเข้าร่วมแข่งขันเปิดเผยว่า หลักการ PDPA คือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้น ๆ ไม่สามารถให้ข้อมูลกับผู้อื่นได้เลย แต่เป็นสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่จะส่งต่อข้อมูลนั้นให้กับใครก็ได้ในกรณีที่เขาต้องการ

"นโยบายของเราเหมือนบอกให้เจ้าของข้อมูลทราบว่าข้อมูลหรือพฤติกรรมของเราที่อยู่กับคนอื่น มันมีคุณค่ามีประโยชน์ เมื่อธุรกิจสักแห่งนำข้อมูลเราไปใช้ประโยชน์ของตัวเองได้ เจ้าของข้อมูลก็ย่อมมีสิทธิมอบข้อมูลที่มีค่าของเขาให้กับคนที่ทำให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้นได้ หลักการของ DPP จึงเป็นการมอบสิทธิการเป็นเจ้าของข้อมูลให้กับเจ้าของข้อมูลโดยแท้ เพื่อให้เขาเป็นคนเลือกว่าจะให้ข้อมูลนั้นกับใครที่ให้ประโยชน์เขาดีที่สุด" คุณณัฐพลกล่าว

"สิทธิในการขอข้อมูลของตัวเองเพื่อส่งหรือโอนไปยังแพลตฟอร์มอื่นถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงได้เพื่อประโยชน์ของตัวเขาเองในหลาย ๆ เรื่อง" คุณณัฐพงษ์เสริม "เมื่อเป็น open data แล้ว ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับบริษัทสินเชื่อ ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่คนยังเข้าไม่ถึงให้สามารถมาใช้บริการได้ พร้อมทั้งแข่งขันเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับลูกค้าได้อย่างเท่าเทียม"

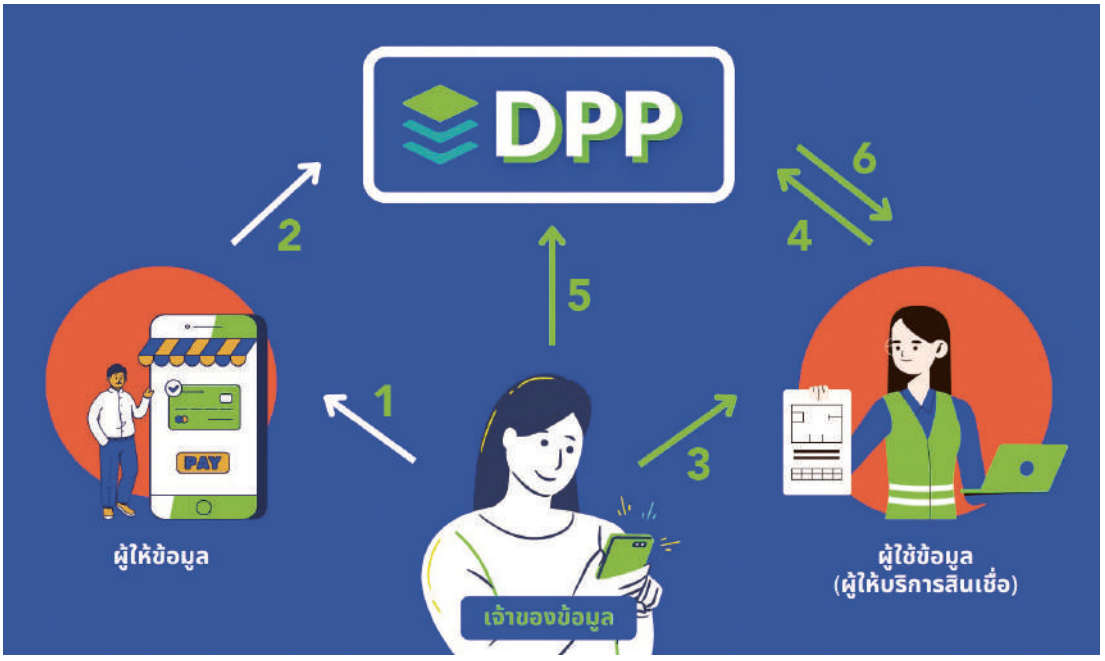

ทางด้านคุณณัฐชนัยก็ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า DPP จะนำไปสู่ประโยชน์การใช้งานที่หลากหลาย ซึ่งในแง่ประชาชนก็คือโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น ในแง่ธุรกิจก็จะช่วยให้เกิดการแข่งขันบนข้อมูลที่เท่าเทียมกันในการนำเสนอสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกค้า ส่วนในแง่ของรัฐก็จะได้มีที่จัดเก็บข้อมูลของทุกคนไว้ในพื้นที่ปลอดภัย บริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับอนุญาตให้นำข้อมูลไปใช้ โดยเจ้าของข้อมูลก็จะมั่นใจได้ว่าเป็นข้อมูลที่ผ่านการกำหนดมาตรฐาน และคัดกรองการเข้าถึงข้อมูลโดยรัฐแล้ว นอกจากนี้ รัฐก็ยังสามารถนำข้อมูลนี้ไปออกนโยบายที่ลงลึกในแต่ละพื้นที่ได้มากขึ้นด้วย

"เราพยายามทำให้ทุกฝ่ายใน ecosystem มีผลประโยชน์ที่จับต้องได้ และสร้างภาพรวมให้ดีขึ้น"

ก้าวสู่โลกที่ผู้คนได้ต่อยอดโอกาสใหม่ ๆ

อย่างไรก็ดี ด้วยการนำเสนอแพลตฟอร์มที่ต้องมีกระบวนการทำงานเชื่อมโยงกับอีกหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งองค์กรกลางในการทำหน้าที่กำกับดูแลการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลในฐานะ alternative data โดยเฉพาะการตรากฎหมายและการออกกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ การออกมาตรการส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้โดยภาคเอกชน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างแพลตฟอร์มและผู้ใช้ข้อมูล การวางระบบบริหารจัดการข้อมูลระบุตัวตน ตลอดจนกฎหมาย PDPA ที่เพิ่งมีการประกาศใช้เมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ทำให้นโยบาย DPP จำเป็นต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันไปอีกระยะหนึ่ง

แม้แพลตฟอร์ม DPP ต้องใช้เวลาและอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอีกพอสมควร แต่ทีมห้าให้ที่มาร่วมกันเผยแพร่แนวความคิดในครั้งนี้ต่างมีความเชื่อมั่นว่า วันนี้ได้ทำให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลของตัวเองได้ตามมาตรา 31 และหากมีการสื่อสารและผลักดันอย่างต่อเนื่อง แพลตฟอร์ม DPP เต็มรูปแบบก็จะเกิดขึ้นได้ในที่สุด

"ความจริงเรากับทีม '3 ส' และ '5P Policy Hacker' เดินไปด้วยกันได้ เพราะทั้งสามทีมมีความสอดคล้องกันหมด โดย DPP จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการเป็นแพลตฟอร์มจัดการเก็บข้อมูลที่มาจากไลฟ์สไตล์และการใช้ชีวิตประจำวันของเจ้าของข้อมูล ยิ่งในอนาคต โลกต้องเข้าสู่ยุค web 3.0 ซึ่งหนีไม่พ้นที่ต้องใช้ข้อมูลดิจิทัลอยู่แล้ว DPP จึงนับเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะมอบ 'อำนาจความเป็นเจ้าของข้อมูล' ให้กับประชาชนทุกคนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทรงพลังมากหากพร้อมเพย์เกิดได้ DPP ก็ย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้ และเมื่อข้อมูลได้เข้าไปอยู่ในโลกดิจิทัล ประโยชน์ที่เขาพึงได้ก็สามารถต่อยอดไปได้อีกไกลมากกว่าเรื่องการเงินแน่นอน" คุณณัฐพลเป็นตัวแทนสรุปปิดท้าย

ติดตามความรู้ทางการเงินดี ๆ กับ ศคง.1213 ทาง TikTok ได้แล้ววันนี้!

@hotline1213

www.1213.or.th

hotline1213

สื่อสารกับ ธปท.

ธนาคารแห่งประเทศไทย - Bank of Thailand
Bank of Thailand
Bank of Thailand
@bankofthailand
bankofthailand.official
Bank of Thailand

80 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย

2483
จัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทย เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานก่อนพัฒนาไปเป็นธนาคารกลาง

2484
เกิดมหาสงครามเอเชียบูรพา ญี่ปุ่นยกพลเข้าไทย และต้องการจัดตั้งธนาคารกลางขึ้นเพื่อควบคุมระบบการเงินของไทย

2485
จัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เพื่อปกป้องอธิปไตยทางการเงินของประเทศ โดยมีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย เป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 และดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยพระองค์แรก

2485-2487
ธปท. แก้ไขปัญหาเงินเฟ้อจากการออกธนบัตรจำนวนมากเพื่อใช้ในช่วงสงคราม โดยออกพระราชกำหนดควบคุมเครดิต กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองตามที่ ธปท. กำหนด เพื่อช่วยลดการปล่อยสินเชื่อซึ่งเป็นทุนกักตุนสินค้าหรือกิจการอื่น ๆ ที่จะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น

2492
ไทยเข้าเป็นสมาชิกกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF)

2498
ธปท. จัดตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งมีบทบาทในการดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเพื่อเป็นพื้นฐานของการค้าขายระหว่างประเทศ

2501-2505
ธปท. ปรับปรุงพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานระบบการเงินของประเทศที่กำหนดให้ ธปท. มีหน้าที่รักษาทุนสำรองเงินตรา ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์หนุนหลังธนบัตรที่ออกใช้

2512
จัดตั้งโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งแรก และเริ่มผลิตธนบัตรแบบ 11 เป็นต้นมา

2514
เกิด “Nixon Shock” ถือเป็นจุดเริ่มต้นสัญญาณการล่มสลายของระบบ Bretton Woods ในปีต่อมาไทยจึงประกาศปรับค่าเสมอภาคของเงินบาทเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่มีการกำหนดเมื่อปี 2506

2521-2522
เกิดวิกฤตการณ์บริษัทราชาเงินทุน ธปท. ออกพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 เพื่อดูแลการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ให้มีความมั่นคงและมีจรรยาบรรณ

2523-2527
เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันทั่วโลก ไทยประสบปัญหาเงินเฟ้อ ขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินต่อเนื่อง ขณะที่เงินดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้นอย่างมาก ธปท. จึงประกาศลดค่าเงินบาทและเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากการใช้ระบบผูกค่าเงินบาทไว้กับดอลลาร์สหรัฐ มาเป็นผูกไว้กับตะกร้าเงินของกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย

2533
เริ่มต้นปฏิรูประบบการเงินครั้งใหญ่ โดยเปิดเสรีทางการเงิน รับพันธะข้อ 8 ของ IMF เพื่อให้การชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศ (ดุลบัญชีเดินสะพัด) เป็นไปอย่างเสรี และผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อให้ระบบการเงินมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2530-2535
เศรษฐกิจไทยเติบโต การส่งออกที่ขยายตัวขึ้นมากส่งผลให้เงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยให้ภาคอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น ธปท. จึงเริ่มต้นปฏิรูประบบการเงินครั้งใหญ่ เพื่อให้ระบบการเงินมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2536
ธปท. อนุญาตการเปิดกิจการวิเทศธนกิจ (Bangkok International Banking Facilities: BIBF) ให้ธนาคารกู้ยืมเงินระหว่างประเทศและในประเทศได้เพื่อส่งเสริมการลงทุน

2540
เศรษฐกิจไทยเริ่มชะลอตัวตั้งแต่ปี 2539 ช่องว่างระหว่างการลงทุนและการออมของประเทศกว้างขึ้น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซบเซา จนเกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งในปี 2540 โดย ธปท. ได้ดำเนินการ (1) สั่งกองทุนฟื้นฟูฯ รับอาวัลตั๋วของบริษัทเงินทุนที่มีปัญหา และสั่งระงับการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุน 56 แห่ง (2) ใช้เงินสำรองระหว่างประเทศปกป้องค่าเงินอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความเชื่อมั่นในระบบอัตราแลกเปลี่ยนตะกร้าเงิน แม้จะดำเนินการเพื่อปกป้องค่าเงินอย่างเต็มที่ แต่เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ธปท. และกระทรวงการคลังก็จำเป็นต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาท นำไปสู่การฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของไทยภายใต้ความช่วยเหลือจาก IMF

2543
เปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินเป็นกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (inflation targeting) เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลให้แก่การตัดสินใจนโยบาย และยังใช้มาจนถึงปัจจุบัน

2547
เริ่มแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (พ.ศ. 2547-2551) เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับโครงสร้างสถาบันการเงินทั้งระบบ

2551
เกิดวิกฤตการณ์การเงินโลก เศรษฐกิจไทยชะลอตัวแต่ส่งผลกระทบไม่มากนัก ขณะเดียวกัน ธปท. ดำเนินการออกกฎหมายทางการเงินที่สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 (2) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และ (3) พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551

2553
ดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553-2557) เพื่อสร้างสมดุลในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพิ่มการสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของ ธปท. ด้วยการสื่อสาร

2554
เกิดน้ำท่วมใหญ่ในประเทศ ธปท. ให้ความช่วยเหลือผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นการเฉพาะ โดยให้สถาบันการเงินเรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกค้าต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั่วไป

2555
ทำแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ และเปิดศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.)

2558
ธปท. จัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 3 (พ.ศ. 2559-2563) เพื่อวางกรอบและทิศทางการพัฒนาระบบสถาบันการเงินไทยตามแนวคิด “แข่งได้ เข้าถึง เชื่อมโยง ยั่งยืน”

2560
ผลักดันระบบ “พร้อมเพย์” เป็นบริการโอนและรับเงินผ่านการใช้เลขประจำตัวบัตรประชาชนหรือหมายเลขโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้งาน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และเสียค่าธรรมเนียมถูกลง

2561
เปิดบริการ “ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย” ซึ่งมีสื่อทันสมัย ห้องสมุดด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินขนาดใหญ่ ตลอดจนมีพิพิธภัณฑ์อนุรักษ์มรดกสำคัญของชาติ

2563
เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ธปท. ออกมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และมาตรการกองทุนเพื่อรักษาสภาพคล่องของการระดมทุนในตลาดตราสารหนี้ (BSF)

2564
นอกจากช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง ด้วยการออกมาตรการสินเชื่อฟื้นฟู และโครงการพักทรัพย์ พักหนี้แล้ว ธปท. ยังส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC)

2565
ธปท. ออก “แนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย เพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน (Financial Landscape)” เพื่อกำหนดทิศทางโดยเฉพาะภาคการเงินให้เริ่มปรับตัว และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

ธนาคารแห่งประเทศไทย